Ĉi tiu amhistorio (The Battle of Life, 1846) estas la kvara el la kvin «Kristnaskaj rakontoj» de Ĉ. Dikenso kaj unu el la unuaj tradukoj en Esperanton.

Charles Dickens La batalo de l vivo

La fontoj

La angla originalo de la verko [A1846] aperis en la jaro 1846ª; la kovrilo de ĉi tiu bitlibro estas farita el la frontispico (fare de

En sia noto «Al la legantoj» Zamenhofo rakontas, ke la Dikensan verkon li tradukis el germana traduko, sen vidi la anglan originalon. Sendube tio estis la traduko fare de**K1847**.

Der

Kampf des Lebens.

Eine Liebesgeschichte

von

Boz (Dickens).

Aus dem Englischen

von

Julius Seybt.

Mit Federzeichnungen von D. Maclise und J. Leech.

Leipzig

Verlag von Carl B. Lorck.

1847.

Tion, ke Zamenhofo tradukis ĝuste el la traduko deK1847; ĉi tie en la Novosibirska regiona biblioteko mi trovis tekste identan Lepsikan eldonon el la jaro 1880ª. Tamen ĉar la

Gugla teksto estas pli frua kaj pli facile konsultebla por la retanoj, mi uzos la referencilon K1847.

La Editora Antaŭparolo de la dua eldono [B1910] flate asertas, ke «La germana teksto estis bonega traduko»; tio estas malvera, K1847 entenas multe da tradukeraroj. Ĉe Amazono kaj ĉe**KGM**. Fakte tio ne estas sendependa traduko, tio estas literature polurita traduko deK1847, kiujn mi kontrolis, restas en KGM — sed ili aperas en pli glata kaj moderna germana lingvo. Ekzemplon pri tia glatigo vidu ĉi-sube, en la sekcio pri «Tiraljoroj»

La zamenhofa traduko unue aperis en «La Esperantisto» (1891, februaro–novembro); la skanaĵoj de tiuj numeroj estas elŝuteblaj el la Aŭstria nacia biblioteko; tiun eldonon mi referencos per **B1891**. Por mia oportuno mi kolektis tiujn skanaĵojn en deĵavuan bitlibron. Ĝi estas fidele tekstigita ĉe la Projekto Gutenberg.

En la jaro 1910ª en Londono aperis la 2ª eldono, pri kies estiĝo rakontas ĝia Antaŭparolo. Ĝin mi referencos per **B1910**. Tie la teksto de la traduko estas multloke korektita kaj konsiderinde plibonigita. La korektoj koncernas kaj la tradukajn ĝustigojn rilate al la angla originalo, kaj la gramatikajn korektojn de lingvaĵo esperanta. Probable ilin faris ne Zamenhofo, sed la eldonintoj; tamen ili ĝenerale konformas al la stilo zamenhofa de ties matura periodo.

La esperantan tekston mi ekstraktis el la PDF-libro de[INKO]. Mi kontrolis ne la tutan tekston, sed nur la suspektindajn lokojn de la INKO-teksto. Atentindas, ke la INKO-bitlibro entenas kromajn ŝanĝojn kompare kun B1910; ekz-e «plena kolekto {da [B1891, B1910] ¦ de [INKO]} krispigiloj».

La tiparaj konvencioj

En ĉi tiu bitlibro (kaj en ĉi tiu Antaŭparolo) diversaj tiparoj estas uzataj por indiki apartaĵojn tekstologiajn.[1] Por ne ĝeni la legadon, la apartigo estas kiel eble plej diskreta — kaj tamen rimarkebla por tiu, kiun ĝi interesas. Nome,

• en ĉi tiu Antaŭparolo estas apartigitaj vortoj en la nacilingvoj

• en la ĉefteksta tiparo (do, neniel apartigite) aperas la Zamenhofa traduko B1891 (kvankam iuj malnecesaj vortoj aperas trastrekite, ekz-e «la ambaŭ»);

• la korektoj de B1910 aperas

•

Tradukaj aferoj

Laŭvortismo

Ŝajnas, ke kiam Zamenhofo tradukis «La batalo»n, li ankoraŭ ne tute liberiĝis je la iluzio el la epoko de la «unuatempaj signetoj» pri esperantigo kiel pri pli-malpli rekta transkodado de la vortoj fontolingvaj. Eble ankaŭ la veto, al kiu ni ŝuldas ĉi tiun tradukon, instigis lin al demonstrado de kvazaŭmeĥanika transkodado.

Interpunkcio

Haltostrekoj kaj tripunktoj

En la angla originalo de la «Batalo» tripunkto aperas nenie — ĝian rolon plenumas haltostreko.

K1847 meĥanike imitas la anglan interpunkcion, kaj egale malkonas la tripunkton.

Zamenhofo aŭdace ekuzis 3 tripunktojn en B1891. La anglaj redaktoroj [B1910] pli atentis la esperantan interpunkcion, tiel ke INKO entenas 33 tripunktojn. En ĉi tiu bitlibro mi daŭrigis la esperantigon, kaj nun la teksto entenas 63 tripunktojn.

(KGM uzas 2 tripunktojn — sed en aliaj lokoj ol Zamenhofo; la rusa traduko [R1959] entenas 79 tripunktojn.)

Citiloj

Samkiel la rusa, la Fundamenta Ekzercaro konas du specojn de citiloj: la francecajn citilojn angulajn «–», kaj la germanecajn „–“ (en la programista ĵargono, 99–66). K1847 kaj B1891 uzas nur la germanajn; B1910 uzas la eksterfundamentajn citilojn anglajn: “–” (66–99).

La anglaj citiloj (66–99) estas la plej malkonvenaj por Esperanto (kaj por la angla), ĉar la ferma citilo kolizias kun apostrofo: “apostrof’”. Por la internaj citiloj la angla interpunkcio (kaj B1910) uzas la apostrofan paron ‘–’, ankoraŭ pli ĝenan. En ĉi tiu bitlibra eldono mi uzis la rusan konvencion: «„–“», la plej klaran kaj nemiskompreneblan. Komparu:

> «Ho ne», respondis la doktoro. «Dio nin gardu de tio ĉi! Ŝi vivu kaj ridadu pri tio ĉi kiel longe ŝi povas ridi, kaj poste ŝi diru kun tiu franco: „La komedio estas finita, faligu la kurtenon.“»

> „Dio nin gardu de tio ĉi! Ŝi vivu kaj … poste ŝi diru kun tiu franco: „La komedio estas finita, faligu la kurtenon.“ [B1891]

(Estas 2 malfermaj citiloj kaj nur unu ferma. Aĉ!)

> “Dio nin gardu de tio ĉi! Ŝi vivu kaj … poste ŝi diru kun tiu franco: ‘La komedio estas finita, faligu la kurtenon.’” [B1910]

Cetere, atentindas sporada manko de internaj citiloj (mankas en B1891 kaj B1910):

> «„Faru ion al la homoj, por ke ili nenion al vi faru“, vi kredeble pensas?» diris sinjoro Snitchey.

En la angleca interpunkcio ĉi-okaze ĝenus la citiloj malfermaj:

“‘Faru … al vi faru’ …”

Uskleco

Personigoj, nomoj

Dikenso iam uzis majusklojn por stila efekto; sed la germana skribo uzas majusklojn en ĉiuj substantivoj, kaj tiu efekto perdiĝis en K1847.

• Ekz-e en la lasta alineo de la verko aperas personigita Tempo; pri la personigo atestas ne nur la komenca majusklo, sed ankaŭ la falĉilo, sur kiun la Tempo sin apogas; tamen Z tiun majusklon perdis [B1891].

• La oficiala informilo de la Brituja registaro,K1847 kun sia mistraduko per

• Iuj majuskloj estas simple bombastaĵoj (Vivo, Vero).

Jes kaj ne

Apartaĵo de la angla lingvo estas la emo demandi negative kaj firme establita normo pri la signifo de la respondoj per simplajĈu jes aŭ ne?» (LOdE, n-ro 246/247 (2015:4/5), p. 12–15).

Supozeble en la 19ª jc la germana normo ankoraŭ ne definitiviĝis, kaj

Sed en 3 okazoj Zamenhofo deviis de la germana teksto, jen per uzo de respondovorto anstataŭ interjekcio (ĉe [192]), jen per enkonduko de nego en germane pozitivan aserton (la notoj [244], [270]). Do, en ĉi tiuj okazoj la uzo de la respondovortoj estas spontanea kaj propre zamenhofa — kaj ĝi estas la orienta! Ekz-e:

„Den Gefährten deines Lebens; das bin ich dir freilich ***nicht****, Mr. Snitchey“, seufzte Mrs. Snitchey.*

*„****O,*** *ich bitte dich, liebe Frau“, tröstete ihr Gatte.*

> *«La kolegon de via vivo; mi kompreneble* ***ne*** *estas*
>
> *«****Ne****, mi petas vin, kara edzino», konsolis ŝia edzo. [B1891]*

— На вашего задушевного друга; ведь я-то вам ***не*** *друг, мистер Сничи.*

— ***Нет, нет,*** *вы мне друг, душенька, — заспорил мистер Сничи. [R1959]*

“Your chosen companion; I’m ***no*** *companion to you, Mr. Snitchey.”*

“ ***Yes, yes,*** *you are, my dear,” he interposed.*

En B1910 la anglaj redaktoroj ŝanĝis ĉi tiun obĵetan ne al obĵeta laŭ la normo angla (en ĉi tiu eldono ni reprenis la zamenhofan varianton).

La variaj anglaj demandiloj postmetitaj ([2] germane unuformiĝas enne vere? La kreinto de la lingvo ne plene komprenis ĉiujn eblojn kaj postulojn de la de li kreita sistemo. En «ne vere?» ja mankas la demandilo, ĝia uzo en la demandila funkcio estas fremdlingva trajto, germanaĵo. Tia senĉua demandilo implicas ian «demandan intonacion», kian difinas nek la Fundamento, nek la modernaj gramatikoj (kaj je kiu oni prefere ne kalkulu). En postaj tradukoj («Revizoro», «Fabeloj», «Marta») Zamenhofo ja enmetas la mankantan ĉu (ĉu ne vere? — ĝuste kiel en la rusaĉu?, mallonga kaj klara, evitiganta la konfuzon de nega demando, kaj kutima en la moderna lingvo:

> *«Li do estas via blondulo, ĉu?»[3]*

> *Tio okazos hodiaŭ, ĉu? [PMEG]*

Eble Zamenhofon retenis manko de nacilingva modelo — kvankam la franca ja simile funkcias (verdire, en iom familiara stilo; sed ankaŭ la Dikensaj demandiloj aperas en tia stilo):

> *Ça t'étonne, hein? =*

> *That surprises you, does(n't) it? =*

> *Tio vin surprizas, ĉu?*

Simile funkcias la angla

> *"The marriage service, night and morning, eh?" — "No" →*

„Das Trauformular, nicht wahr?“ — „Nein“ [*[K1847]*] →

«La formulon edzigan matene kaj vespere, ne vere?» — «Ne» [*[B1910]*]

«Утром и вечером читаете про обряд венчания, а?» — «Нет» [*[R1959]*]

Propraj nomoj

La propraj nomoj en la tradukoj germanaj kaj esperantaj plejparte konservas sian anglan skribformon, kaj tial ne estas klare, kiel oni voĉlegu ilin? Ekz-e se oni volas registri sondiskon.

Tradicioj en la latinalfabeta mondo estas pluraj kaj diversaj. Plej ofte oni lasas la leganton senhelpe barakti ĉe la aperoj de nemalĉifreblaj fremdaĵoj kaj muĝi ion senartikulacian anstataŭe. Tiel estas en la germana traduko [K1847], kaj tiel estas en la zamenhofa plutraduko [B1891]. Probable Zamenhofo ne certis, kiel oni voĉlegu la anglajn nomojn, kaj la plej simpla solvo estis kapitulaci.

La fontlingva prononco

Simplisma solvo estas postuli, ke oni voĉlegu la fremde skribitajn nomojn laŭ ilia fontlingva prononco. En iuj landoj oni opinias tion la plej klera kaj rekomendinda agmaniero. Kaj ĉe la nuntempa vasta kono de la angla lingvo tiu solvo povas funkcii (kiam la fontolingvo estas la angla). Por la oportuno de la legantoj preferantaj tian solvon mi aldonis la IFA-ajn Prononcindikojn.

Laŭ mia persona gusto tio estas tre malbela solvo:

1. La sonsistemo de la angla, kaj interalie ĝia artikulacia bazo tre diferencas disde la esperanta (almenaŭ por mi). Por prononci anglan vorton mi devas reakomodi miajn parolorganojn kaj prononci la sonojn alimaniere ol mi prononcas Esperanton.

2. La angla prozodio tre diferencas disde la esperanta.

3. Normale esperanta parolfluo estas troĥeeca, kun la akcentoj sur la antaŭlastaj silaboj; sporade eblas ankaŭ la lastasilabaj akcentoj apostrofaj, kvankam ili sonas iom emfaze (pro la rompo de prozodio). Sed la nomoj anglaj kutime havas la akcenton sur la unua silabo, kaj ofte estas daktilaj — do, tute malesperantaj: Álfrid, Bénĝamin, Klémensi, Mé(e)rien…

4. Longeco de vokaloj estas trajto fonetika en la angla; ĝi estas trajto intonacia en lingvoj kie ĝi ne diferencigas fonemojn.

5. Ankaŭ la angla silabado estas alia ol la (mie) esperanta.

Sekve ĉiu apero de angla nomo aspektas (sonas) kiel orelfrapa flikaĵo, rompanta la normalan parolfluon.

Jen estas specimena alineo, entenata la anglajn nomojn

> “Aha!” ekkriis la doktoro kaj iris al ili renkonte. “Bonan matenon, bonan matenon! Kara

> — А! — воскликнул доктор и пошёл (…) навстречу гостям. — Здравствуйте, здравствуйте! Грейс, дорогая! Мэрьон! К нам пришли господа Сничи и Крегс, где же Элфред? [R1959]

La rusa teksto kun la nomoj adaptitaj fluas nature kaj glate. La teksto pedante flikita stumblas ĉiupaŝe. Mi tamen koncedas, ke ankaŭ la flikita teksto probable povas soni sufiĉe glate, se la esperanta ĉefteksto estas prononcata kun la angla akĉento.

Nomoj transskribitaj

Alia evidenta solvo estas aproksimi la fonemojn anglajn per la rimedoj esperantaj — esence do, fari kiel en la rusa traduko (kaj kiel oni faras ankaŭ en Esperanto tradukante el nelatinalfabetaj lingvoj)[4]:

> «Aha!» ekkriis la doktoro kaj iris al ili renkonte. «Bonan matenon, bonan matenon! Kara Gres! Mérien! Jen estas sinjoro Sniĉi kaj sinjoro Kregz. Kie estas Elfred?»

Ĉi tie mi aplikis la transskribojn el B1910. Nun oni tamen preferas transskribi iom alie: Grejs, Kragz ktp. Tiajn hezitojn oni iam prezentas kiel obĵeton kontraŭ transskribo; sed preskaŭ ĉiun frazon, ankaŭ tute sen propraj nomoj, diversaj tradukistoj povas traduki diverse; laŭ tia rezonado eblus nenia traduko.

Simile oni preferas toleri hezitojn kaj variaĵojn en transskribo de la nomoj arabaj (ekz-e Muhammad, Mohamedo, Mahometo) ol indiki la eksterduban skribformon fontolingvan.

Pli ĝentile (rilate al leganto) estus do iel transskribi la nomojn en la ĉefteksto, kaj indiki la fontlingvan skribon en aldona komento (do, fari inverse ol en B1910). Tamen en la okazo de B1910 tio estus tro granda ŝanĝo de la zamenhofa teksto. Kaj en la okazo de B1891, Z probable ne povis fari tion, ĉar li probable ne certis pri la ĝusta prononco. Oni povas dubi, ĉu ĝin certe sciis

En la latinalfabeta mondo oni hontas skribi tiel, kiel oni parolas.

La tre ĝena nomo «Marion»

La nomo «Marion» estas tre ĝena durilate:

1. En Esperanto ĝi aspektas kiel akuzativo de la Fundamenta nomo «Mario». Ĉe la unua tralego de la traduko plurfoje okazis, ke mi devis relegi frazon antaŭ ol mi rekonsciiĝis, ke «Marion» estas formo nominativa.

2. La estetika impreso de tiu nomo varias internacie.

La unua konstato estas fakto objektiva kaj evidenta, pri kiu mi ne plu parolos. La dua estas tre subjektiva kaj dependa je onia kultura fono.

Grave rolas la lingva medio. La rakonton mi povas legi en la angla kaj en la rusa, kaj mia impreso de unu sama ero povas esti tute malsama. Io tria okazas, kiam mi legas en Esperanto, kie firma kaj klara kultura fono mankas aŭ ne sufiĉas.

Interalie, «Marion» povas impresi akuzative nur dum legado en Esperanto. Due, ekkonsciinte, ke ĝi estas fremda nomo, mi dum la legado en Esperanto perceptas ĝin kiel nomon francan (tio ne okazas dum legado ruslingva, kie la nomo estas transskribata laŭ la prononcoj fontolingvaj, do ĉe elangligo alie ol ĉe elfrancigo).

Mi ja sufiĉe konas la francan por scii, kekonstatas, ke «en la 19ª jc

Min tia latinskriba

Cetere, d-ro Jeddler estas pentrita kiel stulteta liberpensulo — ĉu do li povus nomi sian filinon omaĝe al

Probable por eviti tiajn francecajn asociaĵojn ĉe la rusa publiko, la malnova rusa traduko [R1847] (samjara kiel tiu de[K1847]) ŝanĝis tiun antaŭnomon al la angleca «Мери» (la tradicia rusa transskribo de la angla

Estkiel pluan ilustraĵon pri la kultura fono mi aldonu, ke franceina antaŭnomo 12-foje (el kiuj 6-foje kiel antaŭnomo de anglalingvanino), kaj 14-foje kiel antaŭnomo vira (ĉiufoje kiel antaŭnomo de anglalingvano). Mi ne scias, ĉu en la Dikensa epoko estis simile.

Por mia orelo nomo delikate ineca, kian probable celis Dikenso, estas Mariano (Mariana), malpli banala ol Mario/Mariano estas nomo vira.

Georgo Vaŝington kaj Benjameno Britain

Ankoraŭ unu eblo estas traduki la antaŭnomon kaj transskribi aŭ lasi senŝanĝa la familinomon. Ekzemplon pri tio donas la Fundamenta Ekzercaro (§12): «Georgo Vaŝington estis naskita la dudek duan de Februaro…». Kp ankaŭ Ludoviko Zamenhof'.

Tia procedo estas kutima en la tradicio pola:`ck` estas prononcata /k/ (malpole); dum «Warden» estas oportune legebla kaj deklinaciebla laŭ la gramatiko pola:Vaŝington. Cetere, ankaŭ germane

> die Angelegenheiten Michael **Wardens**, Esquire, nicht günstig standen.

Ĉi tiun procedon Z aplikas solfoje parolante pri «Benjameno Britain» (ĉe la unua apero de tiu rolulo). Vd la koncernan pecon citita ĉi-sube en nesenrilata konsidero.

Deklinacio

En akuzativo la esperantaj finaĵoj kroĉiĝas al angla vortobazo per apostrofo. Tiaj ĥimeroj estas kutimaj en la pola skribo:

trafis Craggs'on [B1891];

Jonathan'on Snitchey kaj Thomas'on Craggs [B1891].

La nomo-n, sen la substantiva -o:

la mano, per kiu ŝi tenis Clemency'n, tremis [B1891]

Tian akuzativigon Z retenis ankaŭ en siaj maturaj verkoj (ekz-e «veni en[5]); tamen en la Londona eldono ĝi estas korektita laŭ pli moderna kaj regula maniero, kiun multiuj (ankaŭ mi) preferas:

la mano, per kiu ŝi tenis Clemency'on, tremis [B1910]

Pri la nomoj, legeblaj laŭ la reguloj de Esperanto (ekz-e Marion, Alfred) Zamenhofo hezitas: jen li akuzativigas kun apostrofo: «Alfred'on» (2-foje), «Marion'on» (5-foje); jen senapostrofe: «Alfredon» (3-foje), «Marionon» (7-foje).

Grace

Kuriozan problemon por la fontlingva prononco prezentas la nomoB1910 ial indikas la prononcon \grēs\. En la 18ª jc la praangla /a:/ ankoraŭ estis prononcata /e:/ (tial Ŝekspiro); tamen nelonge antaŭ aŭ dum la Dikensa epoko okazis la diftongiĝo /e:/ → /ei/; tiom pli tiel en 1910.

Tion, ke Zamenhofo en la angla gramatiko Fundamenta misdifinas la sonvaloron de la esperanta e perB1910? Ĉu la prononco

(Kp ankaŭ «Kembriĝo» [Z].)

Jen pensiga akuzativigo de tiu antaŭnomo:

> lia okulo trafis Grace'n [B1891]

Se tio ne estas simpla plumeraro, tio atestus, ke en la Zamenhofa prononco de tiu antaŭnomo -e ne estis muta; eble li prononcis /gratse/, /gratsen/ (tio estus simila al la probabla voĉlego /varden/). La Londona eldono korektas:

> lia okulo trafis Grace'on [B1910],

kaj tio estas kohera kun la aliloka akuzativigo

> salutis antaŭe Marion'on kaj poste Grace'on [B1891].

En ĉi tiu dua akuzativigo oni povus vidi pruvon, ke «Grace'n» estas plumeraro; tamen atentante la aliajn malkoheraĵojn, oni egale bone povas supozi heziton.

La lingvaĵo

Leksikaj devioj

Dismetaĵoj

Kurioza trajto de ĉi tiu traduko estas abundo de analizaj esprimoj formitaj per senakorda epiteto (do, en la formo «o de o»), por kiuj en la moderna lingvo ni kutime uzas kunmetaĵojn:

«tago de naskiĝo» (naskiĝtago),

«festo de edziĝo» (edziĝfesto),

«kampo de batalo[j]» (batalkampo),

«maniero de vivado» (vivmaniero),

«punktoj de vidado» (vidpunktoj).

Tio estas tiom pli stranga, ke Z tradukis el la lingvo germana, kie tiaj kunmetoj estas tre kutimaj (kaj kiu evidente inspiris la kunmetemon de Esperanto). Kaj iaj tiaj kunmetaĵoj ja aperadas: adiaŭdiro, aktopaperujo, juĝofarado, orelringoj, patrodomo, rostponarda rado.

Aliflanke, iuj tiaj «dismetaĵoj» (kontraste al «kunmetaĵoj») pli elegante esprimiĝas per epiteto akorda:

«mateno de aŭtuno» = «aŭtuna mateno»;

«okazo de malfeliĉo» = «malfeliĉa okazo» (t.e. akcidento).

Kvankam mallertaj, tiaj dismetaĵoj tamen ne estas eraroj, kaj en ĉi tiu eldono ili restas netuŝitaj.

La kontinueco de Esperanto

Diris la redaktoroj de B1910:

> Koncerne la lingvon ĉi tiu verko pruvas sen ia dubo ke la lingva fundamento en la jaro 1891 estis sama kiel la lingva fundamento de l' nuna jaro 1910; la verko skribita antaŭ 20 jaroj faras impreson, kvazaŭ ĝi estus skribita nun…

Ĉi tie la vortoj «lingva fundamento» aperas en sia signifo neformala, ili ne referencas nian netuŝeblan dokumenton; la oficialigo de «La Fundamento de Esperanto» okazis en la jaro 1905ª; kaj en la jaro 1891ª ankoraŭ ne estis verkita ties «Ekzercaro» (kvankam granda parto de la onta «Ekzercaro» jam aperis en la Dua libro, 1888).

«Kvazaŭ ĝi estus skribita nun…» — En la Londona eldono mi notis iom pli ol 300 redaktaĵojn (inklude malgravajn, kia la minuskligo de «Vi»). Aldonu al tio la 326 redaktaĵojn fare de mi: 300+326=626. Averaĝe do po 408/169K ≈ 3.7 ŝanĝoj en mil signoj. Ĉu tio estas multe? Ĉu Zamenhofo verkis en la sama lingvo, kiel ni?

Kvankam la asertoj de la redaktoroj de B1910 estas troigaj, tamen iasence ili pravas: la teksto zamenhofa sendube estas teksto en Esperanto; la bazaj (por ne diri «fundamentaj») strukturoj de la lingvo restis la samaj kaj mirinde stabilaj — malgraŭ tio, ke la Batalo estas nur la dua prozaĵo beletra, publikigita en Esperanto.[6] Tamen la teksto certe ne impresas «kvazaŭ ĝi estus skribita nun» — ne pli ol la teksto Dikensa, cetere.

Elrigardi kaj aspekti

La sencon de aspekti Zamenhofo ĉie esprimas per elrigardi (tiusence arkaika), kaj la radikon aspekt- li uzis nenie en la traduko. Do, al ĉiu apero de la verbo aspekti en B1891, B1910 kaj INKO respondas verba formo de elrigardi. La ŝanĝo tamen ne koncernas la 3 aperojn en la signifo «montriĝi el ie», ekz-e

> … la rivereto, la muelejo, ĉio ridetante elrigardis el la nebula griza mallumo.

La substantivo aspekto aperas responde al unu el la signifoj de vido:

> esprimon…, kiu donis al ĝi {vidon¦

Soniloj

Komence de la rakonto la anglan

sed en la posta rakonto 5-foje aperas

Mrs. Craggs’s ear-rings shook like little bells.

> *ĉiuj apartaj partoj de la orelringoj de sinjorino Craggs sonis, kiel malgrandaj soniloj.*

Tio estas la sola respondaĵo al la traduko de

alle einzelnen Teile von Mrs. Craggs’ Ohrringen wie kleine Schellen läuteten [KGM];

do, ĉi tiuj «soniloj» pli trafe estas tradukendaj per «tintil(et)oj».

Kompreneble, Z en 1891 ne povis konsulti la tradukon KGM, eldonitan post 1909; eble temas pri sendependa paralela precizigo. Kurioze, en KGM la tradukosoniletoj).

Malluma kaj malhela

Neniam en sia traduko Z uzis la vorton malhela, la germanamalluma, eĉ en «mallumaj haroj», «mallumaj folioj». Fakte, el la 12 aperoj de malluma en 9 aperoj temas pri malhela. Korektite en ĉi tiu eldono.

(Simile pri mallaŭta, kiu ofte aperas anstataŭ malbrua.)

Ĉiam ankoraŭ kaj Plu

La anglan[K1847](#) ĉiam tradukas per

Por mi la angla

1. Ankoraŭ (aŭ «ĉiam ankoraŭ»).

2. Plu.

(La angla-esperantaj vortaroj agnoskas nur la 1-an.)

Ekz-e la frazoj:

*But she **still** appeared at once the lovelier and weaker of the two...*

*the Doctor, **still** reposing in his easy chair, ... listened to the tune*

ĉe Zamenhofo iĝas:

> *Tamen **ĉiam ankoraŭ** ŝi ŝajnis pli ĉarma kaj pli malforta ol la dua...*

> *la doktoro, **ĉiam ankoraŭ** sidante en la apoga seĝo, aŭskultis la kanton*

Mi ŝanĝis tiajn (ne ĉiajn!) «ĉiam ankoraŭ» al la pli konvena, pli simpla kaj bonstila «plu»:

> *Tamen*

> *la doktoro,*

En la Zamenhofa traduko «plu» aperas responde al la germana

parolis plu la doktoro ←

Plurloke mi korektis mislokitan negon («mi lin plu ne amas» → «mi lin

La pronomoj

La misuzoj de «ĝi»

La plej ĝena (pro sia ofteco) trajto de la zamenhofa teksto estas la troa kaj misa uzo de «ĝi». Neniu el la 28 aperoj de ĝi(n) en la Fundamenta Ekzercaro prezentas tian eraron.

Iom detale la frulingvaj misuzoj de ĝi estas komentitaj en la kritika eldono de «Georgo Dandin». Tamen menciindas, ke ne ĉiam tiaj neinternaciaj kaj nefundamentaj misuzoj estas ŝuldataj al la kutimo germana, iam ĝi aperas responde al (= tio, tute internacia kaj responda al la Fundamento) — kiel en la jam citita peco:

> „Den Gefährten deines Lebens; **das** bin ich dir freilich nicht, Mr. Snitchey.“
>
> «La kolegon de via vivo; mi kompreneble ne estas {ĝi ¦ } al vi, sinjoro Snitchey.»
>
> “Your chosen companion; I’m no companion to you Mr. Snitchey.”

kuneveni, kuneesti …

La prefikso kun-, uzata en verbo, povas indiki kunecon kiel celon (kunveni = veni kunen) aŭ staton (kunesti = esti kune). Ĉe kelkaj aliaj prefiksoj oni tiajn signifoj distingas, ekz-e

> antaŭeniri (iri, celante antaŭen) — antaŭiri (iri antaŭ iu aŭ io)

tamen pri kun- oni nun normale tion ne faras. PAG tamen rimarkigas (§391):

> **Rim. I.** La dusencecon de **kun-** (x-e kaj x-a) Z. rigardis difekto de la lingvo, pri kiu oni devus helpi. Kelkfoje li uzis **kune-** anstataŭ **kun-**, tamen — strange! — li ne utiligis tiujn du formojn por meti diferencon inter la du sencoj, sed aplikis **kune-** sendistinge (kunesido, kunevivado, kuneeduki; kunekroĉi, kunekalkuli, kunepreni), verŝajne sub la influo de la germana, kiu havas **mit-** (x-e) kaj **zusammen** (x-a), sed uzas ofte la lastan en la senco de **mit-**. En la "neologismaj" projektoj, Z. proponis por la dua senco diversajn solvojn (ko-, kum-), fine, en la dua volumo de la Andersen-fabeloj lanĉis kunkun- (kunkunvoki). Neniu el tiuj iniciatoj estis imitata.

Verdire, mi ne vidas koheran sistemon en la Zamenhofa uzado de kune-/kun-. Jen ekzemploj pri kune-:

> ¶ nian longan kaj amikan kunevivadon —

> ¶ esceptinte la kuneservantan Clemency N. —

> ¶ malrapide kunesilabis la surskribon: … —

¶ kunebatis la manojn —

¶ Mi kunevenis kun sinjoro Warden —

¶ tiu ĉi ĉiutaga kuneestado —

Kaj jen simplaj kun-:

¶ kunsentanta amo —

¶ kuntrafiĝo de la tago de l’ adiaŭdiro kun duobla tago de naskiĝo —

¶ li rigardis la du advokatojn kiel kunkaŭzantoj de lia stato —

¶ kuntiradus la brovojn —

¶ kunligita —

¶ turni al sia kunsidanto nur la okulojn —

Akuzativa predikativo

Temas pri tiaj frazoj:

oni lin vidis vagantan kaj insultantan la mondon

[B1891] ... [INKO]

En la moderna lingvo ili estas subnormaj:

Rim. I. Kun tiuj predikativoj, la uzado estis longatempe ŝanceliĝema, kaj en la primitiva literaturo oni trovos multajn ekzemplojn de predikativaj participoj en akuzativo; tio estas severe evitinda. Frazo kiel: ŝi ekvidis siajn fratinojn leviĝantajn el la maro[Z] (1889) ŝajnus hodiaŭ nekorekta kaj devus esti ĝustigita en: leviĝantaj aŭ leviĝi.

PAG, §172 Rim.I (pĝ. 235)

Tradukaj kuriozaĵoj

Konkludo

Mezbona traduko el malbona traduko. La traduko de Z estas pli fidela rilate al K1847, ol K1847 rilate al la angla originalo; sed tio ne nepre estas merito de Z aŭ de Esperanto — tio grandparte estas ŝuldata al la fakto, ke traduki el traduko estas pli facile ol traduki el originalo. Ĉar la originalo verkita por la samlingvanoj de la aŭtoro entenas implicaĵojn evidentajn por la fontolingva publiko; la tradukanto devas tiajn implicaĵojn, unue, kompreni; kaj due, komprenigi ilin al sialingvaj legantoj. Ĉe tio la tradukanto ne rajtas profiti el analogiaj specifaĵoj sialandaj (ĉi-okaze, germanecaj), la kultura kaj civiliza fono devas resti fontolingva (ĉi-okaze angleca). Tial tiajn implicaĵojn la tradukanto devas malimplicigi, aŭ preterlasi — en ambaŭ okazoj la plutraduko faciliĝas. Verdire, iuj kalemburaj pecoj rektasence (nekalembure) tradukitaj iĝas strangaj aŭ tedaj deviaĵoj, kies intereso aŭ rilato al la rakonto perdiĝas.

Mi dankas al s-roj B. Pabst kaj B. Moon pro ilia intereso al ĉi tiu eldono kaj pro iliaj valoraj rimarkoj. Multaj rimarkoj de B. Moon aperas ĉi-sube en formo de piednotoj; kelkaj el ili senŝanĝe, sed plimulton mi devis mallongigi kaj adapti al tiu formo.

Sergio Pokrovskij

Bibliografiaj referencoj

A1846 Vikifontaro).

B1891 La batalo de l’ vivo. La Esperantisto, 1891, Nurnbergo, vol. 2, n-roj 2–7, 8–10 (feb.–jul., sep.–nov.), pp. 12–15, 22, 28–31, 35–38, 45–46, 52–53, 67–70, 77–79, 82–88. — Ankaŭ en la Projekto Gutenberg.

B1910 Represo ĉe Saarbrücken: Iltis, 1982.)

INKOPDF-a bitlibro).

K1847

KGM

Krause

R1847

R1959

Parto unua

Antaŭ longa, longa tempo — tute egale kiam kaj kie en Anglujo — estis varmega batalo. Oni batalis en longa somera tago, kiam la ondanta herbo estis verda. Multaj kampaj floroj, kreitaj de la mano de la Plejpotenca por esti odora pokalo por la roso, vidis en tiu tago sian multekoloran kalikon plenigita de sango kaj mortis en teruro. Multaj insektoj, kiuj havis sian delikatan koloron de senkulpaj folioj kaj vestoj, en tiu tago nove koloriĝis de mortantaj homoj kaj lasis per sia rapidega forkuro nenaturan postesignon. La multekolora papilio sur la rando de siaj flugiloj portis sangon en la aeron. La rivereto havis ruĝan akvon. El la tero disbatita per la piedoj fariĝis marĉo, kie en malpuraj malsekaĵoj, kiuj sin kolektis en la enbataĵoj de piedoj de homoj kaj hufoj de ĉevaloj, la ĉie superreganta koloro malagrable brilis en la suno.

La ĉielo nin gardu de vido de sceno, kiun la luno vidis sur tiu ĉi loko, kiam ĝi super la nigraj arbaraj dorsoj de la montetoj sin levis sur la horizonto kaj rigardis sur la ebenaĵon, semitan de suprenturnitaj vizaĝoj, kiuj antaŭ nelonge sur brusto patrina ridetis al la okuloj de patrino aŭ trankvile dormetis. La ĉielo nin gardu de la sekretoj, kiujn la vento plena je odoro de mortintaĵo super la ebenaĵo murmuretis pri la laboroj de tiu ĉi tago kaj pri la morto kaj la suferoj de tiu ĉi nokto. Ofte ankoraŭ la silenta luno briladis super tiu ĉi kampo de l’ batalo, ofte la steloj malgaje ĝin observadis, ofte la ventoj de ĉiu flanko de l’ mondo preterblovadis super ĝi, antaŭ ol la postesignoj de tiu batalo malaperis.

La signoj restis ankoraŭ longan tempon, sed nur en bagateloj, ĉar la naturo, staranta tre alte super la malbonaj pasioj de la homo, baldaŭ ree ricevis sian gajecon kaj ridetadis super la kulpa kampo de l’ batalo tiel same, kiel

antaŭe, kiam la kampo estis ankoraŭ senkulpa. La alaŭdoj kantadis alte super ĝi, la ombroj de la flugantaj nuboj kuradis ludante super la herbejoj kaj arbaroj, super la tegmentoj kaj turoj de la urbo borderita de arboj, rapidante al la brilanta malproksimaĵo, kie la tero kaj ĉielo kuniĝas kaj la vespera ĉielruĝo estingiĝas. Greno estis semata kaj elkreskadis kaj estis rikoltata; la rivereto, kiu antaŭe estis ruĝe kolorigita, turnadis radon de muelejo; viroj fajfadis post la plugilo; ŝafoj kaj bovoj paŝtiĝadis sur la herbejo; knaboj kriadis sur la kampoj por fortimigi la birdojn; fumo sin levadis el la kamentuboj; sabataj sonoriloj[8] gaje sonoradis; maljunaj homoj vivadis kaj mortadis; la modestaj kreitaĵoj de la kampo kaj la simplaj floroj de l' arbaro floradis kaj velkadis en la kutima tempo sur la sanga kampo, kie multaj miloj da homoj antaŭe falis en la granda batalo.

Sed en la komenco oni vidadis en la semitaĵo pli

Sed la jaroj, kvankam ili pasadis tiel rapide, kiel la nuboj de somero, per sia irado malaperigadis eĉ tiujn ĉi postesignojn de la malnova batalo kaj elviŝis la legendajn rememorojn de ĝi el la kapo de la homoj, ĝis ili akceptis la formon de fabeloj de maljunaj virinoj kaj kun ĉiu jaro estis pli forgesataj. Kie la sovaĝaj floroj kaj beroj restis tiel longe ne deŝirataj, tie nun staris ĝardenoj kaj domoj, kaj infanoj ludadis militon sur la herbo. La vunditaj arboj jam longe estis forbruligitaj. La mallume verdaj lokoj estis ne pli freŝaj, ol la memoro pri tiuj, kiuj kuŝis enterigitaj sub ili. Ĉiam ankoraŭ la plugilo alportadis de tempo al tempo pecojn da rusta fero, sed estis malfacile rekoni, por kio ĝi servis, kaj la trovantoj meditadis kaj disputadis pri tio ĉi. Malnova nigra kiraso kaj kasko tiel longe pendis en la preĝejo, ke tiu sama malforta duone blinda maljunulo, kiu nun vane penadis ilin rekoni supre sur la blanka arkaĵo, jam kiel infano kun mirego ilin rigardadis. Se la militistaro mortigita sur la kampo de l' batalo povus por unu momento sin levi en la formo, kiel ĉiu falis, kaj sur la

loko, kie li trovis la morton, tiam fenditaj kranioj en centoj enrigardus en la pordojn kaj fenestrojn de la dometoj, aperus ĉirkaŭ la paca kameno, estus amasigitaj en la grenejoj, levus sin inter la infano en la lulilo kaj ĝia flegantino kaj digus la rivereton, volvus sin ĉirkaŭ la rado de l' muelejo, plenigus la ĝardenon kaj la herbejon, kaj la amason da fojno ili alte levus per mortantoj. Tiel ŝanĝita estis la loko, kie multaj miloj da homoj falis en la granda batalo.

Eble nenie en la ĉirkaŭ cent jaroj[9] la loko estis pli ŝanĝita, ol en unu malgranda frukta ĝardeno post malnova ŝtona domo kun longa laŭbo[10] antaŭ la pordo. Tie en unu bela mateno de aŭtuno estis aŭdata muziko kaj sincera ridado, kaj du knabinoj gaje dancadis sur la herbo, dum kvin-ses vilaĝaj virinoj staris sur ŝtuparoj kaj deŝiradis pomojn de la arboj, sed de tempo al tempo haltadis en sia laboro kaj rigardadis al la gajulinoj. Ĝi[11] estis ĉarma, natura vido

Se en la mondo neniu volus brili — tio ĉi estas mia opinio, kaj mi pensas,

Ne kiel dancistinoj teatraj. Tute ne! Kaj ne kiel la bonegaj lernantinoj de sinjorino Tiu-kaj-tiu. Neniel!

Fine la pli juna de la dancantaj fratinoj sin ĵetis malfacile spirante kaj gaje ridante sur benkon, por ekripozi. La dua sin apogis al arbo apude. La muzikantoj, harpo kaj violono, finis per plena akordo, kvazaŭ fanfaronante per sia vigleco, kvankam la muziko efektive estis tiel rapida kaj tiel pene konkuradis kun la dancado, ke ĝi eĉ unu minuton pli ne povus elteni. La virinoj, kiuj deŝiradis pomojn sur la ŝtuparoj, ekmurmuris aprobante kaj denove komencis fervore laboradi kiel abeloj.

Eble tial ilia fervoro ankoraŭ pligrandiĝis, ĉar nejuna sinjoro, doktoro Jeddler en propra persono —

«Muziko kaj dancado hodiaŭ!» diris la doktoro al si mem kaj mirante haltis. «Mi pensis, ke ili timas la hodiaŭan tagon. Sed

«Se ĝi tiel estus, estu tiun ĉi fojon iom malsevera», respondis al li la pli juna filino Marion, alirante al li kaj rigardante al li en la vizaĝon, «ĉar hodiaŭ estas ies tago de naskiĝo».

«Ies tago de naskiĝo, mia kateto?» diris la doktoro. «Ĉu vi ne scias, ke ĉiun tagon estas ies tago de naskiĝo? Ĉu vi ne scias, kiom multe da novuloj ĉiun minuton komencas la strangan kaj ridindan aferon — ha, ha, ha! oni tute ne povas paroli pri ĝi serioze — kiun oni nomas la

«Ne, patro!»

«Kompreneble vi ne; vi estas virino … preskaŭ», diris la doktoro. «Cetere», li aldonis kaj rigardis en la belan vizaĝon, kiu sin tiris al la lia, «mi pensas, ke ĝi estas via tago de naskiĝo».

«Kio! Efektive, mia patro?» ekkriis lia amata filino kaj donis al li la lipojn por kiso.

«Jen havu! kaj ankaŭ mian amon», diris la doktoro kaj kisis ŝin; «kaj tiu ĉi tago ofte, tre ofte revenadu … kia penso! La penso deziri oftan ripetadon en tia farso», diris la doktoro por si mem, «estas bona! Ha, ha, ha!»

La doktoro Jeddler estis, kiel la leganto jam scias, granda filozofo; kaj la ĉefa tezo de lia filozofio estis rigardi la tutan mondon kiel grandega

«Kiel propre venis al [12] estas ŝtelistoj de kokoj. De kie venis la muzikantoj?»

«Alfred ilin alsendis», respondis lia filino Grace kaj ree alfortikigis[13] kelkajn simplajn florojn, per kiuj ŝi antaŭe ornamis la harojn de sia fratino kaj kiujn la dancado malfortikigis.

«Tiel[14] Alfred alsendis la muzikon?» rediris la doktoro.

«Jes, li renkontis ilin en la vojo, kiam li matene venis. Tiuj ĉi homoj migras per piedo kaj tiun ĉi nokton ripozis en la urbo; kaj ĉar hodiaŭ estas la tago de naskiĝo de Marion kaj li pensis, ke li faros al ŝi plezuron, li alsendis ilin tien ĉi kun bileto, en kiu estis skribite, ke, se mi ĝin aprobas, ili alportu al ŝi serenadon.»

«Jes, jes» diris la doktoro, «li ĉiam demandas vian opinion».

«Kaj ĉar mia opinio sin montris favora», gaje diris Grace kaj haltis por momento, por admiri la ĉarman kapon, kiun ŝi ornamis; «kaj ĉar Marion estis tre gaja kaj komencis danci, ni fine dancis ambaŭ sub la muziko de Alfred, ĝis ni perdis la spiradon. Kaj la muziko plaĉis al ni tiom pli, ke Alfred ĝin sendis[15].

«Ho, mi ne scias, Grace. Kiel vi min turmentas kun{*}[16] Alfred!»

«Mi vin turmentas, kiam mi parolas pri via amanto!» diris ŝia fratino.

«Tion ĉi mi scias, ke estas por mi sufiĉe indiferente, ĉu oni parolas pri li aŭ ne», diris la malgranda koketulino, disŝirante kelkajn florojn, kiujn ŝi havis en la mano kaj disĵetante la foliojn sur la tero. «Preskaŭ jam tedis al mi aŭdadi pri li; kaj se vi diras, ke li estas mia amanto…»

«Silentu! Ne parolu tiel malŝate pri fidela koro, kiu tute apartenas al vi, Marion», ekkriis ŝia fratino — «eĉ ne se vi

ŝercas. Estas neniu pli fidela koro en la mondo ol Alfred!»

«Ne, ne!»[17] diris Marion kaj levis siajn brovojn kun komika mieno de pasanta meditado — «eble ne. Sed mi ne scias, ĉu tio ĉi estas granda merito. Mi… mi propre tute ne volus, ke li estu tiel fidela. Mi neniam vigligis[18] lin al tio ĉi. Se li pensas, ke mi… Sed, kara Marion[19], kial ni devas nun paroli ĝuste pri li?»

Estis io tre agrabla vidi la du ĉarmajn figurojn de la florantaj fratinoj, kiuj, alapogitaj unu al la dua, promenadis sub la arboj kaj paroladis inter si, seriozeco kontraŭ la facila gajeco, sed amo kore respondant

La diferenco en la aĝo de la{*} knabinoj povis esti ne pli ol kvar jaroj. Sed Grace, kiel ofte en tiaj okazoj, kie ne estas patrino zorganta pri [20], ol ŝi estis; kaj laŭ la naturo de ĉia partoprenado ŝi ŝajnis — ekster kunsentanta amo — al ŝia petola humoro pli malproksima, ol oni povus pensi juĝante laŭ ŝiaj jaroj. Alta patrina alvokiĝo, kiu eĉ en tiu ĉi sia refiguraĵo purigas la koron kaj la sanktigitan animon faras pli proksima al anĝeloj!

La animo de la doktoro, dum li rigardadis kaj aŭskultadis ilin, sin okupadis en la komenco nur je diversaj gajaj pensoj pri la malsaĝeco ion ami kaj sopiri, pri la sensenca revo, per kiu junaj koroj blindigas sin mem, se ili unu momenton pensas, ke estas io serioza en tia sapa veziko, kiel la amo, ĝis ili fine vidas, ke ili estas trompitaj, kio venas preskaŭ ĉiam.

Sed la senpretenda memoferanta esteco[21] de lia pli maljuna filino, ŝia kvieta karaktero, kiu tamen estis ligita kun tiom da konstanteco kaj freŝeco, ĉiam, en kontrasto inter la trankvila kvieta figuro de tiu ĉi kaj la brilanta beleco de lia pli juna filino, revenadis al li al la okuloj; kaj pro ŝi li bedaŭris, ke la vivo estas tiel ridinda afero.

Al la doktoro neniam venis en la kapon demandi, ĉu liaj infanoj iel penas fari el ĝi aferon seriozan. Sed por tio ĉi li estis filozofo.

Estante de naturo homo kun mola kaj varma koro, li[22] al tiu ordinara ŝtono de la saĝuloj (multe pli facile trovebla ol tiu, kiun serĉas la alĥemiistoj), kiu ofte fariĝas falilo por bonkoraj homoj kaj havas la malagrablan econ, ke ĝi turnas oron en malpuran fandaĵon kaj ĉiun multekostan objekton en ion tute senutilan.

«Britain!» ekkriis la doktoro. «Britain! Kie vi estas?»

Malgranda homo kun eksterordinare malafabla kaj malkontenta vizaĝo elvenis el la domo kaj respondis tiun ĉi vokon iom senĝene per la vortoj: «Nu, kio do estas?»

«Kie estas la tablo matenmanĝa?» demandis la doktoro.

«En la domo», respondis Britain.

«Ĉu vi kovros ĝin tie ĉi sub malkovrita ĉielo, kiel mi ordonis al vi hieraŭ vespere?» diris la doktoro. «Ĉu vi ne scias, ke venos gastoj? Ke, antaŭ ol venos la vojaĝa kaleŝo, tie ĉi ankoraŭ negocoj devas esti finitaj? Ke hodiaŭ estas precipe solena tago?»

«Ĉu mi povis ion fari, sinjoro doktoro, antaŭ ol la virinoj deŝiris la pomojn, he?» diris Britain kaj levadis iom post iom sian voĉon, tiel ke li fine forme kriis.

«Nu, ĉu ili nun jam finis?» diris la doktoro kaj rigardis la horloĝon. «Antaŭen! faru rapide! kie estas Clemency?»

«Jen mi estas, sinjoro», eksonis la vo

Kun tiuj ĉi vortoj ŝi komencis

Ŝi havis la aĝon de ĉirkaŭ tridek jaroj kaj havis sufiĉe dikvangan kaj afablan vizaĝon, kvankam ĝi penis havi esprimon de seriozeco, kiu donis al ĝi[23] Se ni diros, ke ŝi havis du maldekstrajn piedojn kaj du brakojn, kiuj propre apartenis al iu alia, kaj ke tiuj ĉi kvar membroj ŝajnis elartikigitaj kaj tute ne realmetitaj al sia ĝusta loko, tiam ni prezentos nur la veran staton en ĝia plej facila lumo[24]. Kaj se ni diros, ke je tiu ĉi stato [25], kiun oni nur povus trovi por mono, kaj el blanka antaŭtuko. Ŝi portis ĉiam mallongajn manikojn kaj havis ĉiam[26].

Tia[27] sian propran nomon Klementino (sed neniu sciis[28], ĝis ŝi subite ekmemoris ion, kio ankoraŭ mankis, kaj tiam ŝi forkuris por ĝin alporti.

«Jen venas la du advokatoj, sinjoro!» diris Clemency en tono ne tre favora.

«Aha!» ekkriis la doktoro kaj iris al ili renkonte. «Bonan matenon, bonan matenon! Kara Grace! Marion! Jen estas sinjoro Snitchey kaj sinjoro Craggs. Kie estas Alfred?»

«Li kredeble baldaŭ venos, patro», diris Grace. «Li havis tiun ĉi matenon kun la preparado al la forveturo tiom da laboro, ke li jam tuj post la leviĝo de l' suno[29] sin levis kaj eliris. Bonan tagon, miaj sinjoroj!»[30]

«Bonan matenon, niaj sinjorinoj», diris sinjoro Snitchey, «por „[31]» — tiu ĉi salutis — «bonan matenon, fraŭlino», li diris al Marion — «mi kisas al [32] sur li oni ne povis, ĉar je l' unua rigardo oni ne povis supozi en li tre multajn bonajn dezirojn por aliaj homoj — «ke tiu ĉi feliĉa tago cent fojojn revenu».

«Ha, ha, ha!» ridis meditante la doktoro, tenante la manojn en la poŝoj: «La granda farso en cent aktoj!»

«Vi ja certe ne povas deziri, doktoro Jeddler», diris sinjoro Snitchey kaj metis malgrandan bluan aktopaperujon al la tablo[33], «ke la granda farso por tiu ĉi aktorino estu mallongigita?»

«Ho ne», respondis la doktoro. «Dio nin gardu de tio ĉi! Ŝi vivu kaj ridadu pri tio ĉi kiel longe ŝi povas ridi[34], kaj poste ŝi diru kun tiu franco[35]: „La komedio estas finita, faligu la kurtenon.“»

«La franco», diris sinjoro Snitchey kaj rigardis en la bluan paperujon, «estis ne prava, doktoro Jeddler; kaj

«Ŝerco», respondis la doktoro.

«Ĉu

«Neniam», respondis la doktoro.

«Se [36].

Craggs, kiu ŝajne estis reprezentata de Snitchey kaj sian apartan ekzistadon kaj sian «mi» nur malmulte aŭ tute ne konsciadis, esprimis nun propran rimarkon. Ĝi rilatis je la sola penso, kiun li posedis ne en egala duono kun Snitchey;

«La procesoj estas farataj tro facilaj al la homoj», diris Craggs.

«La procesoj?» demandis la doktoro.

«Jes», diris sinjoro Craggs, «kiel ankaŭ ĉio alia. Ĉio en la mondo hodiaŭ ekzistas nur por esti farata tro facila. Tio ĉi estas la malfortaĵo de nia tempo. Se la mondo estas farso (mi ne estas preta tion ĉi nei), ĝi devus esti farso tre malfacila. La vivo devus esti kiel eble[37] de la pordoj de l’ vivo. Ili

devus esti rustaj. Baldaŭ ili kutimos sin malfermadi tute[38] sinjoro».

Sinjoro Craggs ŝajne mem krakis sur siaj hokoj, kiam li prezentis sian opinion, kies impreson li per sia eksteraĵo multe plifortigis, ĉar li estis malvarma, seka, severa homo, en grizaĵo kaj blankaĵo kiel siliko, kaj havis malgrandajn fajrerantajn okulojn, kiel se oni elbatadus el ili fajron. Ĉiuj tri regnoj de l' naturo[39] havis, [40], kaj sur tiu ĉi en kelkaj lokoj kavetojn, kie kvazaŭ la birdoj estis bekintaj, kaj poste malgrandan harligeton, kiu prezentis la tenilon[41].

Kiam en la pordo de l' ĝardeno aperis la sana figuro de bela junulo en kostumo de vojaĝo kaj akompanata de homo, kiu portis lian pakaĵon, per rapidaj paŝoj kaj kun vizaĝo plena je gajeco kaj espero tute konvene al la bela mateno, la tri viroj iris al li renkonte, kiel la fratoj de la tri Parkoj[42], aŭ kiel la tre efekte maskitaj Gracioj, aŭ kiel la grizaj profetoj sur la dezertaĵo[43], kaj ĉiuj tri lin salutis.

«Ankoraŭ multajn feliĉajn tagojn, Alf», diris la doktoro.

«Tiu ĉi feliĉa tago revenadu cent fojojn, sinjoro Heathfield», diris sinjoro Snitchey kun profunda saluto.

«Ĝi multajn fojojn revenadu!» ripetis Craggs per profunda saluto.

«Kia pafaro!» ekkriis Alfred kaj haltis. «Kaj… unu — du — tri… sole sciigistoj de nenio bona sur la granda maro de l' vivo. Mi ĝojas, ke

«Permesu, sinjoro, mi estis la unua», diris Clemency Newcome. «Vi scias, ŝi promenadis tie ĉi en la ĝardeno de la komenco de l' mateno. Mi estis interne en la domo.»

«Estas vere! Clemency estis la unua», diris Alfred. «Tiel mi kontraŭmetos al

«Ha, ha, ha! — por „

«

Kun rapida movo, kiu por momento metis Jonathan'on Snitchey kaj Thomas'on Craggs en pli proksiman kuntuŝiĝon, ol kiel ili decidis en sia negoca kontrakto, li ĵetis sin tien, kie staris la

Eble por deturni la atenton, doktoro Jeddler rapidis aliri al la tablo de matenmanĝo, kaj ĉiuj sidiĝis al la manĝado. Grace prenis la rolon de prezidanto, sed ŝi sciis sin tiel loki, ke ŝi apartigis sian fratinon kaj Alfred'on de la resto de la societo. Snitchey kaj Craggs sidis unu kontraŭ la

«Viandon?» diris Britain, proksimiĝante al sinjoro Snitchey kun distranĉilo kaj forko en la mano kaj ĵetante al li la demandon kiel ŝtonon sur la kapon.

«Jes», respondis la advokato.

« volas viandon?» diris Britain al Craggs.

«Malgrasan kaj brunan[44]», respondis

«Nun, Alfred», diris la doktoro, «kelkajn vortojn pri aferoj negocaj, dum ni estas ankoraŭ ĉe la matenmanĝo».

«Dum ni estas ankoraŭ ĉe la matenmanĝo», diris Snitchey kaj Craggs, kiuj ŝajne tute ne pensis ankoraŭ pri ĉesado.

Kvankam Alfred ne matenmanĝis kaj videble havis multe por fari, li tamen respekte respondis:

«Kiel

«Se povus esti io serioza», komencis la doktoro, «en tiu ĉi…»

«…farso, sinjoro», plenigis Alfred.

«…en tiu ĉi farso», daŭrigis la doktoro, «ĝi estus tiu ĉi kuntrafiĝo de la tago de l’ adiaŭdiro kun duobla tago de naskiĝo, al kiu por ni kvar estas ligitaj multaj agrablaj rememoroj kaj kiu ĉiam revokados al ni en la memoron nian longan kaj amikan kunevivadon. Sed tio ne apartenas tien ĉi.»

«Ho jes[45], doktoro Jeddler», diris la junulo. «Ĝi bone apartenas tien ĉi, tion diras al mi mia koro tiun ĉi matenon, kaj ankaŭ la

«Hodiaŭ!» ekkriis la doktoro. «Aŭskultu, aŭskultu! ha, ha, ha! Hodiaŭ pli ol en ĉiuj tagoj en la malsaĝa jaro. Hodiaŭ, kiam tie ĉi havis lokon[46] la granda batalo? Sur tiu ĉi loko, kie ni nun sidas, kie mi hodiaŭ matene vidis danci miajn knabinojn, kie la fruktoj por nia matenmanĝo ĵus estas deŝiritaj de tiuj ĉi arboj, kiuj havas siajn radikojn ne en tero, sed en homoj, tie ĉi tiom multaj trovis la morton, ke ankoraŭ en mia juneco, post multaj generacioj, tie ĉi estis elfosita tuta mortintaro da ostaĵoj kaj da pecoj de fenditaj kranioj. Kaj tamen eĉ cent homoj en tiu batalo ne sciis, por kio kaj kial ili batal

«Sed al mi ĉio tio ĉi ŝajnas tre serioza», diris Alfred.

«Serioza!» ekkriis la doktoro. «Se

«Kaj al tio ĉi estas jam tiel longe de tiu tempo»[47], diris Alfred.

«Longe!» rediris la doktoro. «Ĉu

«Ĝi iom procesadis», rimarkis sinjoro Snitchey kaj miksis sian teon.

«Kvankam oni ĝin faradis al la homoj ĉiam tro facila», diris lia kompaniano.

«Kaj

Clemency Newcome puŝiĝis nun je la tablo

«Nu, kio estas?» ekkriis la doktoro.

«La malbenita paperujo», diris Clemency, «kiu ĉiam venas inter la piedoj

«Kio havas sian intencon kaj sian celon, mi diris», komencis denove Snitchey, «kio postulas de ni estimon. La vivo estas farso,

La doktoro ridis kaj rigardis Alfred’on.

«Ni supozu, ke la milito estas malsaĝaĵo», diris Snitchey. «En tio ĉi ni konsentas. Ekzemple tie ĉi ni vidas ĉarmegan lokon» — li montris per la forko en la ĉirkaŭaĵon — «kiu antaŭ longa tempo estis kovrita de amasoj da soldatoj — ĉiu aparte kulpa je rompo de la paco de l’ lando[48] — kaj dezertigita per fajro kaj glavo. Ha, ha, ha! La sola penso, ke homo memvole elmetas sin al morto per fajro kaj glavo! Tio ĉi estas malsaĝ[49] pro la homoj, kiam oni pensas pri tio ĉi! Sed ni prenu tiun ĉi ĉarman lokon kiel ĝi estas nun. Ni prezentu al ni la leĝajn rilatojn, kiuj naskiĝas de la tera propraĵo; la heredigadon kaj donacadon de la tera propraĵo, la prodonadon kaj reelaĉetadon de la propraĵo; farmadon liberan, farmadon heredan, farmadon tempan; ni prezentu al ni», diris sinjoro Snitchey kun tia entuziasmo, ke li ŝmacis per la lipoj, «ni prezentu al ni la komplikitajn leĝojn, kiuj rilatas je la rajto de posedado kaj la pruvado de tiu ĉi rajto,

kun ĉiuj reciproke kontraŭparolaj precedencoj kaj aktoj parlamentaj apartenantaj al tio ĉi; la nekalkuleblan multon da komplikitaj kaj senfinaj kancelariaj juĝaj procesoj, al kiuj tiu ĉi bela loko donas la kaŭzon; — kaj konfesu, doktoro Jeddler, ke tio ĉi estas unu oazo en la mondo! Mi esperas», diris sinjoro Snitchey kun rigardo sur sian kompanianon, «ke mi parolas en la nomo de la firmo, sinjoro Craggs?»

Ĉar sinjoro Craggs jesis, sinjoro Snitchey, kies apetiton la parolado akrigis, rimarkis, ke li estas preta akcepti ankoraŭ unu pecon da viando kaj tason da teo.

«Mi ne volas defendi la vivon entute», li aldonis kaj frotis al si, interne ridante, la manojn; «ĝi estas plena je malsaĝaĵoj, plena je ankoraŭ pli malbonaj aferoj. Certigoj de fideleco, de konfido, de neprofitemeco kaj similaj. Ba, ba! ni vidas, kian

«Nu, Alfred», ekkriis la doktoro, «kion

«Mi diros nur», respondis Alfred, «ke la plej granda komplezo, kiun

«Nu, mi timas, ke tio ĉi ne farus lin pli kvieta, sinjoro Alfred», diris Snitchey. «La batalantoj en tiu ĉi batalo de l’

«Mi pensas, sinjoro Snitchey», diris Alfred, «ke en tiu ĉi batalo estas renkontataj mallaŭtaj venkoj kaj bataloj, granda memoferemeco kaj noblaj faroj plenaj je heroeco — eĉ en ĝiaj ŝajnaj bagateloj kaj kontraŭparoloj — faroj, kiuj tute ne estas malpli malfacile plenumeblaj tial, ke ili estas enskribitaj en nenia tera kroniko, ke nenia tera publiko ilin vidas; faroj, kiuj ĉiutage havas lokon en kaŝitaj anguloj, en malriĉaj dometoj kaj en viraj kaj virinaj koroj, — faroj, el kiuj unu sola povus la plej severan mallaŭdanton pacigi kun tiu ĉi mondo kaj instrui lin konfidi al ĝi kaj esperi, se eĉ duono de ĝiaj loĝantoj sin trovus en milito kaj kvarono en procesado; kaj tio ĉi jam multe signifas.»

«Bone, bone!» diris la doktoro, «mi estas tro maljuna por esti ankoraŭ konvertita, eĉ de mia amiko Snitchey tie ĉi, aŭ de mia bona fratino Martha Jeddler, kiu ankaŭ havis siajn spertojn, kiel ŝi diras, kaj de tiu tempo fariĝis bonfarema kaj malsevera kontraŭ ĉiuj specoj de homoj, kaj kiu tiel forte sin tenas je sia opinio (nur kiel virino ŝi estas malpli prudenta kaj pli obstina), ke ni ne povas vivi en konsento kaj malofte nin vidas. Mi estas naskita sur tiu ĉi kampo de l' batalo. Sesdek jaroj pasis super mia kapo, kaj mi ĉiam vidadis, ke la tuta kristanaro, kun la Dio[50] scias kiom da amantaj patrinoj kaj sufiĉe bonaj filinoj, kiel la miaj, tute perdadis la saĝon, kiam estis parolo pri kampo de batalo. Tiujn ĉi samajn reciprokajn kontraŭparolojn ni trovas ĉie. Oni devas aŭ ridi aŭ plori je tiuj ĉi ridindaj senkonsekvencoj; kaj mi plivolas ridi je tio ĉi».

Britain, kiu ĉiun apartan parolanton aŭskultis kun plej granda atento, ŝajnis subite veni al tiu ĉi sama opinio, se plej profunda ĉerka tono, kiun li eldonis, povis esti prenata por rido. Sed lia vizaĝo restis ĉe tio ĉi tiel senmova, ke, kvankam kelkaj el la gastoj matenmanĝaj sin turnis, ektimigite de la malagrabla tono, tamen neniu supozis la farinton. Neniu, esceptinte la kuneservantan Clemency Newcome, kiu per unu el siaj plej amataj membroj, la kubuto, donis al li puŝon kaj kun riproĉa murmureto demandis, je kio li ridas.

«Ne je

«Je kiu do?»

«Je la homaro», diris Britain. «Jen estas la amuzaĵo.»

«En la vero, inter la sinjoro kaj tiuj ĉi advokatoj li fariĝas kun ĉiu tago pli malsaĝa!» ekkriis Clemency kaj donis al li puŝon per la dua kubuto. «Ĉu

«Mi nenion scias», diris Britain kun senesprima rigardo kaj senmova vizaĝo. «Mi zorgas je nenio, mi kredas nenion, mi postulas nenion.»

Se tiu ĉi malgaja sinpriskribo, farita en atako de melankolio estis eĉ iom trograndigita, tamen Benjameno Britain — nomata iafoje Malgrand-Britain por diferenco de Grand-(Great Britain)[51], kiel oni diras[52] Juna Anglujo por per diferenco pli klare esprimi la Maljunan Anglujon{*} — prezentis sian efektivan staton de l' animo pli bone, ol oni povus pensi. Ĉar[53] aŭskultante ĉiun tagon la sennombrajn parolojn, kiujn la doktoro turnadis al diversaj homoj kaj kiuj ĉiuj devis pruvi, ke eĉ lia ekzistado en la plej bona okazo estas nur eraro kaj sensencaĵo, la malfeliĉa Britain iom post iom venis en tian senfundaĵon de konfuzitaj kaj kontraŭparolaj ideoj, kiuj premis lin de ekstere kaj interne, ke la [54]. La sola, kion li klare vidis, estis tio, ke la nova elemento, kiun Snitchey kaj Craggs ordinare enportadis en tiujn ĉi interparolojn, faradis ilin nur pli nekompreneblaj, kaj por la doktoro ĝi ŝajnis ĉiam esti ia gajno kaj jesigo. Tial li rigardis la du advokatojn kiel kunkaŭzantoj de lia stato de l' animo kaj forte ilin malestimis.

«Sed kun[55] tio ĉi ni nun havas nenion por fari, Alfred», diris la doktoro. «Ĉesante hodiaŭ esti mia zorgato kaj forlasante nin, provizita je tio, kion povis

«Se mi

«Mi scias nenion de tia speco», respondis la doktoro. «Kion

Marion, ludante kun sia taso, ŝajnis diri — sed ŝi ĝin ne diris — ke ŝi nenion havas kontraŭ tio ke li ŝin forgesu, se li nur povas. Grace alpremis la florantan vizaĝon al ŝiaj vangoj kaj ridetis.

«Mi ne estis, mi esperas, tre maljusta administranto de la havo konfidita al mi», parolis plu la doktoro; «sed en ĉiu okazo mi devas hodiaŭ forme esti liberigita kaj forigita de mia ofico; kaj jen estas niaj bonaj amikoj Snitchey kaj Craggs kun tuta sako plena je paperoj kaj kalkuloj kaj dokumentoj pri la havo, kiun mi devas transdoni al

«Kaj leĝe atesti, kiel la leĝo ordonas», diris Snitchey, forŝovante sian teleron kaj elprenante la paperojn, kiujn lia kolego eletendis sur la tablo; «kaj ĉar mi kaj Craggs kune kun

«Mi ne estas edzinigita, sinjoro», diris Clemency.

«Ho, mi petas pardonon. Mi ĝin kredas», diris Snitchey ridetante, ĵetante rigardon sur la strangan figuron. «Vi scias legi?»

«Iom», respondis Clemency.

«La formulon edzigan[56] matene kaj vespere,

«Ne», diris Clemency. «Tro malfacile. Mi legas nur la fingringon.»

«La fingringon!» ripetis Snitchey. «Kion ĝi signifas?»

Clemency jesis per la kapo kaj diris: «kaj la [57].

«Ŝi estas freneza! [58] diris Snitchey kaj atente ŝin rigardis.

«Se ŝi havas ian propraĵon», aldonis Craggs.

Sed nun enmiksis sin Grace kaj komprenigis al ili ke sur

«Ha, tiel, fraŭlino Grace!» diris Snitchey. «Jes, jes. Ha, ha, ha! mi pensis, ke tiu ĉi bona knabino estas freneza. Ŝi tute tiel

«Mi ne estas edzinigita, sinjoro», rimarkis Clemency.

«

Kiel Clemency, antaŭ ol ŝi respondis tiun ĉi demandon, disŝovis unu poŝon kaj rigardis en ĝian senfundan profundon, serĉante la fingringon, kiu tie ne estis, kaj kiel ŝi tion ĉi saman faris kun la dua poŝo kaj ŝajnis trovi la fingringon profunde malsupre, kiel perlo de granda indo; kiel ŝi tiam forigis ĉiujn interkuŝantajn malhelpojn, konsistantajn el tuko de nazo, peceto da vaksa kandelo, ruĝvanga pomo, oranĝo, monereto de feliĉo, seruro, tondilo en ingo, plenmano da vitraj perloj, kelkaj buloj da fadeno, kudrilujo, plena kolekto da krispigiloj de haroj kaj unu biskvito, kaj ĉiun el tiuj ĉi objektoj aparte donis teni al Britain — tio ĉi nin malmulte interesas.

Ankaŭ ne interesas nin, kiel ŝi, penante kapti kaj reteni la poŝon (ĉar tiu ĉi havis strangan inklinon saltadi kaj glitadi en angulon), okupis pozicion kaj trankvile sin tenis en ĝi, kvankam ĝi videble estis en plena kontraŭeco kun la homa anatomio kaj kun la leĝoj de la egalpezo. Estos sufiĉe, se ni diros, ke ŝi fine triumfe metis la fingringon sur la fingron kaj ekfrapis per la

«Tio ĉi do estas la fingringo?» diris sinjoro Snitchey, volante iom ŝerci je ŝia kalkulo[59]. «Kaj kion diras la fingringo?»

«Ĝi diras», respondis Clemency kaj malrapide

Snitchey kaj Craggs kore ridis. «Tio ĉi estas bela!» diris Snitchey. «Ne malbone!» diris Craggs. «Montras tiom da konado de homoj»[60], diris Snitchey. «Tiel uzebla por la praktika vivo», diris Craggs.

«Kaj la

«La

«„Faru ion al la homoj, por ke ili nenion al vi faru“, [61] diris sinjoro Snitchey.

«Mi ne komprenas», respondis Clemency kaj balancis la kapon. «Mi ne estas advokato.»

«Mi timas, ke senia sinjoro Craggs?[62]»

«Sendube», diris Craggs.

«Kaj tial, se sinjoro Britain volos oferi al ni iom da inko», diris sinjoro Snitchey, reprenante la paperojn ree en la manon, «ni kiel eble

Juĝante laŭ la eksteraĵo, estis tre kredeble, ke la kaleŝo preterveturos antaŭ ol sinjoro Britain scios, kie li estas; ĉar li staris tute enprofundigita en pensojn kaj reciproke pesadis en la kapo la argumentojn de la doktoro kontraŭ la argumentoj de la advokatoj kaj la argumentojn de la advokatoj kontraŭ la argumentoj de la doktoro kaj la argumentojn de la klientoj kontraŭ la argumentoj de [63]. Sed Clemency, kiu estis lia bona genio — kvankam li havis nur tre malafablan opinion pri ŝia prudento, ĉar ŝi nur malofte zorgadis pri abstraktaj konsideradoj kaj ĉiam estis preta fari la ĝustaĵon en ĝusta tempo — dume venis kun la inko kaj ankoraŭ plu faris al li utilan servon per tio, ke ŝi per puŝo de la kubuto vekis lin el lia distreco kaj tute lin maldormigis.

Mi ne volas rakonti, kiel lin turmentis la timo, ofte renkontata ĉe homoj de lia stato, kiuj ne kutimis uzi la plumon — la timo, ke li ne povas subskribi per sia nomo dokumenton, skribitan ne de li mem, sen elmeti sin al ia ankoraŭ ne konata danĝero aŭ devontigi sin sen scio al pagado de grandegaj sumoj; mi ne rakontos, kiel li alproksimiĝis al la

dokumentoj nur kun protestoj kaj devigita de la doktoro kaj necese volis ilin antaŭe trarigardi antaŭ ol li subskribis (la artifika karaktero de la skribaĵo, ne parolante jam pri la juristaj esprimoj, estis por li kiel io ĥina) kaj turni la folion, por vidi, ĉu sur la dua paĝo ne estas skribita io danĝera; kaj kiel post la subskribo de sia nomo li fariĝis tute malfeliĉa, kiel iu kiu fordonis sian havon kaj siajn rajtojn. Mi ne povas ankaŭ rakonti detale, kiel la blua paperujo, kiu konservis lian subskribon, havis por li poste misteran altiran forton, tiel ke li ne povis ĝin forlasi. Mi ne rakontos ankaŭ, kiel Clemency Newcome, tute ekster si de rido ĉe la penso, ke ŝi estas persono grava, metis sin per siaj ambaŭ kubutoj super la tutan tablon kaj apogis la kapon sur la maldekstra brako, antaŭ ol ŝi komencis fari siajn kabalajn signojn, por kiuj ŝi bezonis tre multe da inko kaj kiujn ŝi samtempe per la lango pentradis en la aero. Kiam ŝi unu fojon gustumis inkon, ŝi fariĝis soifa je ĝi, kiel la tigro, kiu eklekis sangon, kaj ŝi volis subskribi ĉion eblan kaj meti sian nomon en ĉiuj anguloj. Por mallonge diri, la doktoro estis liberigita de sia ofico kaj de sia respondeco kaj Alfred prenis ĝin mem sur sin kaj komencis sian vojaĝon de l' vivo.

«Britain!» diris la doktoro, «kuru al la pordo de l' ĝardeno kaj rigardu, ĉu la kaleŝo venas. La tempo forflugas, Alfred.»

«Jes, sinjoro, jes!»

«Ŝi estis por mi ĉiam kara gardataĵo, Alfred. Nun ŝi estas por mi duoble kara. Mi montros min inda je via konfido», diris Grace.

«Mi kredas ĝin, Grace», respondis Alfred. «Mi scias ĝin. Kiu povus rigardi en vian okulon kaj aŭdi vian sinceran voĉon kaj tion ĉi ne scii? Ha, bona Grace! se mi havus vian certan senton, vian trankvilan animon, kiel senzorge mi forlasus hodiaŭ tiun ĉi lokon!»

«Tiel vi pensas?» rediris ŝi kun trankvila rideto.

«Kaj tamen, Grace… fratino, mi preskaŭ dirus.»

«Diru ĝin!» ŝi lin

«Tiel, fratino», diris Alfred, — «kaj tamen estas pli bone por Marion kaj por mi, se via senŝanceliĝa kaj fidela animo nin tie ĉi subtenas kaj faras nin pli feliĉaj kaj pli bonaj. Eĉ se mi povus, mi ŝin{*}[64] ne pro mi forprenus.»

«La kaleŝo estas sur la altaĵo!» ekkriis Britain.

«La tempo pasas, Alfred», admonis la doktoro.

Marion staris flanke, kun okuloj mallevitaj; sed nun Alfred ame alkondukis ŝin al la fratino kaj metis ŝin al ŝia brusto.

«Mi diris al Grace, kara Marion», li diris, «ke mi donas vin sub ŝian gardon, ke mi forirante konfidas al ŝi vin kiel mian plej karan juvelon. Kaj kiam mi revenos kaj vin repostulos, mia plej amata, kaj antaŭ ni staros la bela estonteco de nia [ge]edza vivo, tiam ĝi estu unu el niaj plej bonaj plezuroj meditadi, kiel ni povas fari Grace'on feliĉa, antaŭplenumadi ŝiajn dezirojn, montri al ŝi nian amon kaj dankecon kaj ion repagi al ŝi de la ŝuldo, kiun ŝi metis sur nin.»

La pli juna fratino metis unu manon en la lian kaj per la dua ŝi tenis ĉirkaŭprenit

«Kaj kiam la tempo venos, la plej bone, kaj Grace estas ĉiam prava — la tempo, kiam ŝi bezonos koron de amiko, al kiu ŝi povus sin konfidi, kiel fidelaj ni tiam estos, Marion, kaj kiel ni ĝojos, ke nia bona fratino amas kaj estas amata, kiel ŝi meritas!»

«Kaj kiam ĉio tio ĉi estos pasinta kaj ni estos maljunaj kaj vivos en malvasta komuneco kaj ofte parolados pri la malnovaj tempoj», diris Alfred, «tiam tio ĉi antaŭ ĉio devas esti nia tempo plej amata — precipe tiu ĉi tago; kaj tiam ni rakontados al ni, kion ĉe la disiĝo ni pensis kaj sentis kaj esperis kaj timis; kaj kiel ni ne povis diri al ni reciproke adiaŭ.[65]»

«La kaleŝo veturas tra l' arba

«Jes! Mi estas preta — kaj kiel ni malgraŭ ĉio feliĉe nin revidis; tiun ĉi tagon ni faros la plej feliĉa en la tuta jaro kaj ni ĝin festados kiel triobla[66]

«Jes!» diris la pli maljuna fratino kun fajro kaj radianta rideto. «Jes, Alfred, ne malrapidu. Ne restas tempo. Diru al Marion adiaŭ. Kaj Dio vin gardu!»

Li altiris la pli junan fratinon al sia brusto. Kiam li ŝin ree ellasis, ŝi denove alvolviĝis al Grace kaj denove ekrigardis al ŝi en la trankvilajn okulojn kun tiu sama rigardo plena je miksitaj sentoj.

«Adiaŭ, Alfred!» diris la doktoro. «Paroli pri serioza korespondado[67] aŭ serioza aldoniteco kaj ŝuldigeco[68] kaj tiel plu en tiu ĉi… ha, ha, ha! — Vi scias, kion mi volas diri — pri tio ĉi paroli estus kompreneble malsaĝeco. Mi povas nur diri, ke se vi kaj Marion restos ĉe tiu ĉi sama malsaĝa stato de l' animo, mi kontraŭ

«Sur la ponto!» ekkriis Britain.

«Ĝi venu!» diris Alfred kaj kore skuis la manon al la doktoro. «Pensu iafoje pri mi, mia malnova amiko kaj zorganto, tiel serioze, kiel

«Ĝi venas jam!» ekkriis Britain.

«Unu kison de Clemency Newcome pro malnova konateco — vian manon, Britain — Marion, mia plej kara koro, adiaŭ! Fratino Grace, ne forgesu!»

La patrina figuro kaj la vizaĝo tiel bela en sia gaja trankvileco sin turnis al li; sed la okuloj de Marion ne povis sin deturni de ŝia fratino.

La kaleŝo estis antaŭ la pordo. La pakaĵo estis surmetita. La kaleŝo ekruliĝis for. Marion sin ne movis.

«Li faras al vi signon per la ĉapelo, mia kara», diris Grace. «Via fianĉo, mia koro. Rigardu!»

La pli juna fratino suprenrigardis kaj turnis por sekundo la kapon. Sed kiam ŝi post tio ĉi renkontis la plenan rigardon de tiuj ĉi trankvilaj okuloj, ŝi plorante falis al la kolo al la pli maljuna fratino.

«Ho, Grace, Dio vin benu! sed mi ne povas

Parto dua

Snitchey kaj Craggs havis belan malgrandan [69] sur la malnova kampo de l' batalo, kie ili vivis de bela malgranda negoco kaj kondukadis multajn malgrandajn batalojn por multaj militantaj partioj. Kvankam oni propre ne povis diri, ke tiuj ĉi bataloj estus facilaj kaj vivaj bataloj de tiraljoroj{*} — ĉar ordinare ili iradis tre malrapide kaj malfacile — oni tamen la partoprenon de la firmo en tiu rilato povis klasifiki sub tiu speco de skermado, ke ili jen ĵetadis pafon sur tiun ĉi plendanton, poste kuglon sur tiun defendanton, jen kun la tuta forto superfaladis sur teran propraĵon starantan sub sekvestracio[70], kaj poste denove havis batalon kun neregula korpuso de malgrandaj ŝuldantoj, ĝuste kiel estis la okazo kaj kiel la malamiko sin starigis kontraŭ ili. Por ili, tiel same kiel por homoj pli gloraj, la [71] estis grava kaj tre interesanta folio; kaj pri la plejmulto de la bataloj, en kiuj ili montris sian militestran talenton, la batalantoj poste diradis, ke ili pro la multa fumo, de kiu ili estis ĉirkaŭataj, nur kun granda malfacilo povis reciproke sin rekoni kaj malfacile povis vidi, kion ili propre faras.

La la sinjoro[72] Siajn interparolojn ili havadis en posta ĉambro sur la unua etaĝo, kun malalta[73] de sia granda hararo[74] faradis sur la homojn tian impreson, ke la haroj al ili stariĝadis kiel montoj. Paperoj en multaj apartaj amasoj plenigadis la polvajn ŝrankojn, bretojn kaj tablojn, kaj la malsupra parto de la muraj tabulaĵoj estis kovrita de vicoj da fajreltenaj kestoj kun pendantaj seruroj kaj kun dike skribitaj nomoj, kiujn la atendantaj klientoj per nevenkebla sorĉo sin sentadis devigataj silabadi de antaŭe kaj de poste[75], dum ili ŝajne aŭskultadis la sinjorojn Snitchey kaj Craggs, ne komprenante eĉ unu vorton de tio, kion tiuj ĉi parolis.

Snitchey kaj Craggs ambaŭ estis edzigitaj. Snitchey kaj Craggs estis la plej bonaj amikoj en la mondo kaj havis reciproke efektivan konfidon; sed, kiel ofte okazas en la vivo, sinjorino Snitchey el principo rigardadis sinjoron Craggs kun okuloj suspektemaj, kaj tion ĉi saman rilate la sinjoron Snitchey faradis sinjorino Craggs.

«Kun via Snitchey»[76], iafoje diradis la last[77]»

Reciproke sinjorino Snitchey ripetadis al sia edzo, ke se li iam de iu estos kondukita sur malĝustan vojon,[78]; kaj inter sinjorino Snitchey kaj sinjorino Craggs estis malvasta ligo defenda kaj ataka kontraŭ la

Kaj tamen de tiu ĉi [79] sur la malnovan kampon de batalo, kaj miradis (sed ordinare nur kiam la ĵurintaj juĝantoj sidadis[80], la amasaj okupoj faradis ilin sentimentalaj) la malsaĝecon de la homoj, kiuj ne povis ĉiam vivi inter si en paco kaj sian disputon trankvile fini en juĝejo. Tie ĉi tagoj, semajnoj, monatoj kaj jaroj pasadis super ili, kaj sole ilia juĝa kalendaro, la iom post iom pli malgrandiĝanta nombro de la kupraj najloj en la ledaj seĝoj kaj la kreskanta amaso de la paperoj sur la tablo atestadis tion ĉi. Tie ĉi preskaŭ tri jaroj, pasintaj de la tago de l' matenmanĝo en la ĝardeno, malmultigis la najlojn kaj multigis la amasojn da papero, kiam ili en unu vespero sidis kune en negoca interparolado.

Ili sidis ne solaj, sed kun unu viro de ĉirkaŭ tridek jaroj,[81] Michael Warden», ni el ĉio tio ĉi povas konkludi, ke la nomo kaj la kesto apartenis al tiu ĉi kliento kaj ke la aferoj de

«Jen estas ĉio», diris sinjoro Snitchey kaj metis la lastan paperon. «Mi vidas plu nenian helpon.[82] Plu nenian helpon.»

«Ĉio perdita, malŝparita, prodonita[83], pruntita kaj vendita?» diris la kliento kaj suprenrigardis.

«Ĉio», respondis sinjoro Snitchey.

«Nenio restas por fari,

«Absolute nenio», estis la respondo de la advokato.

La kliento mordetis la ungojn kaj denove profundiĝis en sian meditadon.

«Kaj eĉ mia persona libereco estas en danĝero

«En ĉiu parto de la unuigitaj reĝolandoj Grand-

«Sekve nur perdita filo, kiu povas pl[84], ne havas porkojn por gardi kaj ne povas dividi kun ili la manĝon?» daŭrigis la kliento, balancante unu piedon sur la

Sinjoro Snitchey ektusis, kvazaŭ dezirante ne alpermesi la supozon, ke li partoprenas en ia alegoria prezentado de rajta rilato[85]. Sinjoro Craggs ankaŭ ektusis, kvazaŭ volante montri, ke tio ĉi estas la opinio de la

«Ruinigita en la aĝo de tridek jaroj», diris la kliento. «Hm!»

«Ne ruinigita, sinjoro Warden», respondis Snitchey. «Tiel malbona la afero ankoraŭ ne estas. Vere, ke [86], tion ĉi mi devas diri, sed

«Al la diablo kun[87] la sinlimigado», diris la kliento.

«Sinjoro Craggs, [88] Mi dankas.»

Kiam la trankvilanima advokato metis la preneton en la nazon, videble kun granda gusto kaj tute profundigita en la ĝuado,[89] la vizaĝo de la kliento iom post iom glatiĝis, kaj ridetante li diris:

«Vi parolas pri sinlimigado. Kiel longe?»

«Kiel longe?» ripetis Snitchey, enflarante la tabakon de la fingroj[90] kaj ŝajnante kalkuli en pensoj; «en bonaj manoj — ni parolas en la nomo de Snitchey kaj Craggs — ses aŭ sep jarojn».

«Ses aŭ sep jarojn[91] diris la kliento kun ĉagrena rido kaj senpacience movante sin sur la seĝo.

«Ses aŭ sep jarojn

«Kion do

«Sinlimigadon», ripetis Snitchey. «Kelkaj jaroj da sinlimigado sub nia observado denove liberigus [92] ĉiujare, sinjoro Warden.»

«Kelkajn centojn da

«Tion ĉi», respondis sinjoro Snitchey, garde remetante la paperojn en la feran keston, «tion ĉi oni tute ne povas dubi. Oni tute ne povas dubi», ripetis li malrapide, daŭrigante medite sian okupon.

La advokato tre kredeble konis bone la homon, kun kiu li havas aferon; en ĉia okazo lia seka kaj komika maniero de agado havis bonan influon sur la ĉagrenon de la kliento kaj inklinigis lin esti malkovrita[93] kaj pli parolema. Aŭ eble la kliento konis la karakteron de sia interparolanto kaj nur ellogis la kuraĝigajn proponojn por povi pli bone defendi unu planon, kiun li volis malkovri. Li levis nun iom post iom la kapon kaj rigardis siajn trankvilanimajn konsilantojn kun rideto, el kiu baldaŭ fariĝis rido.

«En la vero, mia estimata[94] amiko...»

Sinjoro Snitchey montris sur sian kompanianon: «Snitchey kaj, pardonu, kaj Craggs.»

«Mi petas sinjoron Craggs pardoni al mi», diris la kliento. «En la vero, miaj estimataj amikoj», — li

Sinjoro Snitchey ekrigardis lin tute mirigite kaj timigite. Sinjoro Craggs mezuris lin per tia sama rigardo.

«Mi estas ne sole terure enŝuldigita», diris la kliento, «sed ankaŭ terure…».

«[95] ekkriis Snitchey.

«Jes!» diris la kliento, reĵetante sin sur la seĝon kaj kun la manoj en la poŝoj rigardante la ambaŭ advokatojn. «Terure

«Kaj ne en heredantinon?» demandis Snitchey.

«Ne en heredantinon.»

«Kaj ankaŭ ne en riĉan sinjorinon?» daŭrigis demandadi la advokato.

«Ne riĉa, kiom mi scias — esceptinte je beleco kaj virto.»

«Sinjorino ne edzinigita, mi esperas?» diris sinjoro Snitchey kun akcento.

«Kompreneble!»

«Ne en unu el la filinoj de doktoro Jeddler?» diris Snitchey, metinte la kubutojn sur la genuojn kaj antaŭŝovinte sian vizaĝon almenaŭ je unu ulno.

«Tamen!»[96] respondis la kliento.

«Ne en

«Tiel estas!»[97] estis la respondo de sinjoro Warden.

«Sinjoro Craggs», diris Snitchey tre faciligite, «

«Ni scias tion ĉi bone», ripetis Craggs.

«Mi eble ankaŭ scias», estis la respondo de la kliento. «Kion tio ĉi malhelpas? Vi diras, ke vi estas spertaj homoj, kaj vi neniam aŭdis, ke virino ŝanĝis sian opinion?»

«Okazis, vere, plendoj pri rompo de edziga promeso», diris sinjoro Snitchey, «kontraŭ fraŭlinoj, kiel ankaŭ kontraŭ vidvinoj, sed en la plejmulto da okazoj…».

«Okazoj!» interrompis lin senpacience la kliento. «Parolu al mi nenion pri okazoj. La vivo estas libro multe pli granda kaj pli riĉa je enhavo ol

«Mi pensas, sinjoro», diris sinjoro Snitchey kaj turnis sin serioze al sia kompaniano, «mi pensas, ke el ĉiuj petolaĵoj, kiujn al sinjoro Warden faris liaj ĉevaloj — kaj ili estis sufiĉe multaj kaj sufiĉe karaj, kiel li kaj ni ambaŭ la plej bone scias — la plej malbona estis tiu, ke unu el ili lasis lin kun tri rompitaj ripoj, elartikigita ŝultro kaj Dio scias kiom da subsangaĵoj[98] antaŭ la muro de l’ ĝardeno de la doktoro. Tiam, vidante lin resaniĝanta sub la flego kaj tegmento de la doktoro, ni ne antaŭvidis tian malbonaĵon; sed estas tre malbone, sinjoro, malbone! Estas tre malbone. Kaj doktoro Jeddler — nia kliento, sinjoro Craggs.»

«Kaj sinjoro Alfred Heathfield — ankaŭ speco de kliento, sinjoro Snitchey», diris sinjoro Craggs.

«Kaj sinjoro Michael Warden, ankaŭ speco de kliento», trankvile aldonis la gasto, «kaj ne malbona, ĉar li dek aŭ dek du jarojn vivis facilanime. Sed Michael Warden nun moderigis sian varmegon; tie en la kesto kuŝas la fruktoj[99] kaj ankaŭ rimedoj[100] por penti kaj fariĝi pli prudenta. Kaj

por tion ĉi pruvi, sinjoro Warden volas, se li povas, edziĝi je Marion, la aminda filino de la doktoro, kaj preni ŝin kun si.»

«Efektive, sinjoro Craggs

«Efektive, sinjoro Snitchey kaj sinjoro Craggs» interrompis ilin la kliento. «Vi konas [101] miksi

«Li ne povos, sinjoro Craggs», diris Snitchey, videble tre maltrankvile. «Ĝi ne povas al li prosperi, sinjoro. Ŝi estas tre alligita al sinjoro Alfred».

«Efektive?» diris la kliento.

«Sinjoro Craggs, ŝi estas tre alligita al li», certigis Snitchey.

«Ne vane mi ses semajnojn pasigis en la domo de la doktoro; kaj baldaŭ mi komencis tion ĉi dubi», diris sinjoro Warden. «Ŝi amus lin, se ĉio irus laŭ la volo de ŝia fratino, sed mi ŝin observis. Marion evitadis lin nomi kaj paroli pri li, kaj ĉe la plej malgranda aludo je li ŝi videble suferadis».

«Kial ŝi devus tiel agadi, sinjoro Craggs? kio ŝin igus, sinjoro»? demandis Snitchey.

«Kial — mi ne scias, kvankam ekzistas multaj cirkonstancoj, kiuj povas ĝin komprenigi», diris la kliento kun rideto pro la streĉo kaj konfuzo, kiuj esprimiĝis en la vizaĝo de Snitchey, kaj pro la singarda maniero, en kiu li parolis pri la afero kaj penis sciiĝi pli multe; «sed mi scias, ke tiel estas. Ŝi estis tre juna, kiam ŝi fianĉiĝis — se oni entute tiel povas tion ĉi nomi — kaj eble ŝi

«He, he! sinjoro Alfred, ŝia malnova kolego de ludoj, sinjoro Craggs», diris Snitchey kun embarasa rido, «jam konis ŝin ja kiel tre malgranda

«Tiom pli kredeble estas, ke tedis al ŝi pensi pri li», trankvile daŭrigis la kliento, «kaj ke ŝi ne malvolonte ŝanĝus lin je nova amanto, kiu venas al ŝiaj okuloj sub romanaj cirkonstancoj — aŭ estas alport[102] kiu havas la renomon, ne senallogan por knabino provinca, de homo, kiu vivis facilanime kaj diboĉe kaj al neniu faris ion malbonan; kaj kiu per sia eksterajô — ĝi denove sonos fanfarone, sed, pro l' honoro, mi tiel ne pensas — povos ankoraŭ elteni la konkuron kun sinjoro Alfred».

La lastan oni certe ne povus nei; kaj sinjoro Snitchey, rigardante sian klienton, ankaŭ tiel pensis. Ĝuste lia malŝata sintenado donadis al li certan naturan ĉarmon kaj elvokadis intereson. Tiu ĉi malŝateco ŝajnis esprimadi, ke lia bela vizaĝo kaj lia bone konstruita figuro povus esti multe pli bonaj se li nur volus; kaj ke se li iam sin levos kaj fariĝos serioza (sed ĝis nun li ankoraŭ neniam en sia vivo estis serioza), li povus esti plena je fajra energio. «Tio ĉi estas danĝera diboĉisto», diris al si la homokonanta advokato, «kiu la vivigan fajron, mankantan al li, ŝajnas ricevadi el la okuloj de knabino»[103].

«Sekve aŭskultu, Snitchey», li daŭrigis, sin levante kaj prenante lin per unu butono, «kaj [104], ĉar ĝi ne estas de tia speco, ke seriozaj homoj, kiel

«Mi pensas, ke estos pli bone, se ni ĝin ne aŭskultados, sinjoro Craggs?» diris Snitchey kaj rigardis sian kompanianon.

«Mi ankaŭ pensas», diris Craggs. Sed ambaŭ atente aŭskultadis.

«Vi ne devas tion ĉi aŭskulti», respondis ilia kliento. «Mi ĝin tamen rakontos. Mi ne intencas demandi la doktoron, ĉu li konsentas, ĉar li ja ne donus ŝin[105] al mi. Sed mi volas fari

al la doktoro nenion malbonan, ĉar (ekster tio, ke tiaj bagateloj ne estas aferoj seriozaj, kiel li diras) mi lian infanon, mian Marion'on, volas liberigi de io, la proksimiĝadon de kio ŝi — kiel mi scias — vidas kun timo kaj doloro; mi parolas pri la reveno de ŝia amanto. Se io en la mondo estas vera, ĝi estos tio, ke ŝi lian revenon timas. Tiom neniu estas malvastigata en siaj rajtoj.[106] Vere, mi nun vivas kiel ĉasata hundo, mi nur en mallumo kuraĝas eliri kaj ne estas permesit[107] — kredeble pli riĉa, ol se ŝi ligiĝos kun Alfred Heathfield, kies revenon ŝi atendas kun timo (ne forgesu tion ĉi) kaj kies amo — kaj ankaŭ nenia amo en la mondo — ne povas esti pli varmega, ol la mia. Al kiu nun estas farata tro multe?[108] Ĉio estas farata laŭ rajto kaj justeco[109]. Mia afero estas tiel justa, kiel lia, se ŝi decidas favore por mi; kaj mi lasos la aferon al ŝia decido. Estos al [110] Vi konas nun miajn intencojn kaj miajn bezonojn. Kiam mi devas forlasi Anglujon?»

«Post unu semajno», diris Snitchey. «Sinjoro Craggs?…»

«Ankoraŭ iom pli frue, mi konsilus», respondis Craggs.

«Post unu monato», diris la kliento, observinte [111]»

«

«Bonan nokton!» respondis la kliento kaj skuis al ambaŭ la manon. «Vi vidos ankoraŭ, kiel bone mi scias uzi mian riĉecon. De nun Marion estas mia stelo de feliĉo!»

«Gardu

«Bonan nokton!» respondis sinjoro Warden.

«Kion [112] tio ĉi, sinjoro Craggs?» diris Snitchey.

Sinjoro Craggs balancis la kapon.

«Ni opiniis en la tago, kiam

«Jes, jes», diris sinjoro Craggs.

«Eble li trompiĝas», daŭrigis sinjoro Snitchey, ŝlosante la fajreltenan keston kaj metante ĝin sur ĝian ordinaran lokon; «sed se tiel ne estas, iom da facilanimeco kaj malfideleco ankaŭ ne estus mirindaĵo, sinjoro Craggs. Kaj tamen mi opinius la belan vizaĝeton tre fidela. Ŝajnis al mi», diris Snitchey, surmetante sur sin sian superveston kaj la gantojn (estis tre malvarme ekstere) kaj

«Sinjorino Craggs havis tiun saman opinion», rimarkis Craggs.

«Mi efektive ion donus», diris Snitchey, kiu en vero estis tre bonkora, «se mi povus kredi, ke sinjoro Warden trompiĝis en sia kalkulo; sed kiel ajn facilanima kaj nekonstanta li estas, li tamen konas la mondon kaj la homojn (kaj estus malbone, se estus alie,[113] ĉar por sia konado li pagis suficê kare); kaj mi ne povas al mi prezenti, ke ĝi estas kredebla. Ni faros la plej bone, se ni nin ne enmiksos; ni povas fari nenion pli, sinjoro Craggs, ol silenti.»

«Nenion pli», respondis Craggs.

«Nia bona amiko, la doktoro, rigardas tiajn aferojn indiferente», diris Snitchey balancante la kapon. «Mi almenaŭ volus esperi, ke li ne bezonos sian filozofion. Nia amiko Alfred parolas pri la batalo de l’ vivo», — li denove balancis la kapon, — «mi esperas almenaŭ, ke li ne falos en la komenco de la batalo. Ĉu

Ricevinte jesan respondon de sinjoro Craggs, sinjoro Snitchey faris, kiel li diris, kaj palpante ili eliris el la ĉambro de interparoloj, kiu nun estis tiel malluma, kiel la objekto de ilia parolado, aŭ kiel la advokataĵo entute.

Mia historio kondukas min nun en malgrandan[114] sidis antaŭ la agrabla kameno. Grace kudris, Marion

Ili estis tre belaj. Du pli agrablaj vizaĝoj neniam ankoraŭ faris angulon kamenan ĉarma kaj sankta. Ion de ilia malegaleco la forpasintaj tri jaroj deviŝis; kaj sur la pura frunto de la pli juna fratino, en ŝia okulo kaj en la tono de ŝia voĉo oni povis rimarki tiun saman seriozan korecon, kiun ĉe ŝia pli maljuna fratino la senpatrine travivita juneco jam longe maturigis. Tamen

> «Kaj kiam ŝi nun estis en la patra domo», legis Marion el la libro, «kiu estis al ŝi tiel kara pro ĉiuj tiuj rememoroj, ŝi komencis sentadi, ke la malfacila

«Kara Marion!» diris Grace.

«Mia museto!»[115] ekkriis la patro, «kio estas al vi?»

Ŝi prenis la manon, kiun la fratino donis al ŝi, kaj legis plu; sed per voĉo ĉiam ankoraŭ tremanta, kvankam ŝi penis kovri[116] sian eksciton.

> «De kiu la disiĝo ĉe ĉiu paŝo inter la lulilo kaj la tombo estas ĉiam dolora. Ho, patra domo, vi, ĉiam fidela kaj tamen tiel ofte malŝatata, estu malsevera kontraŭ tiuj, kiuj deturnas sin de vi, kaj ne persekutu iliajn erarantajn paŝojn per tro maldolĉa pento![117] Ne permesu, ke ia afabla rigardo, ia rideto el malnova tempo brilu sur via vizaĝo de spirito. Nenia radio de amo, boneco, malsevereco, koreco lumu de via blanka kapo. Nenia rememoro de ama vorto aŭ rigardo eliru plendante kontraŭ tiu, kiu vin forlasis, sed se via rigardo povas esti punanta kaj severa, tiam tiel rigardu en via kompatemeco la pentantojn!»

«Kara Marion, ne legu pli[118] hodiaŭ vespere», diris Grace — ĉar ŝi[119] ploris.

«Mi ne povas», ŝi rediris kaj

La doktoron tio ĉi amuzis; kaj li ridis, frapante al ŝi sur la vangoj.[120]

«Kio! ĝis larmoj tuŝita de romano!» diris doktoro Jeddler. «De presa nigraĵo kaj papero! Ne, ne, estas ĉio egale. Estas tiom same prudente preni serioze presan nigraĵon kaj paperon, kiel ĉian alian aferon. Sed sekigu viajn larmojn, sekigu viajn larmojn. Mi estas konvinkita, ke la heroino de longe estas jam returne en la patra domo kaj kun ĉiuj paciĝis, — kaj se ŝi tion ĉi ne faris, efektiva patrodomo konsistas ja propre nur el simplaj kvar muroj; kaj imagita — el paperaĵo kaj inko. Kio estas?»

«

«Kio estas al ?» demandis la doktoro.

«Ho, mia Dio, nenio al mi estas», respondis Clemency — kaj ŝi estis prava, se oni povis juĝi laŭ ŝia bone sapita vizaĝo, el kiu kiel ordinare brilis la efektiva esenco de bona humoro, per kio ŝi, kiel ajn ne bela ŝi estis, efektive fariĝis simpatia. Kontuzitaj kubutoj ordinare ne estas kalkulataj al belaĵoj; [121] sed en la irado tra la vivo estas ĉiam pli bone sur la malvasta vojo malbonigi al si la kubutojn anstataŭ la bona humoro, kaj tuŝante tion ĉi lastan Clemency estis tiel freŝa kaj sana, kiel ĉia belulino en la tuta lando.

«Ho, nenio al mi estas», diris Clemency kaj tute eniris tra la pordo, «sed … venu iom pli proksime

Iom mirigite la doktoro plenumis ŝian deziron.

«Vi diris, ke mi donu al [122] apudestas,

lu fremda en la familio, laŭ ŝia stranga okul[114]; sed li baldaŭ retrankviliĝis, kiam Clemency, traserĉinte en

«Britain preter[124] … Ho, Dio, kiel malrapide li ĝin malfermas.»

Ŝi parolis ĉion tion ĉi kiel monologon, dum en sia senpacienco [125] la novaĵon ŝi levis sin sur la finetojn de la piedoj kaj el sia antaŭtuko faris korktirilon kaj el sia buŝo botelon. Fine, perdinte la paciencon atendi, dum la doktoro kun la letero ĉiam ankoraŭ ne estis preta, ŝi subite returne mallevis sin sur la plandojn kaj ĵetis sian antaŭtukon kiel kovrilon trans la kapon, plena je muta malespero kaj ne povante plu ĝin elteni.

«Venu, knabinoj!» ekkriis la doktoro. «Mi ne povas alie; en mia vivo mi nenian sekreton povis teni ĉe mi. Kaj ankaŭ ne estas multe da sekretoj, kiuj estus indaj esti tenataj en tia… sed ni silentu pri tio ĉi. Alfred reveturas kaj baldaŭ venos!»

«Baldaŭ!» ekkriis Marion.

«Kio! la romano estas tiel rapide forgesita!» diris la doktoro kaj pinĉis al ŝi la vangon. «Mi tuj sciis, ke la sciigo sekigos la larmojn. Jes! „Mi volas fari al ŝi surprizon“, li tie ĉi skribas. Sed tio ĉi ne iros. Li devas havi[126] konvenan akcepton.»

«Baldaŭ!» ripetis Marion.

«Nu, eble ne tiel baldaŭ, kiel

«De hodiaŭ post unu monato», mallaŭte ripetis Marion.

«Ĝoja tago kaj festo por ni ĉiuj», diris per gaja voĉo ŝia fratino Grace, kiu gratulante ŝin kisis. «Longe atendita tago,

mia kara, kiu fine venis».

Rideto estis la respondo, malgaja rideto, sed plena je fratina amo; kaj kiam ŝi rigardis al sia fratino en la vizaĝon kaj aŭskultis la ĉarman harmonion de ŝia voĉo, kiam ŝi plu pentradis la ĝojojn de la revidiĝo, tiam sur ŝia propra vizaĝo brilis espero kaj ĝojo.

Kaj ankoraŭ io: io, kio pli kaj pli trarigardis[127] tra la ceteraj sentoj, kaj por kio mi ne havas nomon. Tio ĉi ne estis ĝojo, triumfo, fiera entuziasmo — tiuj ĉi ne montras sin tiel trankvile. Tio ĉi estis ne sole amo kaj dankemo, kvankam tiuj ĉi faris parton de tio ĉi. Ĝi ne venis de ia egoista penso, ĉar tiuj ĉi[128] ne brilas tiel sur la frunto, ne flamas tiel sur la lipoj.

Doktoro Jeddler malgraŭ sia filozofio — kiun li ĉiam en la praktiko forgesadis, kiel ĝi ofte okazas al gloraj filozofoj — ne povis sin deteni montri tian grandan intereson je la reveno de sia malnova lernanto kaj zorgato,

«Ho, estis ankoraŭ[129] tempo», diris la doktoro kaj rigardis en la fajron, «kiam

«Ho jes», ŝi respondis kun gaja rido kaj daŭrigis kudri diligente.

«De hodiaŭ post unu monato!» diris la doktoro meditante. «Ŝajnas kvazaŭ de tiu tempo pasis ne pli ol unu jaro. Kaj kie tiam estis mia malgranda Marion?»

«Neniam malproksime de sia fratino, kiel ajn malgranda ŝi estis», diris Marion: «Grace estis por mi ĉio, eĉ tiam, kiam ŝi ankoraŭ mem estis infano.»

«Tre vere, mia kateto, tre vere», respondis la doktoro. «Ŝi estis solida malgranda mastrino, mia Grace, kaj bona

ekonomiistino[130] kaj diligenta saĝa infano: plena je pacienco por niaj kapricoj, ĉiam preta antaŭplenumi niajn dezirojn kaj forgesi la proprajn; eĉ jam tiam. Jam en tiu tempo, Grace, vi neniam estis kolera kaj disputema, esceptinte rilate unu punkton.»

«Mi timas, ke de tiu tempo mi tre ŝanĝiĝis al pli malbona», ridis Grace,

«Alfred, kompreneble», diris la doktoro. «Vi estis nur tiam kontenta, se mi vin nomis la edzino de Alfred; tial ni vin nomis edzino de Alfred; kaj tio ĉi pli al vi plaĉis (kiel ajn strange ĝi nun ŝajnas), ol se ni donus al vi la titolon de dukino, se ni povus vin fari dukino.»

«Efektive tiel estis?»[131] trankvile diris Grace.

«Kiel,

«Mi pensas, ke mi ĝin ankoraŭ iom memoras», ŝi respondis, «sed nur apenaŭ. Estas tro longe de tiu tempo.» Kaj kudrante ŝi kantetis la rekant

«Alfred baldaŭ havos efektivan edzinon», ŝi diris, donante al la interparolo alian direkton; «kaj tio ĉi est

«Diru al li, amata Grace», respondis Marion, «ke neniam ŝuldo[132] tiel noble, tiel grandanime, tiel elteneme estis plenumata; ke mi vin de tiu tempo kun ĉiu tago pli amis; kaj ke mi vin nun tiel senfine amas!»

«Tion ĉi mi ne povas al li diri», respondis ŝia fratino, ŝin ĉirkaŭprenante; «miajn meritojn la fantazio de Alfred al si pentru. Li sufiĉe trograndigos, kara Marion, tute kiel vi.»

Ŝi nun reprenis sian laboron, kiun ŝi estis formetinta el la mano, kiam ŝia fratino parolis kun tia tuŝiteco de l’ koro, kaj

ŝi denove kantetis la malnovan kanton, kiu tiel plaĉis al la doktoro. Kaj la doktoro,

Dume Clemency Newcome, plenuminte sian alporton de sciigo kaj atendinte en la ĉambro ĝis ŝi ĉion sciis, iris returne en la kuirejon, kie sinjoro Britain post la vespermanĝo faris al si oportune[133], ĉirkaŭite de tia grandanombra kolekto da brilantaj kovriloj de potoj, pure frotitaj patoj, poluritaj pladoj, brilantaj kaldronoj kaj aliaj signoj de ŝia diligento sur la muroj kaj sur la bretoj, ke li sidis kvazaŭ en la mezo de magazeno de speguloj. La plej granda parto el ili vere donis ne tre flatan repentron de li; ankaŭ iliaj prezentaĵoj estis tute ne egalaj; ĉar kelkaj donis al li tre longan vizaĝon, kelkaj tre larĝan, aliaj sufiĉe agrablan kaj aliaj tre malbelan, ĉiu laŭ sia maniero de reprezentado, tiel same, kiel faras la homoj.[134] Sed en ti

«Nu, Clemency», diris Britain, «kiel vi nun fartas? kaj kio da nova estas?[135]»

Clemency diris al li, kion ŝi [136].

«Tio ĉi kredeble estos nova negoco[137] por Snitchey kaj Craggs», li diris,

«Kaj ni eble denove estos atestantoj, Clemency!»

«Dio!» respondis Clemency kun la kutima movo de siaj amataj membroj: «Mi volus ke mi

«Kio?»

«Ke mi estu la persono, kiu devas edziniĝi!»[138]

Benjamin prenis la pipon el la buŝo kaj kore ridis.

«Jes, vi estas tute la ĝusta por tio ĉi», li diris; «malfeliĉa Clemency!»

Clemency de sia flanko ridis tiel same kore kiel li, kaj ŝajnis ke la penson ŝi trovas tiel same amuza, kiel li.

«Jes», ŝi konsentis, «mi estas tute la ĝusta por tio ĉi, ne vere?»

«Vi neniam edziniĝos, kompreneble», diris sinjoro Britain kaj prenis la pipon returne en la buŝon.

«Vi efektive pensas, ke ne?» diris Clemency tute senkulpe[139].

Sinjoro Britain balancis la kapon. «Nenia espero por tio ĉi!»

«Pripensu nur!» diris Clemency. «Mi pensas, ke vi ĝin baldaŭ faros, Britain; ne vere?»

Tiel subite metita demando pri tia grava afero postulis pripenson. Li elblovis grandan nubon da fumo kaj, metante la kapon jen dekstren jen maldekstren, li ĝin ĉirkaŭrigardadis,

«Kiu ajn ŝi estos, mi deziras al ŝi feliĉon!» ekkriis Clemency.

«Ho, tio ĉi al ŝi ne mankos», diris Benjamin, «certe ne».

«Sed ŝi ne vivus tiel feliĉe kaj ne havus tiel tute bonan kaj amindan edzon», diris Clemency, duone metinte sin super la tablon kaj medite rigardante la kandelon, «se mi antaŭe ne estus — ne ĉar mi intencis, ĉar ĝi estis pura kuntrafiĝo[140]:

«Certe», respondis sinjoro Britain en plena ĝuado de la pipo, en la stato kiam la fumanto povas malfermi la buŝon nur tre malmulte por paroli, en oportuna trankvileco[141] sidas sur

sia seĝo kaj povas turni al sia kunsidanto nur la okulojn kaj ankaŭ tiujn ĉi tre malrapide kaj serioze.

«Ho, mi estas al vi tre danka[142], Clemency, tion vi ja scias!»

«Dio, kiel bela estas la penso pri tio ĉi!» diris Clemency.

[Samtempe ŝi koncentris siajn vidadon kaj pensadon sur la kandelon, kaj, subite rememorinte pri la balzamaj ecoj de la kandela sebo, ŝi malavare ŝmiris sian maldekstran kubuton per tiu kuracilo.][143]

«Vi scias, mi faris diversajn esplorojn pri tio kaj ali

«Efektive!»[144] ekkriis mirante Clemency.

«Jes», diris sinjoro Britain; «du el miaj plej bonaj jaroj mi staris post la pordo de butiko de antikvaĵisto, preta postkuri, se iu metus ian libron en la poŝon; poste mi estis disportanto ĉe modistino, kaj en tiu ĉi ofico mi en vakstolaj paketoj alportadis al la homoj nenion ekster trompaĵo kaj malveraĵo — per kio mia animo estis malĝojigita kaj mia konfido je la homa naturo estis detruita. Kaj post tio mi tie ĉi en tiu ĉi domo aŭdis multe da parolaĵo, kiu mian animon ankoraŭ pli malgajigis; kaj post ĉio tio ĉi mia opinio estas, ke kiel certa kaj agrabla kvietigisto de la animo kaj bona kondukanto tra la vivo nenio estas pli bona, ol la[145]

Clemency volis ion aldoni, sed li antaŭvenis al ŝi.

«Lig-ita»[146], li serioze aldonis, «kun fingringo».

«Faru kion vi volas, kaj cetere, ne vere?» rimarkis Clemency, en la ĝojo pro la konfeso metante unu brakon trans la duan kaj karesante al si la kubuton. «Tia kerna diro,

«Mi cetere ne scias», diris sinjoro Britain, «ĉu oni povus ĝin nomi vera filozofio. Mi iom dubas tion ĉi; sed ĝi bone eltenas kaj ŝparas multe da ĉagreno, kion la ĝusta filozofio ne ĉiam faras.»

«Rememoru nur, kiel vi mem iafoje insultadis», diris Clemency.

«Ha!» diris sinjoro Britain. «Sed la plej rimarkinda estas, Clemency, ke vi min devis konverti.[147] Tio ĉi estas la plej stranga. Vi! kio! mi pensas, ke vi ne havas duonon da penso en la kapo!»

Tute ne ofendiĝante, Clemency balancis la kapon, ridis kaj ĉirkaŭprenante sin diris: «Ne, mi ankaŭ tiel pensas»[148].

«Mi estas sufiĉe konvinkita

«Ho mi pensas, vi estas prava», diris Clemency. «Mi elportas nenian penson,[149] mi nenian bezonas».

Benjamin prenis la pipon el la buŝo kaj ridis, ĝis la larmoj elkuris al li sur la vangojn. «Kiel naiva vi estas, Clemency», li aldonis

«Sed mi tamen vin amas», diris sinjoro Britain; «vi estas tre bona knabino en via speco; donu do al mi la manon, Clemency. Kio ajn estos, mi vin ĉiam estimos kaj ĉiam estos via amiko.»

«Efektive!»[150] respondis Clemency. «Nu, tio ĉi certe estas tre bon

«Jes, jes», diris sinjoro Britain kaj prezentis al ŝi la pipon por elbati; «mi vin ne forlasos. Aŭskultu! estas stranga bruo!»

«Bruo!» ripetis Clemency.

«Paŝoj ekster la domo. Sonis, kvazaŭ iu desaltas de la muro.»

«Ĉu ili supre ĉiuj estas en lito?»

«Ho, nun ili ĉiuj iris dormi.»[151]

«Ĉu vi nenion aŭdis?»

«Ne

Ili ambaŭ aŭskultis sed nenion aŭdis.

«Mi ion diros al vi»[152], diris Benjamin kaj deprenis lanternon; «mi pro singardeco faros unu fojon ĉirkaŭiron ĉirkaŭ la domo, antaŭ ol mi ir

Clemency tuj obeis, sed rimarkis al tio ĉi, ke li vane faras al si la klopodon, ke ĝi estas imago kaj tiel plu. Sinjoro Britain diris «tre povas esti», sed tamen eliris, armita de la fero de forno[153] kaj lumigante per la lanterno en ĉiujn flankojn.

«Estas tiel silente, kiel sur la tombejo», diris Clemency, rigardante post li; «kaj ankaŭ preskaŭ tiel same timige!»

Rigardante returne en la kuirejon, ŝi en timego ekkriis, kiam facila figuro[154] al ŝi proksimiĝis. «Kiu tie?»

«Silentu!» murmuretis al ŝi ekscitite Marion. «Vi min ĉiam amis,

«Amis? infano! Certe!»

«Mipovus konfidi.»

«Jes»[155], diris Clemency kore.

«Iu estas ekster la domo», diris Marion kaj montris al la pordo, «kiun mi hodiaŭ vespere ankoraŭ devas vidi kaj paroli kun li. Michael Warden, pro Dio, foriru. Nun ne!»

Clemency surprizite kaj maltrankvile ektremis, kiam sekvante la rigardon de la parolantino, ŝi ekvidis

«En minuto [156], diris Marion. «Nun ne! Atendu, se estas eble, en ia kaŝita loko. Mi tuj venos.»

Li salutis ŝin per la mano kaj malaperis.

«Ne iru dormi. Atendu min tie ĉi!» diris Marion kun maltrankvila rapideco. «Mi jam antaŭ unu horo volis paroli kun

Marion kaptis ekscitite ŝian manon kaj premis ĝin al la brusto — movo, kiu en sia pasio estis pli elokventa, ol la plej varmega petado per vortoj. Poste ŝi foriris, kiam la radioj de la revenanta lanterno komencis lumigadi la ĉambron.

«Ĉio trankvila kaj silenta. Neniu estas. Kredeble imago», diris sinjoro Britain, ferm

Clemency, kiu ne povis kaŝi sian ekscititecon, pala kaj tremanta per la tuta korpo sidis sur seĝo.

«Kio estas?» ŝi ripetis kaj frotis al si la manojn kaj kubutojn, penante trankviliĝi kaj rigardante ĉien, nur ne al li en la vizaĝon. «Estas bele de via flanko, Britain! Antaŭe vi enpelas min en teruron per bruado kaj per lanternoj kaj per Dio scias ankoraŭ kio … Kio estas? Ho, jes!»

«Se vi ricevas teruron de lanterno, Clemmy», diris sinjoro Britain, tute trankvilanime ĝin estingante kaj ree pendigante, «tiam la terura fantomo estas facile forpelebla. Sed vi ja ordinare estas sufiĉe kuraĝa», li diris kaj haltis, por

ŝin atente rigardi; «kaj vi estis ja ankaŭ tute trankvila post la bruado kaj la lanterno. Kio venis al vi en la kapon? ja ne ia penso?»

Sed ĉar Clemency tute kiel ordinare deziris al li bonan nokton kaj ŝajnis sin prepari por iri dormi, tial ankaŭ Malgrand-Britain diris al ŝi bonan nokton, farinte ankoraŭ la originalan rimarkon, ke neniu scias, kio al la virinoj povas veni en la kapon; li prenis sian kandelon kaj iris dormeme al la lito.

Kiam ĉio denove estis trankvila, Marion revenis.

«Malfermu la pordon», ŝi diris, «kaj restu apud mi, dum mi kun li ekstere parolos».

Kiel ajn timema ŝia agado estis, ĝi tamen montris firman kaj neŝanceleblan decidon, al kiu Clemency ne povis kontraŭstari. Ŝi

La vizaĝo ne estis deturnita aŭ turnita al la tero, sed rigardis ŝin plene kaj libere en floro de juneco kaj beleco. Neklara sento pri la malforta baro, kiu estas inter la feliĉa patra domo kaj la honesta amo de la bela knabino, penso pri la malĝojo en tiu ĉi domo kaj la detruo de ĝiaj plej belaj esperoj, venis en la simplan animon de Clemency kaj frapis ŝian molan koron tiel profunde, tiel forte plenigis ĝin je malĝojo kaj kunsento, ke ŝi, verŝante riveron da larmoj, metis siajn brakojn ĉirkaŭ la kolon de Marion.

«Mi scias nur malmulte, kara infano», diris Clemency, «tre malmulte; sed mi scias, ke tio ĉi ne estas bona. Pripensu, kion

«Mi multajn fojojn ĝin pripensis», diris Marion kviete.

«Ankoraŭ unu fojon», petegis Clemency «ĝis morgaŭ!»

Marion balancis la kapon.

«En la nomo de sinjoro Alfred», diris Clemency. «Pro li, kiun

Ŝi[157] kovris sian vizaĝon per la manoj kaj ripetis: «Iam!» kvazaŭ tiu ĉi vorto disŝirus al ŝi la koron.

«Lasu min eliri», petis Clemency. «Mi diros al li, kion ĝi estis tago de malfeliĉo, kiam oni tien ĉi alportis sinjoron Warden! Pensu pri

«Midevas paroli kun li. Per tio ĉi, kion vi diris, vi montris vin kiel mia plej bona kaj plej fidela amikino, sed mi devas fari tiun ĉi paŝon. Ĉu vi volas min akompani, Clemency» — ŝi kisis ŝian amikan vizaĝon — «aŭ mi devas iri sola?»[158]

Konfuzita kaj malĝoja Clemency turnis la ŝlosilon en la seruro kaj malfermis la pordon. Marion, firme tenante la manon de la akompanantino, rapide eliris en la mallumon de la nokto.

Tie li alpaŝis al ŝi, kaj ili longe kaj multe parolis unu kun la dua[159]; kaj la mano, per kiu ŝi tenis Clemency'[160] premis ŝin kore en la fajro de la parolado. Kiam ili revenis, li sekvis Marion'on ĝis la pordo; tie li prenis la duan manon kaj premis ĝin al siaj lipoj. Tiam li singarde foriris.

La pordo denove estis riglita kaj ŝlosita, kaj denove ŝi staris en la patra domo. Ne depremita de la sekreto, kiun ŝi alportis, kvankam ŝi estis ankoraŭ juna, sed kun tiu esprimo sur la vizaĝo, por kiu jam antaŭe mankis al mi la nomo, kaj kiu brilis tra ŝiaj larmoj.

Ŝi ripete dankis sian

Jes, kaj ŝi povis sin levi post la preĝo tiel trankvile kaj feliĉe, klini sin super la dormantan fratinon, rigardi ŝin kaj rideti — kvankam eĉ iom malgaje[161]. Kaj kisante ŝian frunton, ŝi

mallaŭte murmuretis al si, ke Grace ĉiam estis patrino por ŝi, kaj ke ŝi ŝin amas kiel infano!

Kaj ŝi povis la brakon[162] meti al si ĉirkaŭ la kolon, kiam ŝi sin metis sur la kusenon, kaj la brako kvazaŭ konscie ĉirkaŭprenis ŝin defendante kaj amante kaj kvazaŭ murmuretis al la delikataj lipoj: Dio vin benu!

Kaj ŝi povis eĉ trankvile ekdormi, malhelpata nur de unu sonĝo, en kiu ŝi per sia senkulpa kaj tuŝanta voĉo ekkriis, ke ŝi estas tute sola kaj ke ĉiuj ŝin forgesis.

Monato baldaŭ pasas, eĉ se ĝi iras malrapide. La monato, kiu estis inter tiu ĉi nokto kaj la reveno, rapide pasis kaj forflugis, kiel pasanta nebulo.

La tago venis. Malkvieta vintra tago, kiu la malnovan domon ofte tremigadis, kvazaŭ de frosto. Tago, kiu la hejman doman internaĵon faras duoble kara, al la kamena angulo donas novajn agrablaĵojn, ĵetas ruĝetan flamon sur la vizaĝojn kolektitajn ĉirkaŭ la kameno kaj igas la grupojn ĉirkaŭ ĉiu kameno fari pli malvastan kaj pli intiman ligon kontraŭ la elementoj, kiuj ekstere sovaĝas. Kruda vintra tago, kiu la plej bone preparas por agrabla vespero, kovritaj fenestroj, afablaj amikaj vizaĝoj, muziko, ridado, dancado, luma kandelaro kaj societa plezuro!

Pri ĉio tio ĉi la doktoro zorgis, por [163] Alfredon. Li sciis, ke li povas veni ne pli frue, ol en la nokto; kaj ili intencas, li diris, resonigi la nokton de la ĝojo, kiam li venos. Ĉiuj liaj amikoj devis esti kolektitaj. Devis manki nenia vizaĝo, kiun li konis kaj amis. Ne, ili ĉiuj devis tie ĉi esti.

Tiel gastoj estis invititaj, kaj muziko estis mendita, kaj tabloj preparitaj, kaj la salono de dancado aranĝita, kaj kun gastema malavareco estis riĉe zorgit[164] kaj ĝian

Ĝi estis labora tago por ĉiuj, sed por neniu tiel multe, kiel por Grace, kiu senbrue ĉie laboradis kaj estis la gaja animo de ĉiuj preparadoj. Multajn fojojn en tiu ĉi tago (kiel ankaŭ multajn fojojn en la daŭro de la monato, kiu pasis) Clemency time esplorante rigardadis Marionon. Ŝi estis eble iom pli pala, ol ordinare, sed sur ŝia vizaĝo estis ĉarma decida trankvileco, kiu faris ĝin pli aminda, ol ĉiam[165].

En la vespero, kiam ŝi estis vestita kaj portis en siaj haroj kronon, kiun Grace mem tien enplektis — ĝi estis la amataj floroj de Alfred[166], kaj tial Grace ilin elektis — tiu malnova esprimo, plena je pensoj, preskaŭ malĝoja kaj tamen tiel plena je spirito, nobla kaj feliĉa, kuŝis denove sur ŝia frunto kaj faris ŝin centoble pli ĉarma.

«La plej proksima krono, kiun mi plektos en tiujn ĉi harojn, estos la krono fianĉina», diris Grace; «aŭ mi estas malbona profetino».

La fratino ridetis kaj firme ŝin tenis en siaj brakoj.[167]

«Ankoraŭ unu momenton, Grace. Ne forlasu min ankoraŭ. Ĉu vi certe scias, ke nenio al mi pli mankas?»

Tio ĉi propre ŝin tute ne interesis. Ŝi pensis pri la vizaĝo de sia fratino, kaj ŝia okulo kun ama intimeco firme sin tenis sur ĝi.

«Mia arto plu ne povas iri, kara infano», diris Grace; «kaj ankaŭ via beleco. Mi neniam vidis vin tiel bela, kiel nun.»

«Mi neniam sentis min tiel feliĉa», respondis tiu ĉi.

«Jes, sed ankoraŭ pli granda feliĉo vin atendas. Apud alia tia kameno,[168] tiel same ĉarma kaj intima, kiel tiu ĉi», diris Grace, «baldaŭ sin trovos Alfred kun

Ŝi[169] denove ridetis. «Vi prezentas al vi feliĉan[170], Grace. Mi vidas tion ĉi laŭ viaj okuloj. Mi ĝin scias, ĝi estos feliĉa, mia kara. Kiel feliĉa mi estas, ke mi

«Nu», diris la doktoro, rapide enirante, «ĉu ni ĉiuj estas pretaj, por akcepti Alfredon? Li povas veni nur sufiĉe malfrue — ĉirkaŭ horo[171] Disheligu la fajron, Britain! Lasu ĝin lumi sur la [172] mia kateto; fidelaj amantoj kaj ĉio alia — nur sensencaĵo; sed ni estu sensencaj kune kun la aliaj homoj kaj ni donu al nia fidela amanto furiozan [173] ke mi estas patro de du belaj filinoj».

«Kaj ĉion, kion unu el ili iam faris aŭ ankoraŭ povas fari, por vin malĝojigi, kara patro», diris Marion, «tion pardonu al ŝi nun, kiam ŝia koro estas plena. Diru, ke vi pardonas al ŝi, ke vi volas pardoni al ŝi, ke ŝi ĉiam havos parton en via amo kaj…» ŝi eksilentis kaj kaŝis sian vizaĝon sur la brusto de la maljuna homo.

«Infano, infano!» kviete diris la doktoro. «Pardoni! kion mi bezonas pardoni? Efektive, se niaj fidelaj amantoj revenas, por fari al ni tiajn historiojn, tiam ni devas teni ilin malproksime de ni; ni devas sendi al ili renkonte kurierojn kaj lasi ilin veturi nur unu horon en tago,[174] ĝis ni estos sufiĉe preparitaj, por ilin akcepti. Kisu min, mia kateto. Pardoni! Kia malsaĝa infano vi estas! Se vi min kvindek fojojn en tago ĉagrenus, anstataŭ tute ne, mi ĉion al vi pardonus, ekster tia peto. Kisu min, mia kateto. Prenu! por la estinteco kaj estonteco — pura kalkulo inter ni. Disheligu la fajron! Ĉu la homoj en la malvarma Decembra nokto devas frostiĝi?[175] Faru lume, varme kaj gaje, aŭ mi al tiu kaj alia certe ne pardonos!»

Tiel bonhumora kaj gaja estis la doktoro! Kaj la fajro estis disheligita, kaj la kandeloj lume brilis, kaj gastoj venadis, kaj

gaja movado komenciĝis, kaj ĉarma tono de ĝoja ekscititeco jam regis en la tuta domo.

Ĉiam pli kaj pli da gastoj venis. Lumaj okuloj salutadis Marionon; ridetantaj lipoj deziradis al ŝi feliĉon; saĝaj patrinoj ludadis kun la ventumilo kaj esprimadis la esperon, ke ŝi ne estos tro juna kaj facilanima por la[176]; multaj

Sinjoro Craggs kaj sinjorino Craggs venis brako sub brako, sed sinjorino Snitchey venis sola. «Mia Dio, kie

La paradiza birdo[177] sur la turbano de sinjorino Snitchey tremis, kvazaŭ ĝi denove viviĝis, kiam ŝi diris, ke tion ĉi certe scias sinjoro Craggs. Al ŝi ili tion ĉi neniam diras.

«La malbenita

«Mi volus, ke ĝi forbrulu ĝis la fundamento», ĝemis sinjorino Snitchey.

«Li estas… li estas… malgranda negoca afero iom fortenas mian kompanianon», diris sinjoro Craggs kaj maltrankvile rigardis ĉirkaŭen.

«Ho, ho! Negoca afero! Ne volu min tion ĉi kredigi![178]» diris sinjorino Snitchey.

«Ni scias, kio ĝi estas, negoca afero», diris sinjorino Craggs.

Sed ĉar ili tion ĉi ne sciis, tio eble estis la kaŭzo, kial la

«Mi miras, ke vi povis veni, Craggs», diris lia edzino.

«Sinjoro Craggs sentas sin feliĉa, certe», diris sinjorino Snitchey.

«La

«Persono, kiu havas

Poste sinjorino Snitchey diris al si mem, ke la rigardo, kun kiu ŝi tion ĉi diris, trafis Craggs'on en la profundon de la koro kaj ke li tion ĉi sentas, kaj sinjorino Craggs rimark

Sed sinjoro Craggs, ne tre turnante atenton sur tiujn ĉi rimarkojn,

«Bonan tagon, sinjorino», diris Craggs. «Vi estas belega. Via… fraŭlino…

«Ho, ŝi estas tute sana,[179] sinjoro Craggs.»

«Jes … mi … ĉu ŝi estas tie ĉi?» demandis Craggs.

«Tie ĉi! Ĉu

Sinjoro Craggs surmetis la okulvitrojn por pli bone vidi, rigardis Marionon kelkan tempon, tusis kaj metis la okulvitrojn kun kontenta mieno returne en la ingon[180] kaj en la poŝon.

Nun eksonis la muziko kaj la dancado komenciĝis. La hela fajro gaje krakadis kaj saltadis, kvazaŭ ĝi [181], kiel gaja maljunulo, kiam li vidas, kiel la pli junaj[182] murmuretas en la anguloj. Iafoje ĝi incitante ludadis kun la branĉoj de la [183] fajreroj kaj en sovaĝa ĝojo levadis sin en la malnovan tubon de l' kameno.

Preskaŭ jam finiĝis dua danco, kiam sinjoro Snitchey kaptis la brakon de sia kompaniano, rigardanta la dancadon.

Sinjoro Craggs eksaltis, kvazaŭ lia amiko estus fantomo.

«Ĉu li foriris?» li demandis.

«Silente!» diris Snitchey.[184] «Li estis ĉe mi pli ol tri horojn. Li ĉion trarigardis kaj volis precizan kalkulon. Li … Ahem! [185]»

La danco finiĝis. Marion preteriris tre proksime [186]

«Vi vidas, ĉio estas bon[187]

«Eĉ ne unu vorton!»

«Kaj ĉu li efektive estas for? kaj ekster danĝero?»

«Li tenas sian vorton. En sia ŝelo de nukso li kun la defluo de la akvo veturas malsupren de la rivero kaj kun veloj sub la vento li naĝas en tiu ĉi malluma nokto al la maro.[188] Li ja estas konata riskemulo. La defluo, li diris, en tiu ĉi tempo komenciĝas unu horon antaŭ noktomezo. Mi ĝojas, ke ĝi estas finita!» Sinjoro Snitchey viŝis al si la ŝviton de la vizaĝo, kiu

«Kion

«Silentni devas pensi; kaj por diri al ĝi ŝajnas. Ĉu Alfred estas tie ĉi?»

«Ankoraŭ ne», diris sinjoro Craggs, «oni lin atendas ĉiun minuton»[189].

«Bone», — sinjoro Snitchey denove viŝis al si la frunton — «

Sinjorino Craggs kaj sinjorino Snitchey aliris al ili, kiam li elparolis sian intencon. La birdo paradiza estis en granda eksciteco, kaj la

«Ĉiuj parolis pri tio ĉi, sinjoro Snitchey. Mi esperas, ke la negoco[190] estas kontentigita?»

«Per kio kontentigita, mia kara?» demandis sinjoro Snitchey.

«Ke sendefenda virino estis elmetita al la mokado kaj priparolado de la mondo», respondis lia edzino. «Tio ĉi estas tute laŭ la naturo de la negoco, tio ĉi estas vera.»

«Mi jam tiel longe kutimis», diris sinjorino Craggs, «vidi la negocon ligitan kun ĉio, kio detruas la doman feliĉon, ke mi jam estas kontenta, ke mi scias, ke ĝi estas la nekaŝita malamiko de

«Kara edzino», diris sinjoro Craggs, «via bona opinio estas netaksebla, sed mi neniam diris, ke la negoco estas la malamiko de via trankvileco.»

«Ne»[191], respondis sinjorino Craggs kaj skuis siajn

«Kio tuŝas mian foreston hodiaŭ vespere, mia kara», diris sinjoro Snitchey, donante la brakon al sia edzino, «la malfeliĉo estis tute sur mia flanko; sed, kiel sinjoro Craggs scias …»

Sinjorino Snitchey ne lasis fini la komplimenton, ĉar ŝi tiris sian edzon flanken kaj postulis rigardi «tiun ĉi homon», fari al ŝi la komplezon kaj rigardi lin.

«Kiun, kara edzino?» demandis sinjoro Snitchey.

«La kolegon de via vivo; mi kompreneble ne estas

«Ne,[192] mi petas vin, kara edzino», konsolis ŝia edzo.

«Ne, ne»,[193], diris sinjorino Snitchey kun majesta rideto. «Mi konas mian pozicion. Rigardu lin, la kolegon de via vivo, vian modelon, la konservanton de viaj sekretoj, la homon, al kiu vi konfidas, vian duan „mem“…»

Sekvante la rigardon de sia edzino, Snitchey rigardis sian kompanianon.

«Se vi tiun ĉi vesperon povas rigardi al tiu ĉi homo en la okulojn», daŭrigis sinjorino Snitchey, «kaj ne scias, ke vi estas trompita, ke vi fariĝis ofero de liaj intrigoj, sklavo de lia volo, per ia neklarigebla sorĉo, de kiu mi vin vane avertadis, — tiam mi povas nur diri: mi vin bedaŭras!»

En tiu sama minuto sinjorino Craggs regalis per tondra parolo sinjoron Craggs. Kielnur ebla, ŝi demandis, ke li al sia Snitchey tiel blinde povas konfidi? Ĉu li volas kredigi, ke li ne vidis, kiel Snitchey eniris kaj kiel sur lia vizaĝo kuŝis ruzo, intrigo kaj perfido?[194] Ĉu li povas nei, ke jam la maniero, en kiu tiu viŝis al si la frunton kaj maltrankvile rigardadis ĉirkaŭen, montras, ke io peze kuŝas sur la konscienco de lia Snitchey, se lia Snitchey entute havas konsciencon? Ĉu eble aliaj personoj ankaŭ, kiel lia Snitchey, venas al festaj vesperoj kiel malkvietaj rabistoj? — kio cetere estis ne tute prospera komparo, ĉar li venis tra la pordo tre[195] Kaj ĉu li efektive en hela luma tago (estis preskaŭ noktomezo) volas persisti defendi kaj subteni sian Snitchey kontraŭ ĉia videblaĵo kaj prudento kaj kontraŭ ĉia sperto de la mondo?

Nek Snitchey nek Craggs trovis utile batali malkaŝe kontraŭ la fluo de tiu ĉi kolero, sed ambaŭ kontentigis sin trankvile naĝi kune kun la fluo, ĝis ĝia forto malgrandiĝos, kio efektive fariĝis en la minuto, kiam oni komencis novan dancon. Tiun ĉi okazon uzis sinjoro Snitchey, por peti de sinjorino Craggs ŝian manon, dum sinjoro Craggs estis tiel galanta kaj invitis sinjorinon Snitchey. La sinjorinoj, post kelkaj facilaj deflankiĝoj — kiel ekzemple: «kial

Tiu ĉi reciproka ĝentileco estis ĉe laCajus kaj Sempronius[196] en la aktoj de

Sed nun la birdo paradiza flugis tra la mezo, kaj la

Kaj ankaŭ la fajro ricevis freŝan humoron kaj pli hele brulis, disblov

Kaj nun la aero fariĝis pli freŝa, kaj la muziko fariĝis pli energia kaj la dancoj iris en pli

La varmego kaj laciĝo faris la doktoron nur pli senpacienca je la veno de Alfred.

«Ĉu vi ion vidis, Britain? ion aŭdis?»

«Estas tro mallume, por povi malproksime vidi, kaj tro multe da bruo en la domo, por povi ion aŭdi», respondis la servanto.

«Tio ĉi estas vera! Tiom pli gaja estos la akcepto. Kioma horo nun estas?»

«Ĝuste la

«[197] al li renkonte tra la nokto, kiam li pli kaj pli proksimiĝados!»

Li vidis ĝin — jes! El sia kaleŝo li ekvidis la lumon, kiam li turnis angulen[198] apud la malnova preĝejo. Li konis la ĉambron, el kiu la lumo venis. Li vidis la nudajn branĉojn de la longe konataj arboj inter la lumo kaj si. Li sciis, ke unu el tiuj ĉi arboj en la somero agrable bruas antaŭ la fenestro de Marion.

Larmoj staris al li en la okuloj. Lia koro batis tiel forte, ke li apenaŭ povis elporti sian feliĉon. Kiel ofte li rememoradis tiun ĉi tempon, pentradis ĝin al si sub ĉiaj cirkonstancoj, timadis, ke ĝi ne venos, kaj ĝin deziradis kaj sopiradis je ĝi en malproksima, malproksima loko!

Denove la lumo! Klare kaj malproksime lumante, ekbruligite, kiel li sciis, por lin

«Haltu!» Li konis la doktoron kaj antaŭsentis, kion li faris. Li ne devis fari al ili surprizon.[199] Tamen li ĝin povus fari, se li per piedoj irus al la domo. Se la pordo de la ĝardeno estis ne fermita, li povus tra tie eniri; se ne — trans

Li eliris el la kaleŝo kaj diris al la veturigisto — eĉ tio ĉi ne estis al li facil

Sur la arboj kuŝis blanka prujno, kiu en la malforta lumo de la ennuba luno pendis sur la maldikaj branĉoj, kiel velkintaj girlandoj. Sekaj folioj krakis sub liaj piedoj, kiam li

Penante ekaŭdi ŝian voĉon el la aliaj ceteraj voĉoj kaj jam duone konvinkite, ke li ŝin aŭdas, li jam preskaŭ atingis la pordon, kiam ĝi subite rapide estis malfermita kaj unu homa figuro venis kontraŭ li. La figuro ektimigite kaj kun duone interrompita ekkrio[200] retiris sin.

«Clemency», li diris, «ĉu vi min jam

«Ne eniru», ŝi respondis, barante al li la eniron. «Foriru. Ne demandu kial. Ne eniru!»

«Kio estas?» li ekkriis.

«Mi ne scias. Mi… mi timas pensi pri tio ĉi. Foriru. Ĉu vi aŭdas?»

Subita bruo leviĝis en la domo. Ŝi kovris al si per la manoj la orelojn. Krio de malespero, tiel laŭta, ke nenia mano povis bari la orelon, estis aŭdita; kaj Grace — kun teruro en la vizaĝo kaj en la gestoj — elkuris el la domo.

«Grace!» Li retenis ŝin per la brako

Ŝi liberigis sin,

Amaso da homoj rapide kaj brue[201] eliris el la domo; inter ili la patro, tenante paperon en la mano.

«Kio estas?» ekĝemis Alfred kaj turnadis sian rigardon malespere de vizaĝo al vizaĝo, dum li sur la genuoj staris apud la sveninta. «Ĉu neniu volas min rigardi? neniu min konas? estas neniu, kiu dirus al mi, kio fariĝis?[202]»

Oni aŭdis murmuron: «Ŝi forkuris!»

«Forkuris!» li ripetis.

«Forkuris, kara Alfred!» diris la doktoro per rompita voĉo kaj kovris al si la vizaĝon per la manoj. «Forkuris el la patra domo. Tiun ĉi nokton! Ŝi diras, ke ŝi libere kaj senriproĉe elektis... petas, ke ni pardonu al ŝi... kaj forkuris.»

«Kun kiu? Kien?» li demandis rapide kaj premite.[203]

Li suprensaltis,

Regis granda konfuzo kaj ekscito,[204] sed sen celo kaj plano. Kelkaj ekkuris serĉi sur diversaj vojoj, aliaj alportis ĉevalojn aŭ torĉojn,[205] aliaj laŭte paroladis inter si kaj diris, ke oni ne havas eĉ la plej malgrandan postesignon. Kelkaj aliris al li kaj provis lin konsoli; aliaj admonadis lin, ke Grace devas esti enportita[206] en la domon, sed li ne respondis. Li neniun aŭskultis kaj sin ne movis.

La neĝo falis ĉiam pli dense. Li suprenrigardis al la ĉielo kaj diris al si, ke tiu ĉi neĝa cindro, kiu estas ŝutata sur lian esperon kaj lian suferon, bone konvenas al ili. Li rigardis ĉirkaŭen sur la blankan teron kaj diris al si, ke la postesigno de la piedo de Marion, apenaŭ enpresita, tuj estos ree

kovrita kaj eĉ tiu ĉi rememoro pri ŝi ne daŭros. Sed li nenion sentis de la vetero kaj ne movis sin de la loko.

Parto tria

De tiu nokto de la reveno la mondo fariĝis ses jarojn pli maljuna. Estis varma aŭtuna posttagmezo, kaj forta pluvo estis falinta. La suno subite sin montris el la nuboj, kaj briliginte la malnovan kampon de la batalo sur unu verda loketo, sendis al ĝi luman saluton, kiu sin baldaŭ disvastigis super la tutan landon, kvazaŭ oni ekbruligis fajron de ĝojo, [207] kiu estas respondata de mil altaĵoj.

Kiel bele kaj ĉarme la tero ekflamis en la lumo! La arbaro, antaŭe

En tia vespera horo malgranda [208] apud la vojo, bele kaŝita post granda ulmo kun ĉarma ripoza benko ĉirkaŭ la dika trunko, montris sian afablan vizaĝon al la vojaĝanto[209] kaj logis lin per diversaj mutaj, sed signifoplenaj certigoj de amika akcepto. La ruĝeta elpendaĵo elrigardis kun siaj oraj, en la suno brilantaj literoj el la[210] de la fenestroj oni povis legi en oraj literoj pri biero kaj elo[211] kaj bonaj vinoj kaj bonaj litoj, kaj apude estis tuŝanta pentraĵo de bruna ŝaŭma biera kruĉo. Sur la kornicoj de la fenestroj staris floroj en helruĝaj potoj, kiuj tre gaje falis en la okulojn[212] sur la blanka fronto de la domo; kaj en la malluma pordega trairo oni vidis ankoraŭ apartajn striojn da lumo, kiuj ludis ĉirkaŭ la brilantaj boteloj kaj kruĉoj.

En la pordo nun aperis modelo de mastro[213]; ĉar, estante kvankam malgranda, li tamen estis ronda kaj larĝa kaj staris la manoj en la poŝoj kaj la piedoj sufiĉe disstarigitaj, por esprimi fidon je sia kelo kaj senzorgan konfidon je la rimedoj de la [214] kun pezaj kapoj, kiuj elrigardis super la palisaro de la bone tenata ĝardeneto, trinkis tiom, kiom ili nur povis elteni — eble eĉ iom pli multe — kaj estis plenaj je dolĉa

trinkaĵo; sed la lako[215], la floroj en la fenestro kaj la folioj de la maljuna arbo estis en la trankvile gaja humoro de homoj, kiuj nur tiom trinkis, kiom estas bone por ili kaj sufiĉe, por disvolvi iliajn plej bonajn ecojn. Disŝutante sur la teron klarajn gutojn, ili kvazaŭ disdonadis senkulpan agrablaĵon, kiu faris bonon ĉie, kie ĝi falis, trafis forgesitajn anguletojn, kien la pli serioza pluvo nur malofte venadis, kaj al neniu faris doloron.

Tiu ĉi vilaĝa [216]. Kaj sub tiuj ĉi vortoj sur tiu sama ruĝa elpendaĵo en la malluma foliaro kaj kun tiaj samaj oraj literoj staris: «Benjamin Britain».[217]

Rigardinte ankoraŭ unu fojon kaj pli pene observinte la vizaĝon, oni povus veni al la konvinko, ke en la pordo star[218]

«Sinjorino Britain», diris sinjoro Britain kaj rigardis sur la vojon, «forrestas iom longe. Jam estas la tempo de teo.»

Ĉar oni povis ankoraŭ vidi nenian sinjorinon Britain, li malrapide ekvagis ĝis la mezo de la vojo kaj kun granda kontenteco rigardis la domon. «Tute[219] se ĝi ne estus mia.»

Poste li iris al la palisaro de la ĝardeno kaj rigardis la georginojn. Ili rigardis sur lin, senhelpe kaj dorme pendigante la kapojn, kiuj ĉiam faradis balancojn, kiam la pezaj gutoj da pluvo defaladis de ili sur la teron.

«Oni devas zorgi pri restas.»

La «pli bona duono» de sinjoro Britain en tia alta grado estis lia pli bona duono, ke li disigite de ŝi estis tute senhelpa kaj perdita.

«Mi pensas, ke ŝi ne havas multe por forplenumi», diris Ben. «Oni devis en la urbo fari kelkajn negocojn, sed ne multe. Ho, jen ni ŝin fine havas!»

Malgranda kaleŝo, veturigata de unu knabo, venis kun bruo de la vojo; kaj interne, havante post si grandan bone malsekigitan ombrelon, disetenditan por sekiĝi, sidis la korpulenta figuro de virino de matura aĝo, kruciginte la nudajn brakojn super korbo, kiun ŝi portis sur la genuoj, kaj havante diversajn aliajn korbojn kaj pakaĵojn ĉirkaŭ si. La afabla bonkora vizaĝo kaj certa memkontenta senhelpo, kun kiu ŝi de la puŝoj de la kaleŝo balanciĝadis tien kaj reen sur sia sido[220], jam de malproksime rememorigadis malnovajn tempojn. Kiam ŝi venis pli proksime

Kaj tiel efektive estis. Jen ŝi staras antaŭ ni, sana korpulenta animo, kun tiom da sapo sur la brilanta vizaĝo, kiel antaŭe, sed kun nedifektitaj kubutoj, kiuj nun preskaŭ montris kavetojn.

«Vi longe forrestas, Clemency!» diris sinjoro Britain.

«Jes, vidu, Ben, mi havis multe por fari!» ŝi respondis,[221] Estas ĝuste. Konduku la ĉevalon en la ĉevalejon, Harry, kaj se ĝi denove tusos, donu al ĝi hodiaŭ vespere varman miksitan manĝon. Ok, naŭ, dek, — nu kie estas dekunu? Ho, mi forgesis, estas bone. Kiel fartas la infanoj, Ben?»

«Sanaj kaj viglaj, Clemency.»

«Dio gardu iliajn ĉarmajn vizaĝojn!» diris sinjorino Britain, demetante la ĉapelon (ĉar ŝi kaj ŝia edzo estis nun en la drinkejo[222]) kaj glatigante al si la harojn per la manplato. «Donu al mi kison, maljuna!»

Sinjoro Britain ne lasis ŝin atendi.

«Mi pensas», diris sinjorino Britain kaj eltiris tutan pakaĵon da maldikaj libroj kaj ĉifitaj paperoj el la poŝo, «mi ĉion plenumis. La kalkuloj ĉiuj pagitaj — la rapo[223] — vi jam divenos, kiel estas. — Doktoro Heathfield denove nenion volas preni,

«Mi tuj tiel pensis», rimarkis Britain.

«Jes. Li diris,

La vizaĝo de sinjoro Britain ricevis esprimon tre seriozan kaj senmove rigardis sur la muron.

«Ĉu tio ĉi ne estas tre afabl

«Certe», respondis sinjoro Britain. «Sed tio ĉi estas afableco, el kiu mi por nenio en la mondo volus fari uzon.»

«Ne»[191], diris Clemency. «Kompreneble ne. Poste la ĉevaleto[224] — ĝi alportis ok

«Tio ĉi estas tre bon

«Mi ĝojas, ke vi estas kontenta», ekkriis lia edzino. «Mi tuj tiel pensis; kaj tio ĉi, mi pensas, estas ĉio, kaj nun nenion pli pri negocoj, Britain. Ha, ha, ha! Jen! Prenu la paperojn kaj trarigardu ilin. Ho, atendu momenton; jen estas ankoraŭ presita folieto. Ĵus el la presejo. Kiel bone

«Kio tio ĉi estas?» diris

«Mi ne scias», respondis lia edzino. «Mi ne legis eĉ unu vorton.»

«Vendo per memvola aŭkcio[225]», legis la mastro, «kun rezervo de antaŭa privata konsentiĝo.»

«Tion ĉi ili ĉiam aldonas», diris Clemency.

«Jes, sed ne ĉiam tion ĉi», li respondis. «Rigardu: „sinjora domo“ [226] en la eksterlandon“!»

«Pro forveturo en la eksterlandon!» ripetis Clemency.

«Jen tio ĉi staras», diris sinjoro Britain. «Rigardu tien ĉi.»

«Kaj ĵus hodiaŭ mi tie[227] aŭdis, ke ŝi baldaŭ alsendos pli bonajn kaj pli klarajn novaĵojn!» diris Clemency, malgaje balancante la kapon kaj denove kaptante siajn kubutojn, kvazaŭ la rememoro de malnovaj tempoj ankaŭ revekus malnovajn kutimojn. «Hm, hm, hm! Tio ĉi tie denove pezigos la korojn, Ben.»

Sinjoro Britain ĝemis[228] kaj balancis la kapon kaj diris, ke li ne povas tute kompreni la aferon kaj longe ĉesis pensi pri ĝi.[229] kaj Clemency, starinte kelkajn minutojn en pensoj, vekiĝis kaj rapidis for, por rigardi[230] la infanojn.

Kvankam la mastro de «La [231] pro eksteraj strangaĵoj kaj apartaĵoj je homoj, kies interna indo, se ni pli profunde volus rigardi, devus nin igi ruĝiĝi antaŭ ili!

Sinjoro Britain kun plezuro pensadis pri la grandanimeco, kun kiu li edziĝis je Clemency. Ŝi estis por li eterna atesto de lia bona koro, kaj li sentis, ke ŝia bonegeco estas nur jesigo[232] de la malnova sentenco, ke la virto sin mem rekompencas.

Li algluis la folion, kaj la kvitancojn pri la negocoj de la hodiaŭa tago li enŝlosis en la ŝrankon de la drinkejo[233] — ĉiam ridante por si pri ŝia lerteco en negocoj — kiam ŝi revenis kun la sciigo, ke la ambaŭ sinjoretoj Britain sub la observado de Betsy ludas en la kaleŝejo kaj la malgranda Clemency dormas «kiel anĝelo.» Nun[234] kun la ordinara ornamo de boteloj kaj glasoj kaj kun solida horloĝo, kiu iris bone laŭ la minuto (estis duono de la sesa[235] horo); ĉiu

objekto staris sur sia deca loko kaj estis plej perfekte brile purigita kaj polurigita.

«La unuan fojon mi hodiaŭ povas trankvile sidi», diris sinjorino Britain kaj profunde ekspiris, kvazaŭ ŝi nun sidos jam la tutan vesperon; sed ŝi tamen baldaŭ ree sin levis, por enverŝi teon al sia edzo kaj tranĉi panon kun butero. «Kiel tiu ĉi folio rememorigas min pri tempoj malnovaj!»

«Jes, jes!» diris sinjoro Britain, prenante sian pladeton kiel ostron kaj sorbante ĝin[236] en tia sama maniero.

«Tiu ĉi sama sinjoro Michael Warden», diris Clemency meditante, «faris

«Kaj alportis al vi edzon», diris sinjoro Britain.

«Nu jes», respondis Clemency, «kaj por tio ĉi mi volas lin ankaŭ danki.»

«La homo estas sklavo de la kutimo», diris sinjoro Britain kaj rigardis ŝin trans

«Jes, efektive!» ekkriis Clemency. «Tio ĉi estis tre bon

«Ne, ne, ne», respondis Ben kun memkonscia modesteco. «Ne estas inde paroli pri tiu ĉi bagatelo.»

«Ho jes, Ben»[237], diris lia edzino kun koreco; «mi forte tion ĉi ŝatas kaj estas al vi tre danka. Ha!» — ŝi denove rigardis la folion — «kiam oni

«Jes, vi ĝin rakontis», rimarkis ŝia edzo.

«Kaj doktoro Jeddler», daŭrigis Clemency, metante sian tason sur la tablon kaj medite rigardante la folion, «en sia kolero kaj ĉagreno forpelis min el la domo! Kiel mi ĝojas, ke

mi tiam diris nenian malbonan vorton kaj forportis kun mi nenian malbonan penson kontraŭ li; ĉar li poste ĝin sincere pentis. Kiel ofte li tie ĉi sidadis kaj ripetadis al mi, ke li ĝin bedaŭras! — La lastan fojon ankoraŭ hieraŭ, kiam vi ne estis en la domo. Kiel ofte li tie ĉi sidadis kaj tutajn horojn paroladis pri tio kaj alia, kvazaŭ ĝi lin interesus! — sed propre nur pro la malnova tempo kaj ĉar li sciis, ke ŝi min amis, Ben!»

«Mia Dio, kiel vi venis al tiu konvinko, Clemency?» demandis ŝia edzo, tute mirigite, ke ŝi klare komprenis veraĵon, kiu en lia filozofanta spirito nur naskiĝadis ankoraŭ.

«Mi tion ĉi ne scias», diris Clemency kaj blovis

Li kredeble ankoraŭ plu daŭrigus siajn metafizikajn konsideradojn, se ŝi ne rimarkus post li apud la pordo unu sinjoro en funebro kaj en vestaĵo de rajdo. Ŝajnis, ke li aŭskultas ilian paroladon kaj tute ne volas ilin interrompi.

Clemency rapide leviĝis. Ankaŭ sinjoro Britain faris tion saman kaj salutis la gaston. «Ĉu [238] supreniri, sinjoro? Estas tre bela ĉambro supre, sinjoro.»

«Mi dankas», diris la fremdulo kaj atente observis sinjorinon Britain. «Ĉu estas permesite eniri tien ĉi?»

«Ho, se plaĉas al

Li ekvidis la folion kaj legis ĝin nun.

«Tre bela peco da tero, sinjoro», rimarkis sinjoro Britain.

Li ne respondis, sed turnis sin, kiam li finis la legadon, kaj rigardadis Clemency’

«Kion

«Se

Ne farante pl

«Nova domo, ne vere?»

«Ne tre nova, sinjoro», respondis sinjoro Britain.

«Havas la aĝon de kvin ĝis ses jaroj», diris Clemency, tre klare akcentante la vortojn.

«Mi pensis antaŭe, kiam mi eniris, ke mi aŭdas la nomon de doktoro Jeddler», demandis la fremdulo. «Tiu ĉi folio rememorigas min pri li; ĉar mi okaze[239] scias ion de la historio per la famo kaj per certaj ligitaĵoj. — Ĉu la maljunulo ankoraŭ vivas?»

«Ho jes, sinjoro», diris Clemency.

«Ĉu li forte ŝanĝiĝis?»

«De kiam, sinjoro?» respondis Clemency kun aparta akcento[240].

«De la tago, kiam lia filino lin forlasis.»

«Jes! De tiu tago li ŝanĝiĝis», diris Clemency. «Li fariĝis maljuna kaj griza kaj tute jam ne estas tiu sama homo; sed mi pensas, ke li nun estas konsolita. Li de tiam paciĝis kun sia fratino kaj ofte ŝin vizitas. Tio ĉi tuj bone faris al li. En la komenco li estis tre suferanta, kaj la koro sangis, kiam oni lin vidis vagantan kaj insultantan la mondon; sed post unu aŭ du jaroj li fariĝis tute alia kaj pli bona, kaj tiam li komencis volonte paroladi pri sia perdita filino kaj laŭdadi ŝin kaj ankaŭ la mondon! Kaj li neniam laciĝadis, kun larmoj parolante, kiel bela kaj bona ŝi estis. Li pardonis al ŝi. Tio ĉi

estis ĉirkaŭ la tempo de la edziniĝo de fraŭlino Grace. Vi memoras ankoraŭ, Britain?»

Sinjoro Britain memoris la aferon ankoraŭ tre bone.

«La fratino sekve estas edzinigita», rimarkis la fremdulo. Li momenton silentis kaj poste demandis: «Je kiu?»

Clemency el surprizo pro tiu ĉi demando preskaŭ renversis la pleton de teo.

«Ĉu

«Neniam, sed mi volus ĝin scii», li respondis kaj enverŝis al si novan glason, kiun li metis al la lipoj.

«Ho, tio ĉi estus longa historio, se oni volus ĝin orde rakonti», diris Clemency kaj metis sian mentonon en sian maldekstran manon, dum ŝi la maldekstran kubuton apogis sur la duan manon kaj balancante la kapon rerigardis en la pasintajn jarojn, kiel oni rigardas sur fajron. «Ĝi estus longa historio.»

«Sed mallonge rakontite?» diris la fremdulo.

«Mallonge rakontite», ripetis Clemency en tiu sama medita tono kaj ŝajne tute ne zorgante pri li kaj ne sciante, ke ŝi havas aŭskultantojn, «kion oni povus tie ĉi diri? Ke ili kune malĝojis, rememoradis ŝin kiel mortintan; ke ili tenis ŝin en ama rememoro, faradis al ŝi neniajn riproĉojn kaj trovadis senkulpigojn por ŝi? Tion ĉi ĉiu scias. Mi almenaŭ tion ĉi scias, neniu scias tion ĉi pli bone!» aldonis Clemency, viŝante al si la okulojn per la mano.

«Kaj tiel...», helpis la fremdulo.

«Kaj tiel», diris Clemency, meĥanike ripetante liajn vortojn kaj ne ŝanĝante sian pozicion kaj manieron de parolado. «Tiel ili fine fariĝis edzo kaj edzino. Ili estis

«Kaj ili vivas feliĉe unu kun la alia?» demandis la fremdulo.

«Jes», diris Clemency. «Neniam geedzoj vivis pli feliĉe. Ili havas nenian malĝojon ekster tiu.»

Ŝi levis la kapon, kvazaŭ ŝi subite ekkonscius, sub kiaj cirkonstancoj ŝi revokas tiujn ĉi okazojn en sian memoron, kaj ĵetis rapidan rigardon sur la fremdulon. Rimarkinte, ke lia vizaĝo estas turnita al la fenestro, [241]

Clemency fine ĉesigis sian senesperan penadon, iom post iom alŝovis sian seĝon pli proksime al la fremdulo kaj observadis lin akre per ŝajne mallevitaj okuloj, atendante novan demandon. Ŝi ne longe devis atendi, ĉar li baldaŭ komencis denove.

«Kaj kia estas la plua sorto de la filino, kiu lin forlasis? mi pensas, ke vi scias ĝin?»

Clemency balancis la kapon.

«Mi aŭdis», ŝi diris, «ke doktoro Jeddler, kiel ŝajnas, pli scias ol kiom li montras. Sinjorino Grace ricevis de ŝi leterojn, en kiuj ŝi skribas, ke ŝi bone fartas kaj ke la edziniĝo de tiu kun sinjoro Alfred faris ŝin feliĉa; kaj ŝi ankaŭ de si reskribis leterojn[242]. Sed super ŝia vivo kaj sorto sin portas[243]

Ŝia voĉo fariĝis ŝanceliĝa kaj ŝi haltis.

«Kaj kiun…» ripetis la fremdulo.

«Kiun nur unu sola persono povus ankoraŭ klarigi», diris Clemency, malfacile spirante.

«Kaj kiu estas tiu persono?» demandis la fremdulo.

«Sinjoro Michael Warden!» respondis Clemency preskaŭ per krio kaj per tio sama montris al sia edzo, kion ŝi antaŭe volis lin rimarkigi, kaj al Michael Warden, ke li estas rekonita.

«Vi min konas ankoraŭ, sinjoro», diris Clemency, tremante de ekscititeco. «Mi ĝin vidis! Vi min konas ankoraŭ de tiu nokto en la ĝardeno. Mi estis apud

«Jes, mi ĝin scias», li diris.

«Jes, sinjoro», respondis Clemency. «Jes, certe. Tio ĉi estas mia edzo, sinjoro. Ben, kara Ben, kuru al sinjorino Grace — kuru al sinjoro Alfred — kuru al kiu vi volas, Ben! Alkonduku iun, tuj!»

«Restu!» diris Michael Warden kaj trankvile stariĝis inter la pordo kaj Britain. «Kion

«Sciigu ilin, ke

Kaj

«Aŭ eble», diris Clemency kaj ekscitite sin alkroĉis al la mantelo de sinjoro Warden, «eble ŝi nun estas tie ĉi; eble ŝi estas tre proksime. Jes, mi vidas laŭ

Li rigardis ŝin kompatante kaj mirante, sed faris nenian konsentan geston.

«Mi ne pensas, ke ŝi povus scii», daŭrigis Clemency, «kiel sincere ili pardonis al ŝi; kiel forte ili ŝin amas; kia ĝojo estus por ili vidi ŝin ankoraŭ unu fojon. Ŝi eble timas reveni hejmen. Mi eble povas ŝin kuraĝigi, kiam ŝi min vidos. Nur diru al mi, sinjoro Warden, ĉu

«Ne», li diris, balancante la kapon.

Tiu ĉi respondo, lia konduto, liaj funebraj vestoj, lia

Li ne kontraŭparolis al ŝi, jes, ŝi ne vivas![244] Clemency sidiĝis, metis la vizaĝon sur la tablon kaj maldolĉe ploris.

En tiu ĉi minuto unu maljuna, griza sinjoro enkuris tute senspire, kaj laŭ lia sufokiĝanta voĉo oni apenaŭ povus rekoni en li sinjoron Snitchey.

«Mia Dio, sinjoro Warden!» diris la advokato kaj tiris lin flanken, «kia vento…» — li estis tiel laca, ke li devis halti kaj nur post kelkaj minutoj povis fini — «…alportis

«Malbona, mi timas», li respondis. «Se [245] kiel mi alportas kun mi konfuzon kaj malĝojon!»

«Mi povas ĉion prezenti al mi. Sed kial

«Kial mi ne devis? Kiel mi povis scii, kiu tie ĉi estas mastro? Sendinte mian servanton al

«Nia singardeco!» diris la advokato. «Parolante al [246] — benita memoro—» li rigardis la krepon sur sia ĉapelo kaj balancis la kapon — «sinjoro Warden, kiel [247]. Nia singardeco! dum sinjoro Craggs deiris en sian estimatan tombon en la plena kredo…»

«Mi donis solenan promeson, ke mi silentos, ĝis mi revenos, kiam ajn tio ĉi fariĝos», interrompis lin sinjoro Warden, «kaj mi tenis mian promeson.»

«Bone, sinjoro, kaj mi ripetas, ni ankaŭ devis silenti. Al tio ĉi nin devigis nia

«Per kiu?» demandis la kliento.

«Per doktoro Jeddler mem, sinjoro, kiu el sia propra iniciativo donis al mi sian konfidon. Li, kaj nur li, sciis la tutan veron de kelkaj jaroj.»

«Kaj

«Jes, sinjoro!» respondis Snitchey, «kaj mi ankaŭ havas kaŭzon kredi, ke ŝia fratino sciiĝos pri la vero morgaŭ vespere. Dume

«La ĉielo pardonu al mi, ke mi ne esprimas al

«Sinjoro Craggs, sinjoro», rimarkis Snitchey, «trovis, kiel mi bedaŭrinde devas diri, ke la vivo ne estas tiel facile retenebla, kiel lia teorio al li diris, alie li estus ankoraŭ inter ni. Ĝi estas granda perdo por mi. Sinjoro Craggs estis mia dekstra mano, mia dekstra piedo, mia dekstra orelo, mia dekstra okulo. Sen li mi estas kiel paralizita. Li testamentis sian partoprenon en la negoco al sinjorino Craggs, al la plenumantoj de la testamento, administratoroj kaj kuratoroj. Lia nomo ankoraŭ nun staras sur la firmo. Iafoje mi provas, kiel infano, kredigi min mem, ke li ankoraŭ vivas. Mi [248] — mortinta, sinjoro — mortinta», diris la molkora advokato kaj eltiris nazotukon el la poŝo.

Michael Warden, kiu

«Ha, la malfeliĉa virino!» diris Snitchey, balancante la kapon. «Jes, ŝi ĉiam estis tre alligita al Marion. Bela Marion! Malfeliĉa Marion! Nur kuraĝon, kara virino —

Clemency nur ĝemis kaj balancis la kapon. «Nur paciencon ĝis morgaŭ», bonkore diris la advokato.

«La „morgaŭ“ ne revivigas la mortintojn, sinjoro», diris Clemency plorante.

«Tion ĉi certe ne, alie ĝi sinjoron Craggs, benita memoro, farus denove viva», respondis la advokato. «Sed konsolon ĝi povas alporti. Paciencon ĝis morgaŭ.»

Clemency skuis la donitan al ŝi manon kaj promesis trankviliĝi; kaj Britain, kiu vidante sian malĝojigitan edzinon (estis kvazaŭ la negoco mallevis la kapon), tute perdis la kuraĝon, diris, ke tiel estas bone; kaj sinjoro Snitchey kaj Michael Warden iris supren kaj tie supre baldaŭ estis profundigitaj en tiel singarde kondukatan interparoladon, ke [249] de la patoj, la skuiĝado de la kaseroloj, la monotona bruado de la [250] kaj per la aliaj preparadoj en la kuirejo al ilia tagmanĝo ne trapenetris eĉ unu vorteto.

La sekvanta tago estis bela kaj hela, kaj nenie la aŭtune kolorita ĉirkaŭaĵo montris sin pli bela, ol el la paca ĝardeno de la doktoro. La neĝo[251] denove estis verda, la arboj ĵetadis belajn kaj tremantajn ombrojn sur la herbon, la teraĵo[252] estis tiel gaje trankvila, kiel ĉiam; sed kie estis ŝi?

Ne tie ĉi. Ne tie.[253] Ŝi estus nun tie ĉi tiel stranga vidaĵo kiel, en la komenco, la domo sen ŝi. Sed sur ŝia kutima loko sidis sinjorino, el kies koro ŝi neniam malaperis, en kies fidela memoro ŝi ankoraŭ vivis, neŝanĝita, en la plena brilo de sia juneco kaj beleco, en kies amo — kaj tio ĉi estis nun amo de patrino, ĉar kara malgranda filino ludis apud ŝi — ŝi havis nenian konkurantinon, nenian sekvantinon, kaj sur kies delikataj lipoj ŝia nomo nun sidis.

La spirito de la malaperinta fraŭlino estis videbla el tiuj ĉi okuloj de Grace, ŝia fratino, kiam ŝi kun sia edzo sidis en la ĝardeno en sia tago de edz

Li ne fariĝis glora homo, ankaŭ ne riĉa; li ne forgesis la ĉirkaŭa[254] kaj en sia ĉiutaga rimarkado de la multa belaĵo

kaj bonaĵo, kiu floras sur la flankaj vojetoj de la vivo kaj ne estas dispremata de la peza piedo de la malriĉeco, li kun ĉiu jaro pli lernis kaj pruvis la verecon de sia malnova kredo. Lia maniero de vivado, kiel ajn

Li eble pli bone plenumis sian homan difinon sur tiu ĉi malnova kampo de batalo, ol se li senlace laborus sur pli glora areno; kaj li estis feliĉa kun sia edzino Grace.

Kaj Marion? Ĉu li ŝin forgesis?

«La tempo rapide forflugis de tiu tempo, kara Grace», li diris — ili parolis pri tiu nokto; «kaj tamen ŝajnas, ke estas jam longe de tiu tempo. Ni kalkulas laŭ ŝanĝoj kaj okaziĝoj en ni, ne laŭ jaroj.»

«Sed ankaŭ jaroj pasis de la tago, kiam Marion nin forlasis», respondis Grace. «Ses fojojn, kara edzo, enkalkulante ankaŭ la hodiaŭan tagon, ni sidis tie ĉi en ŝia tago de naskiĝo kaj parolis pri ŝia tiel varmege sopirata kaj tiel longe prokrastata reveno. Kiam ĝi fine estos!»

Ŝia edzo rigardis ŝin atente, kiel la larmoj kolektiĝis en ŝiaj okuloj, kaj pli proksime altirante ŝin al si, li diris:

«Sed Marion diris al vi en pov fariĝi. Ĉu ne vere?»

Ŝi elprenis la leteron el sia surbrusto, kisis ĝin kaj diris: «Jes!»

«Ke ŝi en la daŭro de tiuj ĉi jaroj, kiel ajn feliĉa ŝi estus, sopiros la tempon, kiam ŝi povos reveni kaj ĉion klarigi; kaj ke ŝi vin petas en espero kaj konfido fari tion ĉi saman. Tio ĉi estas en la letero,

«Jes, Alfred!»

«Kaj en ĉiu letero, kiun ŝi skribis de tiu tempo?»

«

Li rigardis la sunon, kiu staris proksime al la horizonto, kaj diris, ke la difinita tempo estas la malleviĝo de la suno!

«Alfred!» diris Grace kaj metis la manon kore sur lian ŝultron; «estas io en la letero, kion mi neniam diris al vi. Sed hodiaŭ vespere, kara edzo, kiam tiu malleviĝo de la suno alproksimiĝas, kaj nia vivo kun la foriranta tago ŝajnas fariĝi pli solena kaj pli trankvila, mi ne povas teni ĝin sekrete.»

«Kio estas, amata?»

«Kiam Marion foriris de ni, ŝi skribis en tiu letero, ke kiel iam vi konfidis ŝin al mi, ŝi metas vin nun en miajn manojn, Alfred; ŝi

«Kaj ke vi min denove faru feliĉa kaj kontenta homo, Grace. Ĉu ŝi tion ĉi ne skribis?»

«Ŝi volis min tiel fari benita kaj honorita per via amo!» estis la respondo de lia edzino, kiam li prenis ŝin en siajn brakojn.

«Aŭskultu min, mia amata!» li diris — «Ne tiel!»[255] — kaj kun tiuj ĉi vortoj li kviete metis ŝian kapon sur sian bruston. «Mi scias, kial mi pri tiu ĉi loko en la letero neniam aŭdis. Mi scias, kial tiam nenia signo de tio ĉi montriĝis en vorto aŭ rigardo. Mi scias, kial Grace, kvankam mia vera amikino, tamen tiel malfacile lasis admoni sin fariĝi mia edzino. Jes, mi konas la netakseblan indon de la koro, kiun mi tenas en miaj brakoj, kaj mi dankas Dion por la multekosta trezoro!»

Ŝi ploris, sed ne el malĝojo, kiam li premis ŝin al sia koro. Post minuto li rigardis malsupren al la infano, kiu sidis apud

ŝiaj piedoj kaj ludis kun korbeto plena je floroj, kaj li diris al ĝi: «rigardu, kiel ruĝa kaj ora estas la suno!»

«Alfred», diris Grace kaj rapide ekrigardis supren. «La suno malleviĝas. Vi ne forgesis, kion vi devis sciigi min, antaŭ ol ĝi malaperas.»

«Vi

«La tutan veron», ŝi varmege petis. «Sen pluaj kaŝoj. Tiel estis la promeso. Ne vere?»

«Tute vere», diris la edzo.

«Antaŭ ol la suno sin kaŝos en la tago de naskiĝo de Marion. Kaj vi vidas, Alfred, ĝi baldaŭ sin kaŝos».

Li metis la brakojn ĉirkaŭ ŝi, rigardis al ŝi firme en la okulojn kaj diris:

«Ne mi devas alporti al vi tiun ĉi sciigon, kara Grace. Ĝi venos de aliaj lipoj.»

«De aliaj lipoj!» ŝi mallaŭte ripetis.

«Jes. Mi konas vian kuraĝan koron, mi scias, kiel forta vi estas, kaj ke prepara vorto ĉe vi sufiĉas. Vi diris, ke la tempo venis. Ĝi venis. Diru al mi, ke vi estas sufiĉe forta, por elporti surprizon, skuiĝon: kaj la sciigonto atendas antaŭ la pordo.»

«Kia sciigonto?» ŝi diris. «Kaj kian sciigon li alportas?»

«Ne estas permesite al mi pli diri», li respondis kun tiu sama trankvila rigardo. «Ĉu vi pensas, ke vi min komprenas?»

«Mi tremas ĉe la penso», si diris.

Malgraŭ lia trankvila rigardo, sur lia vizaĝo estis videbla esprimo, kiu ŝin ektimigis. Denove ŝi kaŝis sian vizaĝon sur lia brusto kaj tremante lin petis atendi ankoraŭ minuton.

«Kuraĝon, mia bona Grace! Se vi havas suficê da forto, la sciigonto atendas antaŭ la pordo. La suno malleviĝas en tiu ĉi tago de naskiĝo de Marion. Kuraĝon, kuraĝon, Grace!»

Ŝi levis la kapon, rigardis lin kaj diris, ke ŝi estas preta. Tiel starante kaj rigardante post li, ŝi estis mirinde simila je Marion en ŝia lasta tempo. Li prenis la infanon kun si. Ŝi vokis ĝin returne — la infano havis la nomon de la perdita fratino — kaj alpremis ĝin al la koro. Sed kiam ŝi denove forlasis la infanon, tiu ĉi rapidis post la patro, kaj Grace restis sola.

Ŝi ne sciis, kion ŝi tim[256], tra kiu ili malaperis.

Dio! kio ĝi estas, kio elvenas el la ombro kaj restas sur la sojlo? Tiu ĉi figuro en

«Ho, Marion, Marion! Ho, mia fratino! ho mia, kara amata koro! Ho, neesprimebla feliĉo de la revidiĝo!»

Ĝi ne estis sonĝo, ne fantomo fantazia, elvokita de espero kaj timo, sed Marion mem! Tiel ĉarma, tiel feliĉa, tiel ne tuŝita de malĝojo kaj suferoj, tiel belega kaj rava, ke, kiam la malleviĝanta suno brilis sur ŝia levita vizaĝo, ŝi

Marion tenis en la brakoj sian fratinon, kiu falis sur benkon, kaj ŝi kliniĝis super ŝi kaj ridetis tra larmoj kaj metis sin sur la genuojn antaŭ ŝi kaj eĉ unu sekundon ne povis deturni de ŝi la okulojn. Fine ŝi rompis la silenton, kaj ŝia voĉo sonis klare, mallaŭte kaj dolĉe en harmonio kun la solena silento de la vespero.

«Kiam mi loĝis ankoraŭ sub tiu ĉi amata tegmento, Grace[257]…»

«Ho, kara koro! Nur unu minuton! Ho, Marion, ke mi denove aŭdas vin paroli!»

Ŝi ne povis aŭskulti la amatan voĉon sen profunda, preskaŭ turmenta skuiĝo.

«Kiam mi loĝis ankoraŭ sub tiu ĉi amata tegmento, Grace,

Ŝia fratino povis nur rigardi al ŝi en la vizaĝon kaj forte ŝin teni en la brakoj.

«Sed mem ne sciante tion», diris Marion kun kvieta rideto, «li akiris alian koron, ankoraŭ antaŭ ol mi havis koron, por donaci al li.[258] Tiu ĉi koro — [259], kiuj ĉiutage estas renkontataj en la mondo kaj eĉ ne estas rimarkataj, tiam ankaŭ mi sentis, ke mia

«Ho, Marion! Ho, Marion!» murmuretis Grace.

«Mi provis ŝajnigi min indiferenta por li» — ŝi alpremis la vizaĝon de sia fratino al sia vango — «sed tio ĉi estis tro malfacila, kaj vi ĉiam estis lia fervora venis kaj kio nin ambaŭ faris tiel feliĉaj, Grace! Mi skribis al la onklino Martha kaj petis ŝin, ke ŝi min akceptu en sia domo; mi tiam ne diris al ŝi la tutan veron, sed ŝi plenumis volonte mian peton. Dum mia decido batalis ankoraŭ kun mi mem, kun mia amo al [260] fariĝis por kelka tempo nia domano.»

«Mi tion ĉi en la lasta tempo iafoje timis!» ekkriis ŝia fratino kaj fariĝis morte pala. «Vi lin neniam amis kaj edziniĝis el oferemo!»

«Li tiam intencis», diris Marion altirante sian fratinon pli proksime al si, «sekrete forkuri en la eksterlandon. Li skribis

al mi, klarigis al mi siajn cirkonstancojn kaj esperojn kaj proponis al mi sian manon. Li diris al mi, ke li rimarkis, ke mi ne ĝoje atendas la revenon de Alfred. Mi pensas, ke li opiniis, ke mia koro ne partoprenas en tiu ĉi ligo, aŭ ke mi lin antaŭe amis, sed nun lin

Ŝia fratino atente rigardis al ŝi en la vizaĝon. Ŝajnis, ke ŝi sin trovas en necerteco.

«Mi

Grace konfuzite rigardis ĉirkaŭen. Ŝajnis, ke ŝi apenaŭ aŭdas.

«Amata fratino!» diris Marion, «kolektu viajn pensojn por unu momento: aŭskultu min. Ne rigardu min tiel strange. Estas landoj, kie tiuj, kiuj volas forpremi ribelan pasion aŭ kuraci profundan doloron de sia brusto, retiras sin en eternan solecon kaj disigas sin por eterne de la mondo kaj de ĝiaj sentoj. Se virinoj tion ĉi faras, ili akceptas la nomon, kiu estas al mi tiel kara en vi, kaj nomas sin fratinoj. Sed ekzistas ankaŭ fratinoj, Grace, kiuj sin movas sub la libera ĉielo de Dio kaj en la viva amaso da homoj, kie ili penas, kiom ili povas, alporti benon kaj fari bonon; kaj kun koro ankoraŭ freŝa kaj juna kaj ankoraŭ akceptemaj por feliĉo ili povas diri: la batalo longe pasis, la venko longe estas akirita. Kaj tia fratino mi estas! Ĉu vi min nun komprenas?»

«Ho, Grace, amata Grace», diris Marion kaj ankoraŭ pli kore alpremis sin al la brusto, de kiu ŝi tiel longe estis disigita, «se vi ne estus feliĉa, kiel edzino kaj patrino, se mi ne trovus tie ĉi malgrandan samnomulinon, se Alfred, mia kara frato, ne estus via amanta edzo, kiel do mi tiam trovus la feliĉon, kiu nun apartenas al mi! Kiel mi tiun ĉi domon forlasis, tiel mi revenas. Mia koro konis nenian alian amon, mia mano

Ŝi[261] nun ŝin komprenis. La streĉo de ŝia vizaĝo malgrandiĝis; ŝia tuŝiteco sin elrompis per laŭta plorado; kaj kun larmoj ŝi falis al sia fratino sur la kolon kaj karesadis ŝin kiel infanon.

Kiam ili denove iom trankviliĝis, ili vidis apud si la doktoron kaj la onklinon Martha, lian fratinon, kaj Alfredon.

«Tio ĉi estas por mi malbona tago», diris la onklino Martha, ridetante tra larmoj, kiam ŝi ĉirkaŭprenis siajn nevinojn; «ĉar dum mi

«Konvertitan fraton», diris la doktoro.

«Tio ĉi», respondis onklino Martha,[262] «estas almenaŭ io en tia malsaĝa farso, kiel…»

«Mi petas vin

«Nu, mi ĝin akceptas»[263], respondis la onklino. «Sed mi efektive multe perdas en tio ĉi. Mi ne scias, kio el mi fariĝo

«Vi devos loĝiĝi ĉe mi», diris la doktoro. «Ni certe

«Aŭ edziniĝi, onklino», konsilis Alfred.

«Mi efektive pensas», respondis la maljuna sinjorino, «ke estus ne malbone, se mi ĵetus okulon sur Michaelon Warden, kiu, oni diras, revenis, bon[264], kaj ĝis tiu tempo mi restos ĉe mi mem. Kion vi diros al tio ĉi, frato?»

«Mi havas grandan deziron diri, ke ĝi estas tute ridinda mondo, kiu enhavas nenion seriozan», diris la doktoro.

«Vi povus prezenti dudek atestojn por tio ĉi, Anthony», rimarkis lia fratino, «kaj tamen neniu, se li nin vidus, kredus al vi.»

«Ĝi estas mondo plena je koroj»[265], diris la doktoro kaj ĉirkaŭprenis ambaŭ filinojn per unu fojo — ĉar li ne povis disigi la fratinojn unu de la alia: «kaj serioza mondo kun ĉiuj ĝiaj malsaĝaĵoj — eĉ kun[266] ĉar ĝi estas plena je sanktaj sekretoj, kaj nur ĝia Kreinto scias, kio kuŝas kaŝita sub la eksteraĵo de Lia plej modesta similaĵo.[267]»

Mi ne farus al [268] estas la eco de ĉiuj homoj; ankaŭ ni ne rakontos, kiel tia bagatelo, kiel la manko de unu sola malgranda

Ni ankaŭ ne rakontos, kiel Alfred Heathfield en la ĵus pasinta jaro

«Mi petas pardonon, Doktoro», diris sinjoro Snitchey, enrigardante en la ĝardenon, «ĉu estas permesite malhelpi?»[269]

Ne atendante respondon, li aliris rekte al Marion kaj tute ĝoje kisis al ŝi la manon.

«Se sinjoro Craggs ankoraŭ vivus, mia estimata fraŭlino Marion», diris sinjoro Snitchey, «li kun granda intereso vidus la hodiaŭan tagon. Li eble venus al la opinio, ke la vivo al ni ne estas farata tro facila, sinjoro Alfred; ke ĝi ĉiun malgrandan faciliĝon, kiun ni povas doni al ĝi, bone povus elporti; sed sinjoro Craggs estis homo, kiu lasis sin konvinki. Se li nun estus konvinkebla — sed tio ĉi estas malfortaĵo. Kara edzino» — sur tiu ĉi voko la sinjorino aperis en la pordo — «vi estas inter malnovaj konatoj.»

Dirinte al ili gratulon, sinjorino Snitchey tiris sian edzon flanken.

«Nur por unu momento, sinjoro Snitchey», diris la sinjorino. «Mi ne havas la kutimon paroli malbonon pri mortintoj…»

«Ne,[191] kara edzino», respondis ŝia edzo.

«Sinjoro Craggs nun ...»

«Jes, mia kara, li nun ne vivas»[270], diris sinjoro Snitchey.

«Sed mi petas vin, rememoru tiun vesperon de balo», daŭrigis lia edzino. «Nur tion ĉi mi vin petas.[271] Se vi ĝin faros, kaj se via memoro ne tute vin forlasas kaj vi estas ne tute senkapa, mi vin petas ligi la hodiaŭan vesperon kun la tiama kaj rememori, kiel mi sur la genuoj vin petegis...»

«Sur la genuoj?» diris sinjoro Snitchey.

«Jes», respondis sinjorino Snitchey kun certeco, — «kaj vi ĝin scias — ke vi vin gardu antaŭ tiu ĉi homo... observu liajn okulojn... kaj nun diru al mi, ĉu mi tiam

«Kara edzino», murmuretis al ŝi la advokato en la orelon, «ĉu vi ion rimarkis en miaj okuloj?»

«Ne», respondis sinjorino Snitchey akre. «Ne imagu al vi.»[272]

«Ĉar ni en tiu vespero okaze[273]», li daŭrigis kaj forte ŝin tenis per la maniko, «ambaŭ posedis sekretojn kaj ambaŭ [274].»

Clemency, tenante la antaŭtukon antaŭ la okuloj, malrapide eniris, sub la brako de sia edzo;[275] tiu ĉi lasta kun plenda[276] vizaĝo, esprimanta la antaŭsenton, ke «La

«Nu, sinjorino»[277], diris la advokato kaj retenis Marionon kiu volis kuri renkonte al la malnova servantino, «kio do mankas al propre?»

«Kio al mi mankas?» ekkriis Clemency. Sed kiam ŝi nun, mirigita kaj ofendita de la demando kaj ektimigita de laŭta kriego de sinjoro Britain, rigardis supren kaj la bone konatan amatan vizaĝon vidis tiel proksime antaŭ

Tuj post sinjoro Snitchey unu fremdulo eniris en la ĝardenon kaj restis apud la pordo, ne rimarkata de la aliaj; ĉar restis al ili tro malmulte da libera atento, kaj tiu ĉi malmulto sole kaj tute estis altirita de la ĝoja bruado de Clemency. Ŝajnis, ke li ne volas esti rimarkita, sed staris flanke kun mallevitaj okuloj; kaj lia vizaĝo montris malgajan esprimon (kvankam li cetere estis belfigura sinjoro), kiun la komuna gajeco faris ankoraŭ pli falanta en la okulojn[278].

Nur onklino Martha lin rimarkis kaj tuj aliris al li kaj parolis kun li. Baldaŭ poste ŝi denove aliris al Marion, kiu kun Grace kaj kun sia malgranda samnomulino formis ĉarman grupon, kaj murmuretis al ŝi ion en la orelon, kio, kiel ŝajnis, tiun ĉi surprizis; sed baldaŭ denove trankviliĝinte, ŝi alproksimiĝis kun la onklino al la fremdulo kaj komencis interparolon kun li.

«Sinjoro Britain», diris la advokato kaj eltiris[279] de la libera posedaĵo, kiun [280] konatan sub la nomo „[281]

«Ĉu ĝi farus diferencon en la voĉo, se la elpendaĵo estos ŝanĝita, sinjoro?» demandis Britain.

«Tute ne», respondis la advokato.

«En tia okazo», diris sinjoro Britain kaj donis al li returne la dokumenton de donaco, «aldonu ankoraŭ la vortojn „kaj Fingringo“, kaj mi volas la ambaŭ sentencojn pendigi en la loĝejo anstataŭ la portreto de mia mastrino.»

«Kaj al mi», diris voĉo post li — ĝi estis la fremdulo, Michael Warden — «la enhavo de tiu sentenco alportu servon.

Sinjoro Heathfield kaj doktoro Jeddler, mi povus al

La [282] — kiu rakontis al mi la lastan parton de tiu ĉi historio, kaj kiun mi havas la plezuron koni persone de ĉirkaŭ tridek kvin jaroj — sciigis min, malŝate[283] sin apogante sur sian falĉilon, ke Michael Warden neniam forlasis Anglujon kaj sian domon ne vendis, sed malfermis ĝin denove kun konvena gastamo, kaj havis edzinon, la fieron kaj la honoron de la tuta ĉirkaŭaĵo, kun la nomo Marion. Sed ĉar mi rimarkis, ke la [284] rakontoj.

— Fino —

[1]

Ĉi tiujn tiparajn diferencojn vi vidos nur se (1) via bitlibroprezentilo komprenas stilfoliajn difinojn kaj (2) se la sortimento da unukodaj tiparoj instalitaj en via elektronika legilo estas sufiĉe riĉa. Rekomendataj estas (1) la prezentilo

[2]

[3]

[4]

Tio estas la «parta esperantigo» laŭ la punkto 1.1.b de la «Rekomendo de la Akademio pri la uzo de propraj nomoj» (2013-10-10).

[5]

Fabeloj, «Nokta ĉapo de fraŭlo».

[6]

Post «La ombro» aperinta en la Dua libro.

[7]

Ĉi tiun noton Zamenhofo aperigis en la komenco de la libra eldono (1910). En la presaĵo mankas la apostrofo de la subskribo «Zamenhof'», bone videbla sur la faksimilo de la manskriba originalo.

[8]

Anglela sankta semajntago; do, sabato por la judoj, kaj dimanĉo por la kristanoj. Ĉi-okaze do, «dimanĉaj sonoriloj».

[9]

Mistraduko. La angla originalo

[10]

laŭbo (vidu ĝin fone sur la bildo pri Sekreta rendevuo); kaj Z ne rekonis loniceron en

[11]

En la moderna lingvo oni preferas uzi la pronomon tio por referenci la tutan situacion aŭ frazon.

[12]

En la angla originalo (“the music” signifas «la muzikistoj».

[13]

ree alfortikigis, malfortikigis — ĉi-okaze pli konvenus diri refiksis, malfiksis.

[14]

«Do, la muzikistojn alsendis Alfred, ĉu?»

[15]

«Kaj la muziko plaĉis al ni tiom pli, ke la muzikistojn sendis Alfred.»

[16]

Germaneca misuzo de kun por tradukiper aŭ pri. Ĉi tie kaj poste la steleta referencilo sendas al pli detala komento en la «Antaŭparolo».

[17]

Laŭ la okcidenta tradicio ĉi tiu «Ne, ne!» esprimas konsenton. Kp la rusan tradukon: «„Да… да…“ — проговорила Мэрьон» (t.e. «„Jes… jes…“ eligis M.»).

[18]

Stranga misuzo de la verbo vigligi (ĉu Z celis «instigi»?).
Angle kaj germane aperas la simpla peti (

[19]

Plumeraro de Zamenhofo. Legu: «Sed, kara

[20]

pli aĝa.

[21]

La stranga vorto esteco respondas al Wesen de la germana traduko (

[22]

Perdita nuanco kalembura: «li akcidente **stumblisŝtono** de la saĝuloj…».

[23]

Ankaŭ ĉi tie la traduko tra la germana estas devia. La senco estas jena:

«Ŝi aĝis proksimume 30 jarojn, ŝia vizaĝo estis sufiĉe dikvanga kaj gaja, kvankam iel komike rigida. Tamen la eksterordinara mallerteco de ŝiaj irmaniero kaj movoj eklipsus ĉian ajn vizaĝon en la mondo.»

(She was about thirty years old, and had a sufficiently plump and cheerful face, though it was twisted up into an odd expression of tightness that made it comical. But, the extraordinary homeliness of her gait and manner, would have superseded any face in the world.)

[24]

… en la plej milda lumo.

[25]

Temas pri la presornamo (

[26]

Angle

[27]

… senintence misformis.

[28]

Laŭ la germana mistraduko:ambaŭ brakojn»; en la originalo tamen aperas

[29]

Mistraduko: laŭ la angla originalo li leviĝis «antaŭ tagiĝo»B.Moon

[30]

La poseda adjektivo «miaj» ĉi tie kaj en la sekva alineo paŭsas la germanan tradukon. Forigita en B1910.

[31]

Ĉi tie (kaj plurfoje poste) en la angla originalo aperas

[32]

«vidi tion…». En la moderna Esperanto ni uzas ne «ĝi(n)», sed «tio(n)» por referenci tutan frazon aŭ situacion (ĉi-okaze «mi deziras»).

[33]

S-ro Snitchey apogis la paperujon kontraŭ kruro de la tablo

[34]

Paŭsaĵo de germana

[35]

Rablezo, al kiu oni ofte atribuas tiun diron, probable neniam ĝin diris, kaj precipe ne sur sia mortolito.

[36]

Tia germaneca uzo de la verbo lerni (laŭ

[37]

T.e. ĉarnirojn.

[38]

Pli kompreneble: «ili devus grinci sur siaj ĉarniroj» – kaj en posta linio efektive staras «sur». — B.Moon

[39]

Temas pri la «regnoj» minerala, animala kaj vegetala, laŭ la naturscienca klasifiko de Karolo Lineo.

[40]

Angle

[41]

Angletigo (de la metafora pomo).

[42]

Por eviti konfuzon kun la fundamenta parko PIV uzas la vorton **Parco:** «☼ 1. Nomo de ĉiu el la tri diinoj, kiuj ŝpinas, bobenas kaj tranĉas la fadenon de la homa vivo».

[43]

La angla

[44]

bruna: t.e. «bone trarostita» (germane

[45]

Laŭ la angla dirmaniero, ĉi tiu «jes» esprimas malkonsenton. Kp la tradukon rusan: «Ах, нет, нет, доктор Джедлер!» (La germana traduko ĉi tie imitas la anglan:[96].)

[46]

havis lokon = okazis.

[47]

Konfuza, nenecese malsimpla vortumo (angle:B.Moon

[48]

Tiel Z tradukis la germanan

[49]

En la nuna lingvo oni tion esprimus u-mode: «oni levu la ŝultrojn…». Traduko pli proksima al la originalo: «oni ridas pri sia proksimulo, kiam...»

[50]

Kontraŭ la ĝenerala regulo sed laŭ la tradicio de la okcidentaj lingvoj la vorto Dio en Esperanto kutime ne estas artikolata. Tamen kelkfoje Z malatentis ĉi tiun escepton.

[51]

Netradukebla kalemburo: la familinomoBritujo.

[52]

Grave fuŝis ĉi tie K1847: temas ne pri tio, kion oni efektive diras, sed pri tio, kion oni povus diriB.Moon

[53]

Ĉi tie la germana traduko preterlasas tro anglecan komparon: «Ĉar por la doktoro li estis proksimume tio, kio Miles estis por la monaĥo Bacon, kaj aŭskultante ĉiun tagon…» (

[54]

La malklare vortumita metaforo fine de ĉi tiu frazo signifas: «…la malfeliĉa Britain iom post iom sinkis en tian abismon da konfuzaj kaj kontraŭdiraj ideoj, ke la Vero, onidire kuŝanta sur la fundo de sia puto, ŝajnis flosi sur la supraĵo kompare kun Britain, profundiĝinta en siajn perpleksaĵojn». — Kp la aforismon de Demokrito: «la vero troviĝas en abismo (en senfunda puto)».

[55]

Germaneca uzo de «kun» en la signifo de «pri». Eble pli trafa situacia traduko estus «Sed ne pri tio temas.»

[56]

Pli konvenus diri «formulon geedzigan». En la originalo temas pri la geedziĝa rito legebla en la eklezia ritlibro (

[57]

En la originalo temas pri raspilo (kribrilo (

[58]

La aferoj pri posedaĵoj de personoj mense malsanaj apartenis al la juĝkompetento de la Kanceliero.

[59]

… je ŝia konto.

[60]

Iujn povas surprizi ŝajne sensubjekta verbo «montras». Fakte la frazo estas elipsa, la subkomprenata subjekto estas «tio ĉi» ĵus dirita de Snitchey, kiu simple daŭrigas sian komenton: «Tio ĉi estas bela, montras tiom da konado…».

[62]

Zamenhofo tradukis laŭ la tro abstrakta (kaj tial malklara) germana traduko. La angla originalo:

[61]

Pli ĝuste: «ankaŭ la opinion de „Mi kaj Craggs“» (t.e. la opinion de la firmao, plie ol opinion de du privatuloj). Kp [31].

[63]

Ĉi-okaze la germana traduko ĝustas, sed Zamenhofo ne komprenis, pri kiu samnomulo temas (angle his great namesake, germane sein großer Namensvetter): «…resume li rompadis al si la kapon kiel lia granda samnomaĵo [t.e. Britujo] per teorioj kaj sistemoj». Supozeble ĉar Britain kaj Britujo ne formas tiom evidentan kalemburan paron alilingve.

[64]

Mistraduko en la germana teksto kiu kaŭzis mistradukon en Esperanto. La senco de ĉi tiu retorikaĵo estas: «por Marion kaj por mi estos pli bone, ke viaj fideleco kaj persistemo restu ĉi tie, zorgante pri niaj feliĉo kaj bono. Eĉ se tio iel eblus, mi ne forprenus ilin kun mi, kvankam al mi ili multe utilus!» Pli detale vidu en la Antaŭparolo.

[65]

La lastan subfrazon Z fidele tradukis el K1847, sed ĉi tiu ne tute adekvate esprimas la originalon. Pli ĝuste: «kaj kiel neelteneble estis al ni nin adiaŭi…»

[66]

La senbezone konfuza negativa demando kaj la perpleksiga respondo estas ŝuldataj al la germana traduko **Ĉu,** mia kara?» (aŭ «Ĉu vere, mia kara?»)

[67]

La anglainterrilatoj.

[68]

T.e. korinklinoj kaj sindevigoj (angle

[69]

Angle

[70]

Laŭ la originalo: «jen en la Kanceliera juĝejo ili bombardis ies terposedaĵon» (

[71]

Oficiala bulteno publikiganta dekretojn, leĝojn, informojn pri bankrotoj ktp. Cetere, la plia aŭ malplia gloro en la originalo rilatas ne al la homoj, sed al la batalkampoj; la Dikensa

[72]

Angle:

[73]

per ĉiu buklo (Zamenhofa mistraduko de curl → Locke).

[74]

peruko (hararo tiusence estas evitinda arkaikaĵo).

[75]

t.e. «de maldekstre dekstren kaj de dekstre maldekstren».

[76]

La germana tradukisto (kaj sekve ankaŭ Z) ŝanĝis la nombron: «Pri via**j** Snitchey**’oj**», [diradis s-ino Craggs], senĝene uzante la plurnombron, kvazaŭ pri maltaŭgaj okulvitroj aŭ alia aĵo ne posedanta ununombron» (

[77]

Fidela traduko de K1847, kiu tamen ne klare respondas al la angla

[79]

Nun ni diras «la fenestro … kiu rigardis malnovan kampon de batalo».

[80]

T.e. dum asiza sesio (angle

[81]

[82]

La de Zamenhofo celata signifo estas «Mi **ne plu** vidas ian helpon». Estas do misa traduko de la germana

[83]

T.e. lombardita.

[84]

T.e. «Sekve, [mi estas] nur perdita filo, sen patro al kiu mi povus reveni…» (aludo al la evangelio laŭ Luko, ĉap. 15ª).

[85]

Pli ĝuste: ...en ia ajn figura bildigo de jure difinita situacio (angle:

[86]

Z perdis nuancon: «vi faris multon por tio» (t.e. por sin ruinigi). (Angle:

[87]

Germaneca misuzo de «kun». La celata signifo: «Al la diablo la sinlimigadon!»

[88]

Pli ĝuste: «Sinjoro Craggs», diris Snitchey, «ĉu vi bonvolos regali min per preneto da tabako?».

[89]

kun granda gusto estas en tiu frazo sensenca paŭsaĵo de K1847. Adekvata traduko de la originalo estus «kun videble granda ĝuo kaj tute profundiĝinte en la afero». — B.Moon

[90]

Z miskomprenis: laŭ la originalo kaj K1847 Snitchey forskuis de la fingroj la tabakrestaĵojn. — B.Moon

[91]

Anglene manĝi [B1891, B1910].

[92]

En 1891 Z ankoraŭ ne pensis pri diferenco inter «funto» kaj «pundo», kaj en lia traduko estas «kelkajn centojn da funtoj da sterlingoj». Korektite ĉi tie kaj poste.

[93]

T.e. malkaŝa, senĝena, libera (angle

[94]

Ĉi tie kaj poste Z tradukis laŭ K1847:

[95]

Zamenhofe: «Ja ne enamita?». Ankaŭ ĉi-sube tiu nekutima enamita estas korektita al «enamiĝinta».

[96]

Ĉi-okaze en la germana traduko aperas[45], ambaŭ tradukistoj uzas la anglecajn „ja“/«jes». La signifo pli klaras ĉe pozitiva demando:

«Ĉu do en unu el la filinoj de doktoro Jeddler?» — «Jes!».

[97]

Germane la respondo estas la sama

[98]

T.e. kontuz(aĵ)oj, (bat)bluaĵoj, ekimozoj (angle

[99]

Z fidele tradukis el K1847, sed leganto de la esperanta aŭ de la germana teksto ne povas kompreni, kial MW tie ĉi parolas pri fruktoj. Problemo estas, ke Seybt ne komprenis la idiotismonB.Moon

Iom pli komprenebla traduko: «…ĉar 10 aŭ 12 jarojn li stultumis. Ĉiel ajn, MW vivis facilanime — jen la fruktoj [de tiu vivmaniero], ili estas en ĉi tiu kesto — kaj nun li prudentiĝis…»

[100]

Kiel la kesto plena je dokumentoj pri la ruiniĝo povas enhavi ankaŭ rimedojn por plibonigo? Seybt mislegisB.Moon

[101]

Konfuziĝo de Z en fruaj jaroj estas komprenebla, sed el nuna vidpunkto tio estas fuŝe esprimita: afero necesas, persono devas; do oni nun korektus tion al ne necesas, ke vi miksu vin… — B.Moon

[102]

Seybt perdis Dikensan humuraĵon, kaj la germana vortordo misgvidis Zamenhofon. Angle:

[103]

La Dikensa frazo estas malklara:

[104]

Ĉi tie MW ne povas diri, ke la advokatoj tenas sin for de la afero, ĉar ili ne deklaris sian starpunkton. Fakte Z sekvis mistradukon de Seybt. Temas ne pri «tiu ĉi afero» sed pri «tia ĉi afero» senkondiĉe (laŭ germana B.Moon

[105]

Pli ĝuste: «Mi ne intencas peti konsenton de la doktoro, ĉar li ĝin ne donos» (germane «konsento»,

[106]

Angle:

[107]

T.e. «Iaŭ via takso, kaj vi ne estas optimistoj». Angle:

[108]

La angla

[109]

Tiel Z tradukis la germanan

[110]

… kaj mi ne plu vin per tio embarasos.

[111]

Ĉi tie estas lakuno en la traduko de Z: «Hodiaŭ estas ĵaŭdo. Ĉu mi sukcesos, ĉu fiaskos, post monato mi forveturos.»

[112]

Oni nun diras «pri». — B.Moon

[113]

Ĉi tie la germana traduko (

[114]

T.e. «la maljuniĝinta, sed ankoraŭ fortika doktoro».

[115]

La Dikensa karesvorto

[116]

Angle

[117]

Pli proksime al la angla originalo: «indulgu tiujn, kiuj deturnas sin de vi, kaj ne persekutu iliajn erarajn paŝojn tro riproĉe!»

[118]

Ĉi tie pli konvenus «ne legu plu» laŭ

[119]

T.e. Marion.

[120]

Kian bildon oni havas per tia frapo «sur la vangoj»? Tio ŝajnas esti vera puno! La germana singularoB.Moon

[121]

Pli humure: Verdire, gratvundojn sur la kubutoj oni kutime ne klasas inter la speco da personaj ĉarmaĵoj nomata la belgrajnoj

[122]

Legu «kiam ili apudestas». Angle:ŝia ĉeesto» aŭ «en ilia ĉeesto»).

[123]

...kion li pensu... (Angle:

[124]

Kaskadaj miskomprenoj: Z mislegis germaneB.Moon

[125]

Ĉi tie kaj poste la vortoformoj de la verbo ekscii anstataŭas tiujn de la zamenhofa sciiĝi.

[126]

Li havu ...

[127]

Tio konfliktas kun la (nun) kutima signifo de trarigardis (kiel en «trarigardis libron»). Kial Z ne esprimis germanan B.Moon

[128]

Apenaŭ spureblas, al kio rilatas tiuj ĉi. Laŭ la angla originalo devus esti «ĉar tiaj pensoj…». La germana teksto [B1847] estas sintakse konfuza. — B.Moon

[129]

ankoraŭ estas fakte sensenca kaj respondas al nenio en la originalo. — B.Moon

[130]

Pli proksime al la angla originalo: «Ŝi estis prudenta malgranda virineto, mia Grace, kaj bona mastrumantino»

[131]

El nuna vidpunkto tre forte mankas «ĉu». Sed verdire la Seybt-a tradukoB.Moon

[132]

Angle

[133]

Sintakse neklare – paŭsaĵo laŭ la germana B.Moon

[134]

… ja ili ĉiuj spegulis unu saman objekton laŭ sia maniero — kiel la homoj malsame perceptas unu saman fenomenon (

[135]

kio da nova estas? — Kurioza esprimo, laŭ nunaj normoj klare erara. Kial ne simple «kio nova»? — B.Moon

[136]

gajiga estas kurioza traduko de germana B.Moon

[137]

El nuna vidpunkto negoco estas problemo: la UVa ekvivalento estas «negoco=B.Moon

[138]

«Ke mi estu la edziniĝontino!»

[139]

tute sincere, tute naive. Angle:

[140]

kuntrafiĝo paŭsas la germanan

[141]

Nun oni dirus «en komforta trankvileco». Tiel jam en la maturaj verkoj zamenhofaj: «konservi komfortan trankvilecon» (Fabeloj III, «Estas tute certe»).

[142]

Laŭ la originalo B.Moon

[143]

Ĉi tiu tuta alineo mankas en la Zamenhofa traduko.

[144]

Tio tradukas la germanan ekkrion B.Moon

[145]

En la originalo Benjameno, por stila efekto, mencias la raspilon (ĉi tie) kaj la fingringon (tuj poste) kun nedifinaj artikoloj. Seybt rutine uzas la difinan artikolon ĉe la unua, kaj la nedifinan ĉe la dua; la sama malkohero aperas do ĉe Z.

[146]

«Kom-bi-ne»

[147]

Tio respondas al K1847, sed Seybt mistradukis la originalon, laŭ kiu Benjameno konvertiĝis pere de ŝi, danke al ŝi — kio ne signifas, ke ŝi konvertis lin.

[148]

La frazo esprimas konsenton: «Efektive, ankaŭ mi supozas ke mi ne havas.»

[149]

Tio vere ne esprimas samon kiel K1847 (B.Moon

[150]

Samkiel ĉe [144], tio tradukas la germanan ekkrion

[151]

La ekkria «Ho» paŭsas la germanan tekston, sed denove tio rompas la rakontfadenon. La diraĵo estas konfirma, do necesas «Ho jes» aŭ simple «Jes» (angle: B.Moon

[152]

Tiel laŭ germana B.Moon

[153]

fajrostango.

[154]

T.e. svelta figuro.

[155]

Ĉi tiu «Jes» probable rilatas al la demando («Kaj mi povas al vi konfidi…»)

[156]

Pli bone: «Ankoraŭ minuton, kaj oni vin malkaŝos» (t.e. «[Se vi restos ĉi tie] ankoraŭ minuton, oni vin malkaŝos»).

[157]

Ankaŭ en la originalo ne tute klaras, kiu diras tion, sed laŭ la rakontfadeno devas esti Marion. — B.Moon

[158]

«aŭ mi iru sola?»

[159]

Pli ĝuste: «kaj ili serioze kaj longe parolis unu kun la alia».

[160]

La Seybt-a frazostrukturo kun B.Moon

[161]

Angle:

[162]

T.e. la brakon de Grace. (Z preterlasis epiteton: angle

[163]

Ĉi tie kaj aliloke la vortobazo «bonvenig-» (la angla

[164]

arbo. — Noto de Zamenhofo.

(Z skribis ilikon, vorto kiu ne plu aperas en la PIV-oj; en B1910 jam aperas ilekso, oficialigita per 2OA, kaj akompanata de la noto: «Brita emblemo de Kristnasko.»)

[165]

Oni nun diras: «ol iam ajn». — B.Moon

[166]

… ĝiaj artefaritaj floroj imitis la amatajn florojn de Alfred (angle:

[167]

T.e. ŝin brakumis.

[168]

La anglanhejmo) la germana tradukisto anstataŭigis per sinekdoĥo:

[169]

T.e. Marion.

[170]

Z skribis «feliĉan domecon» paŭsante la germanan

[171]

Kiam li venos, la glacio jam estos rompita. (Angle:

[172]

Ĉi tia uzo de «ĝi» estas malkonvena en la moderna lingvo. La plej flua dirmaniero estus: «La mondo plenas je sensencaĵo»; por esprimi iom desupran, filozofie klasifikan nuancon de la angla nedifina artikolo

[173]

«mi … preskaŭ pensas» estas evidente sensencaĵo, sed kion Z povis fari pri la Seybt-a sensencaĵo B.Moon

[174]

Tio paŭsas la Seybt-an B.Moon

[175]

Ĉu la homoj frostiĝu en la malvarma Decembra nokto?

[176]

T.e. la fianĉon (Alfredon).

[177]

Ĉe Seybt forfalis grava detalo: sur la turbano estis ne tuta birdo, nur unu ĝia plumo B.Moon

[178]

T.e. «Al mi ne volu tion kredigi!» (germane: B.Moon

[179]

Kaj germane B.Moon

[180]

Oni nun diras ne «returne» sed «ree[n]». Kaj en ĉi tia okazo ne «ingon» sed «ujon». — B.Moon

[181]

okulsignis (angle

[182]

…kiel komprenema maljunulo al la gejunulaj flustroj… — La komparativo venas el la germana:

[183]

sendanĝeraj (angle

[184]

Kombine kun la ĵusa demando «Ĉu li foriris?», tio signifas unuavide, ke li silente foriris. Sed la rakonta realo estas alia: kaj angleB.Moon

[185]

hm!

[186]

Ŝlosila momento en la rakonto estas tie ĉi misprezentita. K1847 donas akcepteblan tradukon, sed Z mistradukis plurajn erojn en ĝi, kaj tiel montriĝas, ke li tute ne komprenis la situacion. La originalon mi tradukas jene: «Ŝi ne atentis lin, nek lian kolegon, sed rigardis malantaŭen al sia fratino en la fino de la salono, dum ŝi malrapide eniris la homamason kaj malaperis el iliaj okuloj.» — B.Moon

[187]

Kaj la germanan frazon, kaj la originalon B.Moon

[188]

Plurproblema traduko. Pli proksime al la originalo: «En sia nuksoŝelo li devas malsupriĝi la riveron dum la malfluso kaj kun dorsovento li atingos la maron en ĉi tiu malluma nokto.»

[189]

Z meĥanike paŭsis angla-germanan idiomaĵon, kiu ĉi tie signifas «tuj», «tre baldaŭ» (ruse

[190]

5-foje en ĉi tiu dialogo K1847 uzas la vorton negoco) por tio, kion ĝi antaŭe misnomadis oficejo.

[191]

Ĉi tiu «ne» esprimas konsenton.

[192]

Ĉi tiu «ne» esprimas malkonsenton. En B1910 estas ŝanĝite laŭ la angla maniero: Ne, ne, vi estas por mi amiko, karulinjo» — obĵetis s-ro Snitchey).

[193]

Kaj la angla originalo, kaj la tradukoj havas ĉi tie «Ne, ne» — samsignifan, sed diversmaniere funkciantan. Por anglaligvano la edzino ripetas sian antaŭan plendon; por ruslingvano tiu respondo estas nego de la ĵusa obĵeto de la edzo.

[194]

Ĉi tie la kiel-subpropozicioj estas ruseca maniero responda al la akuzativo kun infinitivo de la angla originalo kaj de K1847. Ankaŭ en la moderna Esperanto akuzativo kun infinitivo estas norma por la perceptoverboj. Tial traduko nunlingva kaj pli proksima al la originalo estus: «…ke li vidis „siajn Snitchey-ojn“ eniri, sed ne rimarkis la kaŝemon, ruzon kaj perfidon en „tiu homo“?» (Pri la plurnombra «Snitchey-oj» vd [75].)

[195]

Kaj en la originalo, kaj en K1847 anstataŭ «rabisto» aperas malpli feroca «domŝtelisto» tra la pordo. Ial tio ŝajnas absurda al la angloj, sed internacie tiu absurdeco ne evidentas. Tial Z, samkiel sendepende je li tradukistoj franca kaj rusa [R1959], anstataŭigis tion per pli klara malakordo inter brua, malkvieta enrompiĝo de rabisto — kaj la milda, kvieta enveno de s-ro Snitchey.

[196]

En la angla originaloCajus [kájus] = Kajo; Semprónius = Sempronio.)

[197]

Nia bonveniga saluto lumu al li…

[198]

…kiam li ĉirkaŭveturis la angulon…

[199]

Tiel laŭ K1847. La frazo estas konfuza, ĉar Dikenso trouzas pronomojn, kaj Seybt ŝanĝis modalon. Laŭ la logiko de la rakonto temas pri deziro de la diktoro: «Li (Alfredo?) ne faru al ili surprizon». Pli klare kaj proksime al la originalo: La doktoro ne volis, ke tio estu surprizo por la domanoj.

[200]

«Malfacilas imagi, kiel ekkrio povas esti „duone“ interrompita» (B. Moon). Pli proksime al la fontoj: «duone subpremita», «per retenata voĉo».

[201]

Nek germane B.Moon

Traduko pli proksima al la angla originalo: Ĉirkaŭ ili amasiĝis homoj venintaj el la domo.

[202]

… kiu diru al mi, kio okazis?

[203]

La forstrekitaj vortoj estas elpensaĵo de Seybt – en la originalo troviĝas nur la rekta parolaĵo. — B.Moon

[204]

Kompense al la ĵusa noto [201]: ĉi tie Seybt preterlasis la anglan

[205]

aliaj alportis ĉevalojn aŭ torĉojn — Tiel laŭ germana:B.Moon

[206]

… ke Grace estu enportita …

[207]

Germana B.Moon

[208]

Ĉi tie kaj kelkloke poste la anglan drinkejo. Por malkonfuzi la uzojn de drinkejo (kiu poste aperos ankaŭ responde al la angla drinkejo estas korektitaj al gastejo.

[209]

Ĉi tie Z preterlasis subpropozicion: ...kiel decas por gastejo...

[210]

kovriloj de la fenestroj — ŝutroj.

[211]

Speco de biero. — Noto de Zamenhofo.

[212]

Ĉi tiu dubinda germanismo sence devias disde la angla originalo. Pli ĝuste: ...kiuj bele kontrastis la blankan fasadon.

[213]

Angle:

[214]

La nuna oficiala nomo de tiu floro estas dalio (laŭ 2OA).

[215]

La germana vorto

[216]

Germane**Al** la kribrilo de muskato». La prepozicio malestas en la originalo**ĉe** tablo) aŭ «Sub» (ĉe, sub la muskatraspila elpendaĵo).

[217]

Pli proksime al la angla originalo: Kaj sub ĉi tiuj dommastrumaj vortoj, sur la sama flambrila elpendaĵo, alte en la arba foliaro kaj same orlitere estis skribite: Tenata de Benjamin Britain.

[218]

La angla

[219]

Maltaŭga paŭsaĵo de la germana [z]».

[220]

… sur sia benko, sidloko (germane

[221]

Clemency unue kontrolas la kvanton, kaj por tio konvenas la numeraloj kardinalaj. Kiam ŝi malkovras mankon de unu pakaĵo, ŝi demandas pri ĝi per ties numero — do, devus esti numeralo orda: «ok, naŭ, dek, — kie estas la dek unua? Ho! mia korbo estas la dek unua!» Tamen Zamenhofo paŭsas la tekstojn anglan kaj germanan, kiuj ĉi tiun nuancon perdis. Ĉu eble tio estas trajto de la iom malklera parolmaniero de Clemency? (Kp la sekvan frazon:

[222]

Ĉi tiu drinkejo respondas al la angla bufedejo). En K1847,

[223]

Oni stumblas ĉe la infano, ĉar antaŭ kelkaj linioj temis pri pli ol unu infano. En la originalo estis klare, ĉar la infano estas menciita nome: B.Moon

[224]

Temas pri poneo.

[225]

La epiteto «memvola» estas ŝuldata al la germana traduko:

[226]

Laŭvorta paŭsaĵo de la germana, kiu tamen iom misprezentas la originalon (B.Moon

[227]

Ne klaras, kie estas «tie» (responda al la germana

[228]

Oni nun diras «suspiris». — B.Moon

[229]

Miskompreno. Angle:

[230]

T.e. prizorgi (angle:

[231]

La angla

[232]

T.e. konfirm*o.

[233]

La forstrekitaj vortoj estas aldono de Seybt (

[234]

Misgvida «Ĝi». Legu: «La ĉambro estis bela malgranda bufedejo...». La anglan

[235]

duono post la kvina = duono antaŭ la sesa horo.

[236]

Kaj germane kaj angle estas klare, ke li trinkas el sia subtaso, sed ĉiuokaze – ĉu pri pladeto ĉu pri subtaso – estas el nuna vidpunkto sensence diri «sorbante ĝin». Laŭ la originalo B.Moon

[237]

Ĉi tiu «jes» esprimas malkonsenton.

[238]

Ĉi vi bonvolos ...

[239]

hazarde.

[240]

kun aparta emfazo.

[241]

Pli proksime al la angla originalo: …kaj tamen ne povis proksimiĝi al ŝia intenco.

[242]

T.e. Grace sendis respondajn leterojn al Marion.

[243]

T.e. «ŝvebas».

[244]

Zamenhofo enkondukis negon en la frazon (estas mortinta → ne vivas), kaj ĉi tiu «jes» iĝis orientmaniera. (Germane: [270].

[245]

Ĉi tie Seybt perdis gravan pecon: …kiel oni min persvadadis kaj petegis fari neeblan…

[246]

«… en la nomo de „Mi kaj Craggs“…» Kp [31].

[247]

Devio en la zamenhofa traduko. La parentezo de Snitchey estas pli vastsignifa: (mi notis, kion vi tiam diris).

[248]

«Mi plu diras: „Mi kaj Craggs“…» Kp [31].

[249]

T.e. ŝuŝado.

[250]

Ĉi tie Z transsaltis parentezon: …kiun de tempo al tempo interrompis terura klako, kvazaŭ ĝi ricevus mortan kapvundon en momento de vertiĝo.

[251]

Temas pri la doma enirejo[10].

[252]

T.e. pejzaĝ*o (germane

[253]

Mistraduko venanta el la germana (

[254]

Pli proksime al la angla originalo: en siaj deĵoradoj ĉe lito de malsanulo.

[255]

Seybt forlasis kelkajn gravajn vortojn el la originalo, kaj pro tio Z miskomprenis la situacion. La originalon mi tradukas jene: «Ne. Aŭskultu min tiel! – kaj tion dirante li delikate remetis ŝian levitan kapon sur sian ŝultron.» T.e. ĉe la unua «aŭskultu!» ŝi nature levis la kapon (por rigardi al li en la vizaĝon), kaj tion li kontraŭis. — B.Moon

[256]

T.e. la ombrita (kovrita de la lonicero) enirejo de la domo. Angle staras la sama

[257]

La enkrampa peco perdiĝis en K1847.

[258]

Tiel laŭ la germana, sed la Seybt-a teksto estas sensenca kompare kun la originalo, kiun mi tradukas jene: «antaŭ ol mi komprenis, ke mi havas koron doneblan al li». — B.Moon

[259]

rifuziĝoj en la nuna lingvo estas apenaŭ komprenebla. Tiel Z tradukis la germanan B.Moon

[260]

T.e. akcident^{2}e.

[261]

Grace.

[262]

Angle kaj germane la kombinoj kia «onklino Martha» escepte malhavas artikolon. Z plejparte sekvas la pli regulan sistemon latinidan (la onklino Martha), sed ĉi tie (kaj ankoraŭ unu fojon poste) ĝermanece preterlasas la artikolon.

[263]

T.e. «Bone, mi ne daŭrigos».

[264]

T.e. «ĝis kio ne povas longe daŭri». Aŭ pli konversacie, kiel en la rusa traduko: «tion ne longe restas atendi». — Angle:

[265]

«Tiu ĉi mondo estas mondo plena je [amantaj] koroj…» (kp [172]). — Ĉe Dikenso «koroj» aperas sen epiteto

[266]

... kiun ni ne moku ...

[267]

Kp Genezo 1:26: «Ni kreu homon laŭ Nia bildo, simila al Ni».

[268]

Tiel laŭ la germana B.Moon

Ebla traduko: …la vivo, en kiu ĉiu homo estas dotita je sia, profunde radikanta, amo.

[269]

El nuna vidpunkto apenaŭ komprenebla uzo de «malhelpi». Ĝentilan (sed nun arkaikan) kliŝon de la originaloB.Moon

[270]

Z enkondukis negon en la frazon (estas mortinta → ne vivas), kaj ties «jes» iĝis orientmaniera. (Germane:

[271]

Legu: «Nur pri tio ĉi mi vin petas.» (Duobla rektobjekta akuzativo estas misgramatika en Esperanto.)

[272]

Tiel laŭ K1947. Angle estas pli klare: «Ne flatu vin.»

[273]

«…tiel okazis, ke ni ambaŭ…»

[274]

La angla

[275]

Pli ĝuste, «akompanate de sia edzo». — Angle:

[276]

Pli ĝuste: «malgaja», «afliktita» (angle:

[277]

Malfacile tradukebla nuanco:

[278]

Oni nun diras: «ankoraŭ pli okulfrapa». — B.Moon

[279]

Oni nun diras: «proprietulo». — B.Moon

[280]

Angle

[281]

Tiuepoke la voĉdonrajton havis nur domposedantoj aŭ loĝejluantoj kiuj pagis ne malpli ol 10 pundojn da jara lupago.

[282]

En la angla originalo la vorto

[283]

senĝene (angle:

[284]

Pro la ĵus indikita personigo, la angla originalo ĉi tie havas la ulan posedpronomonliaj rakontoj»). Tamen tio ne estas divenebla el la germana traduko.